

T.C.

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Z KUŞAĞININ SİYASAL KATILIMA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melek KAHRAMAN

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

ANKARA, 2024

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Z KUŞAĞININ SİYASAL KATILIMA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melek KAHRAMAN

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hatem ETE

ANKARA, 2024

ONAY SAYFASI

Melek Kahraman tarafından hazırlanan “ Z Kuşağının Siyasal Katılıma Etkisi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi	Kabul / Red	Kurumu	İmza
Doç. Dr. Hatem Ete	kabul	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	
Prof. Dr. Zafer Çelik	kabul	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	
Doç. Dr. Alkan Üstün	kabul	Bartın Üniversitesi	

Tez Savunma Tarihi: 26.04.2024

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Doç. Dr. Muhammet Enes KALA

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü V.

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim. (26.04.2024)

İmza

Melek KAHRAMAN

Bu tez bir var olma çabasının ürünüdür. Eğitim hayatından
yoksun bırakılmış, Ekonomik özgürlüğü elinden alınmış tüm
kadınlara...

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın şekillenmesinde, yazım aşamasında her daim desteğini hissettiğim değerli danışman hocam Doç. Dr. Hatem ETE'ye,

Yüksek lisans hayatım boyunca başım her sıkıştığında yardımını esirgemeyen değerli insan, değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Bahattin CİZRELİ'ye,

Araştırma bulgularının analiz edilmesinde yardım ve desteklerini esirgemeyen Doç. Dr. Belma SUNA'ya, Doktora tezinde uyguladığı ölçek formunu kullanmama izin verdiği için Prof.Dr. Hasan TOPBAŞ'a,

Benimle her daim gurur duyan, eğitim hayatımın devam etmesini her şeyden daha çok isteyen rahmetli BABAM'a,

Maddi açıdan hiçbir desteğini esirgemeyen Annem ve Ablam'a,

Eğitim hayatımın ikinci baharında bana ışık tutan, beni cesaretlendiren, bana ilham veren yeğenim Leyla'ya,

Üniversite hayatımın bana kazandırdığı ikinci ailem, destekleri asla göz ardı edilemeyen değerli insan Raziye BAYRAKÇI ve Süleyman BAYRAKÇI'ya,

Akademik hayatımın başladığı Selçuk Üniversitesi hocalarına ve benim için bir hocadan daha fazlası değerli insan Doç. Dr. Özlem Altunsu Sönmez'e,

Desteğiyle her zaman arkamda duran, bana güç veren değerli eşim Kenan'a,

Tez yazım aşamasında en büyük ilham kaynaklarım çocuklarım MAHİR ve TAHİR EYMEN'e,

Ve her zaman desteklerini arkamda hissettiğim adını sayamadığım aileme, dost ve akrabalarımın teşekkür ederim.

ÖZET

Z Kuşağının Siyasal Katılma Etkisi

Siyaset kavramı, bir ülkenin gündemini oluşturan unsurların başında gelmektedir. Bu yüzden halk arasında sıkça siyaset konuları konuşulmaktadır. Her geçen gün yetişen Z kuşağı da siyasete dâhil olmakta ve etkilemektedir. Bu yüzden bu araştırmanın amacı: Z kuşağının siyasal katılma etkilerini belirlemektir. Z kuşağı bireylerin siyasetle ilgili düşüncelerinin şekillenmesinde siyasal toplumsallaşma unsurlarını ne düzeyde dikkate aldıklarının tespit edilmesi de araştırmanın bir diğer amacıdır. Bu amaçlar doğrultusunda araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Z Kuşağı olarak tanımlanan 1995-2000 yılları arasında doğmuş Türkiye Cumhuriyeti'nin belirttiği 18 yaş oy kullanma yaşını doldurmuş bireyler oluşturmaktadır. TÜİK (2020) verilerine göre Türkiye genelinde bu yaş aralığını oluşturan Z kuşağı bireyler 13 milyonun üzerindedir. Bu doğrultuda 384 kişiye anket uygulanması uygun görülmüştür. Elde edilen verilere normallik testi ve ANOVA uygulanmıştır.

Z kuşağına mensup bireylerin siyasete girerken demografik özelliklerine göre siyasal yargıları, siyasal toplumsallaşmayı dikkate almaları, oy verirken dikkat ettikleri faktörler ve katıldıkları etkinliklerin farklılık gösterdiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçları, siyasal yargılara katılma düzeyi, siyasal toplumsallaşma araçlarını dikkate alma düzeyi siyasi parti ya da adaya oy verirken önemli olan faktörler ve siyasal etkinliklere katılım düzeyi eğitim ve gelir düzeylerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal Katılım, Z Kuşağı, Oy Verme Davranışı, Siyaset

ABSTRACT

The Impact of Generation Z on Political Participation

The concept of politics is one of the primary elements that constitute a country's agenda. That's why political issues are frequently discussed among the public. Generation Z, which is growing up day by day, is also involved in and influencing politics. Therefore, the purpose of this research is to determine the effects of Generation Z on political participation. Another aim of the research is to determine to what extent Generation Z individuals take political socialization elements into account in shaping their thoughts about politics. For these purposes, quantitative research method was used in the research. The population of the research consists of individuals who were born between 1995-2000, defined as Generation Z, and have completed the 18-year-old voting age specified by the Republic of Turkey. According to TÜİK (2020) data, the number of Generation Z individuals who make up this age range in Turkey is over 13 million. In this regard, it was deemed appropriate to administer a survey to 384 people. Normality test and ANOVA were applied to the data obtained.

It has been concluded that individuals belonging to Generation Z differ according to their demographic characteristics when entering politics, their political judgments, their consideration of political socialization, the factors they pay attention to when voting, and the activities they participate in. The results of the research show that the level of participation in political judgments, the level of considering political socialization tools, the factors that are important when voting for a political party or candidate, and the level of participation in political activities vary significantly according to education and income levels.

Keywords: Political Participation, Generation Z, Voting Behavior, Politics

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
TABLolar DİZİNİ	ix
GİRİŞ	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi	2
Araştırmanın Problemi	3
Sayıtlar	3
Sınırlılıklar	4
1. KUŞAK KAVRAMI	5
1.1. Kuşak Kavramını Tanımlamak	5
1.2. Kuşak Sınıflandırması	6
1.3. Sessiz Kuşak 1925-1945	7
1.4. Bebek Patlaması Kuşağı (BabyBoomer) 1946-1964.....	8
1.5. X Kuşağı 1965-1979 Arası Doğanlar (Televizyon Kuşağı, Bireycilik, Özal Kuşağı, Pop Çağı Kuşağı).....	9
1.6. Y Kuşağı 1980-1994 Arası Doğanlar	11
1.7. Z Kuşağı 1995 -2020 Arası Doğanlar	13
2. SİYASET VE SİYASAL KATILIM	16
2.1. Kavramsal Açıdan Siyaset.....	16
2.1.1. Siyasetin Tanımı	16
2.1.2. Siyaset Sosyolojisi	19
2.2. Siyasallık	21
2.3. Siyasal Sistem.....	22
2.4. Siyasal Kültür	24
2.5. Siyasal Toplumsallaşma	28
2.6. Siyasal Katılım	31
2.6.1. Siyasal Katılımın Tanımı	32
2.6.2. Siyasal Katılımın Düzey ve Türleri	34

2.6.3.Siyasal Katılma Yolları	37
2.6.3.1. Oy Verme	38
2.6.3.2. Kampanya ve Etkinlikler	39
2.6.3.3. Bireysel Etkinlikler.....	39
2.6.3.4. Grup Etkinlikleri.....	40
2.7. Siyasal Katılım ve Kuşaklar	40
2.7.1. Z Kuşağı, Siyaset ve Siyasal Katılım Davranışı.....	42
2.8. Konuya İlişkin Araştırmalar.....	49
2.8.1.Yurt İçi Araştırmaları	49
2.8.2.Yurt Dışı Araştırmaları.....	52
3. METODOLOJİ.....	57
3.1. Araştırmanın Modeli	57
3.1.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	57
3.2. Veri Toplama Aracı.....	57
3.2.1. Anket Formu.....	58
3.3. Pilot araştırma.....	58
3.4. Verilerin Analizi.....	59
3.5. Verilerin Güvenirliği	59
3.6. Bulgular	60
3.6.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Bulgular.....	60
3.6.2. Katılımcıların Siyasi Konulardaki Görüşlerine Yönelik Genel Bulgular.....	61
3.6.3. Normallik Dağılımlarına İlişkin Bulgular	65
3.6.4. Katılımcıların Cinsiyetleri İle Araştırma Değişkenleri Arasındaki Bulgular ..	66
3.6.4.1. Katılımcıların Cinsiyetleri ile Siyasal Yargıların Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular	66
3.6.4.2. Katılımcıların Cinsiyetleri ile Siyasal Toplumsallaşma Dikkate Alma Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular.....	67
3.6.4.3 Katılımcıların Cinsiyetleri ile Siyasi Parti ya da Adaya Oy Verirken Dikkat Ettiği Hususların Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular.	68

3.6.4.4. Katılımcıların Cinsiyetleri ile Siyasal Etkinlik Katılım Düzeyi Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular.....	69
3.6.5. Katılımcıların Eğitim Düzeyleri İle Araştırma Değişkenleri Arasındaki Bulgular.....	70
3.6.5.1. Katılımcıların Eğitim Düzeyleri ile Siyasal Yargıların Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik.....	70
3.6.5.2 Katılımcıların Eğitim Düzeyleri ile Siyasal Toplumsallaşmayı Dikkate Alımları Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular	71
3.6.5.3 Katılımcıların Eğitim Düzeyleri ile Oy Verirken Dikkat Edilen Faktörler Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular	72
3.6.5.4. Katılımcıların Eğitim Düzeyleri ile Sıklıkla Katılınan Etkinlikler Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular.....	73
3.6.6. Katılımcıların Gelir Düzeyleri İle Araştırma Değişkenleri Arasındaki Bulgular	74
3.6.6.1 Katılımcıların Gelir Düzeyleri ile Siyasal Yargıların Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular.....	74
3.6.6.2. Katılımcıların Gelir Düzeyleri ile Siyasal Toplumsallaşma Dikkate Alma Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular	75
3.6.6.3. Katılımcıların Gelir Düzeyleri ile Oy Verirken Dikkat Ettikleri Faktörler Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular	76
3.6.6.4 Katılımcıların Gelir Düzeyleri ile Sıklıkla Katılınan Etkinlikleri Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular.....	77
3.6.7. Katılımcıların Yaşları İle Araştırma Değişkenleri Arasındaki Bulgular.....	77
3.6.7.1 Katılımcıların Yaşları ile Siyasal Yargıların Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular	78
3.6.7.2. Katılımcıların Yaşları ile Siyasal Toplumsallaşma Dikkate Alma Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular.....	78
3.6.7.3. Katılımcıların Yaşları ile Siyasi Parti ya da Adaya Oy Verirken Dikkat Ettiği Hususların Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular.....	79
3.6.7.4. Katılımcıların Yaşları ile Siyasal Etkinlik Katılım Düzeyi Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular.....	80

3.6.8. Katılımcıların Siyasi Düşüncelerinin Oluşumunda Siyasi Toplumsallaşma Araçlarını Dikkate Alma Durumuna Yönelik Bulgular	81
4. TARTIŞMA.....	84
5. SONUÇ	90
6. KAYNAKLAR.....	96
7. EKLER	107

KISALTMALAR DİZİNİ

SK	Siyasal Katılım
OVD	Oy Verme Davranışı
TDK	Türk Dil Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Siyaset ve sosyoloji ilişkisi.....	19
---	----

TABLÖLER DİZİNİ

Tablo 2.1. Almond ve Verba'ya göre siyasal kültür tipolojisi.....	26
Tablo 2.2. Finer'e göre siyasal kültür tipolojisi.....	27
Tablo 2.3. Milbrath'a göre siyasal katılım düzeyleri.....	34
Tablo 2.4. Verba ve Nie'ye göre siyasal katılım düzeyleri	35
Tablo 2.5. Barnes ve Kease'e göre siyasal katılım düzeyleri	36
Tablo 2.6. Siyasal katılımın türleri	36
Tablo3.1. Ölçeklerin Cronbach's alpha değerleri.....	58
Tablo3.2. Katılımcıların demografik özellikleri.....	59
Tablo 3.3. Katılımcıların siyasi konulardaki görüşlerine yönelik bulgular.....	60
Tablo 3.4. Verilere ait normallik analizi sonuçları.....	64
Tablo3.5. Katılımcıların cinsiyetleri ile siyasal yargıların değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları.....	65
Tablo3.6. Katılımcıların cinsiyetleri ile siyasal toplumsallaşma dikkate alma değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları.....	65
Tablo 3.7. Katılımcıların cinsiyetleri ile siyasi parti ya da adaya oy verirken dikkat ettiği hususların değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları.....	66
Tablo 3.8. Katılımcıların cinsiyetleri ile siyasal etkinlik katılım düzeyi değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları.....	67
Tablo3.9. Katılımcıların eğitim düzeyleri ile siyasal yargıların değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları.....	69
Tablo 3.10. Katılımcıların eğitim düzeyleri ile siyasal toplumsallaşmayı dikkate alımları arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları	71
Tablo 3.11. Katılımcıların eğitim düzeyleri ile oy verirken dikkat edilen faktörler arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları.....	70
Tablo 3.12. Katılımcıların eğitim düzeyleri ile sıklıkla katılınan etkinlikler arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları.....	71
Tablo 3.13. Katılımcıların gelir düzeyleri ile siyasal yargıların değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları	74
Tablo 3.14. Katılımcıların gelir düzeyleri ile siyasal toplumsallaşma dikkate alma değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları.....	73

Tablo3.15. Katılımcıların gelir düzeyleri ile siyasal yargıların değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları.....	74
Tablo3.16. Katılımcıların gelir düzeyleri ile sıklıkla katıldıkları etkinlikleri değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları.....	75
Tablo3.17. Katılımcıların yaşları ile siyasal yargıların değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları.....	76
Tablo3.18. Katılımcıların yaşları ile siyasal toplumsallaşma dikkate alma değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları.....	77
Tablo 3.19. Katılımcıların yaşları ile siyasi parti ya da adaya oy verirken dikkat ettiği hususların değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları.....	78
Tablo 3.20. Katılımcıların yaşları ile siyasal etkinlik katılım düzeyi değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları.....	79
Tablo 3.21. Katılımcıların siyasi düşüncelerinin oluşumunda siyasi toplumsallaşma araçlarını dikkate alma durumuna yönelik bulgular.....	80

GİRİŞ

Çok sayıda araştırmada yer alan kuşak kavramı, jenerasyon, nesil gibi kavramlarla sık sık karşılaşılmaktadır. Sessiz kuşak, BabyBoomer, X kuşağı, Y kuşağı ve son olarak Z kuşağı sosyal bilimlerin literatüründe önemli bir yere sahip olmaktadır. Sessiz kuşak, II. Dünya Savaşı'na tanık olmuşlardır. Kendi isteklerinden ziyade geleneklere ve topluma uyum göstermişlerdir. BabyBoomer kuşağı, II. Dünya Savaş'ından sonra artan doğum oranlarından dolayı bu ismi almışlardır. İlk çevreci nesil olarak bilinmektedirler. Büyük Buhranla büyüyen ebeveynlerin çocukları olarak fazla tüketicidirler. X kuşağı, çalışmayı seven, kendilerinden önceki kuşaklardan daha az çocuk sahibi olmayı tercih eden, kadınların eğitimde ön plana çıktığı ve yeni toplumsal hareketlerin yaşandığı dönemin kuşağıdır. Y kuşağı, teknolojiye hâkim olan ilk kuşak olarak bilinmektedirler. Sorgulayıcı, girişimci ve sosyal medyaya karşı ilgilidirler. 1980 darbesini yaşamış ebeveynlerin çocukları olarak kendilerinden önceki nesle göre daha az politikayla ilgilenmektedirler. Z kuşağı ise; internetin içine doğmuştur. İş hayatı, sosyal ortamı, aile ortamı ve siyasal hayatı tamamen kendinden önceki nesillerden çok daha farklılaşmıştır. Siyasal hayatın şekillenmesine katkı sunan son kuşaktır. Sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda Z kuşağının tüketim alışkanlıkları, sosyal medya kullanımları ve alışkanlıkları, iş hayatlarındaki uyumları gibi konular yoğun olarak ele alınmaktadır.

Siyasal katılım, demokrasi ile yönetilen toplumların en temel unsurudur. Yönetme ve yönetilme şeklini belirlemektedir. Siyasal katılım, siyasal sistemlerin işleyişini sağlamak amacıyla demokrasiye hizmet etmektedir. Yönetilenlerin haklı mücadelesini desteklemektedir. Halkın seçme ve seçilme hakkına sahip olmasını sağlayarak siyasete doğrudan veya dolaylı katkı sağlamaktadır. Siyasal katılım, yönetilenlerin oy kullanma hakkını savunarak, kendilerini yönetecek kişileri de belirlemeleri için bireylere hak tanımaktadır. Yönetilenler, yönetenleri oy vererek seçebildikleri gibi alınan kararlara yeri geldiğinde müdahale edebilme hakkı da tanımaktadır. Siyasal katılım demokrasinin işlenmesi için en önemli faaliyetlerden biridir. Z kuşağı, kendinden önceki kuşaklardan farklı olarak teknolojiyi iyi derecede kullanan ebeveynlerin teknolojinin içine doğan çocukları olmalarıdır. Bu jenerasyonun oyun anlayışı ve arkadaşlık ilişkileri eğlence ve sosyal anlayışı kendilerinden önceki diğer tüm jenerasyonlardan farklıdır. Türkiye'de ortalama 13 milyon gibi bir nüfusu kapsamaktadırlar. Nüfusun önemli bir kısmını oluşturmaktadırlar. Geleceğin şekillenmesi adına siyasal ve toplumsal hayata yapacakları katkı oldukça önemlidir. Bundan dolayıdır ki Z kuşağının siyasal katılım faaliyetlerinin

araştırılması ve incelenmesi oldukça önem arz etmektedir. Toplum içerisinde a politik olarak bilinen Z kuşağı, yüksek oy oranına sahiptir. Bu nedenle siyasal aktörlerin ilgilerini üzerlerine çekmektedirler. Bu kuşağı kazanmak için yapılan faaliyetler araştırmacıların da ilgisini çekmektedir.

Araştırmanın konusu; küresel dünyada dijital ortamın içine doğmuş. Yaşam koşulları kendilerinden önceki kuşaklardan tamamen farklı, siyasal hayata yeni katılan Z kuşağının siyasal katılıma etkisini incelemektir. Evreni Türkiye, örnekleme internet üzerinden online anket tekniği kullanılmıştır. Nicel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Ankete Z kuşağına mensup 388 birey yanıt vermiştir. Analizler SPSS 27 paket programı ile veriler analiz edilmiştir.

Araştırmanın birinci bölümünde; Kuşak kavramını tanımlamak, Kuşakların sınıflandırılması, Sessiz kuşak, Babyboomer, X kuşağı, Y kuşağı ve Z kuşağı genel özellikleriyle ele alınmıştır. Tarihsel ve siyasal süreçleri siyasal katılım yönünden incelenmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde; Kavramsal açıdan siyaset, Siyasetin tanımı, Siyaset sosyolojisi, Siyasallık, Siyasal kültür, Siyasal toplumsallaşma, Siyasal katılım, Siyasal katılımın tanımı, Siyasal katılımın düzey ve türleri, Siyasal katılma yolları, Oy verme, Kampanya ve etkinlikler, Bireysel etkinlikler ve Grup etkinlikleri başlıkları altında incelenmiştir. Araştırmanın üçüncü bölümünde; araştırmanın metodolojisi ele alınmıştır. Araştırmada verilerin analiz edilmesi yer almaktadır. Araştırmanın konusuna alakalı yurt içi ve yurt dışında yapılmış araştırmaların değerlendirilmesi de bu bölümde yer almaktadır. Araştırmanın dördüncü bölümünde; tartışma başlığı altında verilerin analizi mevcut literatürün katkılarıyla Z kuşağının siyasal katılıma etkisi değerlendirilmiştir. Ve ardından sonuç bölümü yazılmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Birtakım değerler, inançlar, tutumlar, yönelimler ve beklentilerle donanmış olan birey siyasal sistem içinde, belirli bir yaştan itibaren çeşitli roller oynamaya başlamaktadır (Topbaş, 2009). Yaş grupları arasındaki kuşak çalışmaları araştırmacılar için merak konusu haline gelmiştir. Z kuşağının siyasal hayata girmesiyle birlikte şekillenen siyaset gündemi ve bu kuşağın ilk kez oy kullanacak olması, onları hedef kitle haline getirmiştir. Oy potansiyellerinin oluşu ve siyasal sisteme etkilerinin önemi düşünüldüğünde, bu konuda gerçekleştirilen araştırmaların sınırlı düzeyde kaldığını söylemek mümkündür. Değişen ve gelişen dünyada adeta zamanın ruhunu yansıtan Z kuşağının siyasal sistem içerisindeki etkisi kaçınılmazdır. Dolayısıyla bu yönde gerçekleştirilecek olan araştırmaların

arttırılmasında fayda vardır. Buradan hareketle Z kuşağının; siyasal yargıları, oy verme davranışları, siyasi etkinliklere katılımları, siyasal toplumsallaşma gibi konular çerçevesinde siyasal katılıma etkileri araştırmanın kapsamını oluşturmaktadır. Bu araştırmanın Z kuşağının siyasal sisteme etkisinde sınırlı kalan boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Araştırma bu alanda literatüre de katkı sağlayacak olması açısından önemlidir.

Bu araştırma kapsamında üç temel amaç belirlenmiştir. Bunlardan birincisi; “Z kuşağı gençlerinin siyasal katılıma olan ilgisi ve siyasal katılma davranışlarını ortaya koymaktır”. Araştırmanın ikinci amacı ise; “gençlerin siyasal etkinliklere katılma düzeyini belirlemektir” ve üçüncü amaç ise, “Z kuşağı bireylerin siyasetle ilgili düşüncelerinin şekillenmesinde siyasal toplumsallaşma unsurlarını ne düzeyde dikkate aldıklarının tespit edilmesidir.”

Araştırmanın Problemi

Yukarıda ifade edilen hususlar ele alınarak bu tezin araştırılmasında belirlenen ana problemi; “Z kuşağının siyasal konulara olan ilgisi ve siyasal katılma davranışları nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Araştırma kapsamında ortaya çıkarılması planlanan bir diğer sorusu ise; “Z kuşağı bireylerin siyasal etkinliklere katılma durumları nasıldır? Şeklinde dir. Bu kapsamda belirlenen son problemi ise; Z kuşağı gençleri siyasetle ilgili düşüncelerinin şekillenmesinde siyasal toplumsallaşma unsurlarını ne düzeyde dikkate alıyorlar?” olarak ifade edilmiştir.

Sayıtlar

Araştırmacı bakımından şu sayıtlara yer verilmiştir:

- Araştırmada örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
- Katılımcılar anket sorularını gönüllü ve kendi istekleri doğrultusunda cevaplamışlardır.
- Araştırmaya katılan kişilerin sorulara doğru ve içtenlikle cevaplar verdikleri varsayılmaktadır.
- Ölçekte belirtilen önermeler ve sorular net ve anlaşılır varsayılmaktadır.
- Araştırmada kullanılan ölçek Z kuşağının siyasal katılımı hakkındaki bilgi düzeyini ve düşüncelerini ölçebilecek yeterliliktedir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Z kuşağı gençleri ile sınırlıdır.
- Gençlerin, uygulanan anketteki sorulara verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.
- Tüm bunlardan dolayı çalışmanın herhangi bir genelleme yapma iddiası bulunmamaktadır.

1. KUŞAK KAVRAMI

1.1. Kuşak Kavramını Tanımlamak

Kuşak oluşumu, yaşları birbirine yakın bireylerin aynı fikir ve menfaatler bütününe sahip olması ve aynı fikir etrafında toplanmasıdır. Her kuşağın kendine özgü farklılıkları ve benzerlikleri mevcuttur. Her kuşak kendinden önceki kuşaklara kıyasla farklı beklentilere, farklı değer yargılarına ve farklı fikirlere sahip olabilmektedir (Sarıççek, 2018: 39). Biyolojik olarak yaşları ve toplumsal olarak yaşadıkları tecrübeler analizi sonucunda bir kuşak tipolojisi ortaya konulmaktadır (Nacak, 2019: 11).

Kuşak kavramı, ortalama yirmi yıllık süre zarfında doğmuş bireylerin meydana getirdiği gruplara verilen addır. Kuşak bir zaman diliminin ifadesi, bir sürecin adıdır. Bir toplumun aynı zaman aralıklarında doğan üyelerinin, birbirlerine yakın yaşlardan oluşmaktadır (Marshall, 2014, s. 439). TDK sözlüğüne göre kuşak kavramı; birbirine yakın aynı yıllarda doğmuş, yaşadığı çağın şartlarını benimsemiş, aynı sıkıntıları yaşamış ve aynı kaderi paylaşmış birbirine benzeyen ödevleri sırtlanmış bireylerden oluşan gruplara denilmektedir (www.tdk.gov.tr). Aynı zaman diliminde doğmuş, aynı kuşağı paylaşmış bireyler kendilerinden önceki kuşaklara göre farklı özelliklere sahip olması onları birbirinden soyut gruplandırmalarla ayırmaktadır.

Bir kuşağa ait olan ve diğer kuşağa göre farklılık gösteren özellikler, bireylerin dünyaya bakış açılarını da değiştirmekte farklı deneyimler ile toplumsal değişime de olanak sağlamaktadır. Bir kuşağın üyesi olan bireylerin, yaş aralıklarının da aynı olması gerekmektedir. Aynı yaş aralığında olan grubun üyeleri, sosyal ve ekonomik olarak da benzer deneyimlerden geçmişlerdir. Bunun yanı sıra kuşağı oluşturan grupların deneyimleri, duygu ve düşünceleri de kullandıkları araçlar ve yaşadıkları dünyanın ekonomik ve sosyal deneyimleri kadar önem arz etmektedir. Kuşaklar arası farklılıklar sonucunda yalnızca bireyler doğdukları ortamın şartlarına ayak uydurması ile değil, aynı zamanda yaşadıkları çevreyi değiştirip dönüştürebilme kabiliyetine de sahiptirler. Yaşadığı dönemin izlerini taşıyan, o döneme hayat veren kuşaklar, aynı zamanda siyasi tercihleriyle de toplumu etkileyerek değişimin öncüsü olabilmişlerdir. Siyasal yelpazede seçimlerin kaderini değiştirebilme gücünü ellerinde bulundurabilmektedirler (Divanoğlu, 2017: 269-270).

1.2. Kuşak Sınıflandırması

Kronolojik olarak bir zamana sıkıştırmak, farklı kuşakları birbirinden keskin çizgilerle ayırarak net bir sonuç ortaya koymak her ne kadar mümkün görünmese de (Kırık & Köyüstü, 2018: 1499), kuşak sınıflandırması, kuşak döngüsünün ortalama yirmi yıllık süreçlere ayrılarak kategori haline getirilmesidir. Kuşak sınıflandırmasına başvurmadaki temel amaç, bir kuşağın belirgin özelliklerini tespit etmek ve kuşaklar arasındaki farkları ortaya koyabilmektir. Mannheim'e (2018: 330-340) göre; kuşak sınıflandırması yaparken, kronolojik olarak sıralamak yetersizdir. Yaşanılan çağın tarihsel ve toplumsal etkileri zamanın ruhuna etki etmekte ve her bir dönem kendi jenerasyonunu inşa etmektedir. Coomes'e (2004: 18) göre ise kuşaklar, içinde yer aldıkları kültüre ve tarihe göre şekillenmiştir.

Aynı çağda yaşayan bireyler, yaşanılan çağın özelliklerinden etkilenecek birbirilerine karşı benzer davranış kalıpları sergileyebilmektedirler. Küresel düzeyde aynı çağda yaşayanlar her ne kadar aynı kuşağın üyeleri olarak belirtilmiş olsalar da her coğrafyanın, her ülkenin, kendine has sosyal ve kültürel yapısı olduğu da inkâr edilmemektedir. Yaşanan olaylar, olgular, radikal gelişmeler bir kuşağın üyeleri üzerinde etkiler bırakabilmektedir. Örneğin savaş yıllarında doğmuş bir nesil ile refah yıllarında doğmuş bir nesil arasında da farklar vardır (Karahasan, 2019: 22).

Kuşak sınıflandırması genel olarak Amerikan sınıflandırmasının bir ürünü olarak bilinmektedir. Sessiz Kuşak, Bebek Patlaması Kuşağı, X Kuşağı, Y Kuşağı ve Z Kuşağı şeklinde yapılan sınıflandırma, küresel düzeyde kabul edilerek birçok ülkede uygulanmaktadır (Bayhan, 2019: 29). Toplumlar içinde barındıkları kültüre ve o kültür dâhilindeki normlara göre şekillenmektedirler (Kırık & Köyüstü, 2018: 1498). Her ülkenin geçirdiği sosyal değişim farklıdır. Bu yüzden Mannheim; kuşakların salt kronolojik dönemlere ayırıp çizgili gelişme göstermesinin doğru olmadığı kanaatindedir. Düşünce tarzlarının formüle edilmesini uygun bulmamakla birlikte; sosyal, siyasal, ekonomik koşullardan kaynaklanan baskın etkiler tek çizgi ile formüle edilememektedir. Her ne kadar çağdaş dünyayı paylaşıyor olsalar da herkes farklı öznel koşullarda yaşamaktadır. Önemli olan bir nesli belirli bir tür olarak ele almaya çalışmaktır (Mannheim, 1952: 280-281). Küresel düzeyde belirlenen kuşak sınıflandırmalarını her toplum kendi içerisinde, kendi toplumunu analiz ederek, benzerlik ve farklılıklara vurgu yapmaktadırlar.

Türkiye’de kategorize edilen kuşaklar daha çok Amerikan sınıflandırmasına uygun yapılmakta ve kuşaklar üzerine yapılan araştırmalarda da aynı şekilde Amerikan kuşak sınıflandırılmasına başvurulmaktadır.

Z Kuşağı, (Bayhan, 2019; Duman, 2019)’ın çalışmalarında 2000 yılı ve sonrası olarak şekillenmiş olsa da bir çok araştırmacı tarafından 1995 yılı (Oblinger & Oblinger, 2005; Stillman & Stillman, 2019; Turner, 2015; Twenge, 2018; B. Yılmaz, 2019) baz alınmıştır. Türkiye’de yapılan bazı araştırmalara göre ise Z kuşağının başlangıcı 1995 olarak ele alınmaktadır. Bunun nedeni ise Türkiye’de Z kuşağını oluşturan bireylerin karakteristik özelliklerinin şekillenmesinde etkili olan sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik olayların etkisinden kaynaklamasıdır (B. Yılmaz, 2019: 6-7).

1.3. Sessiz Kuşak 1925-1945

1925-1945 yılları arasında doğmuş, literatüre “sessiz kuşak” olarak geçmiştir. İki dünya savaşı görmüş bir kuşak olmalarından dolayı da “Sessiz Kuşak” olarak tanımlanmaktadır. II. Dünya Savaşı ve 1929 Ekonomik Krizinin etkili olduğu dönemin şartlarında dünyaya gelmişlerdir. Doğdukları ve yaşadıkları dönemin şartlarında hem savaş hem de ekonomik buhran yaşamış bir nesil olarak yaşanan olaylardan etkilenmişlerdir. Yaşadıkları dönemin gerektirdiklerinden dolayı sessiz kuşak, tedbir almaya yönelik ve risk almaktan kaçınan bir kuşak olarak yaşamını sürdürmüştür. Bugüne kadar gelen iş hayatının, sanayinin, kapitalizmin temelleri bu kuşak tarafından atılmıştır. Uyumlu, tedbirli, dengeli, düzenli, disiplinli, otoriteye bağlı olduğu gibi pratik bir zekâyâ da sahip bireylerden oluşmaktadır (Sarıççek, 2018: 39).

Sessiz kuşak, Cumhuriyetin ilanını gören en yaşlı nesildir. Hem savaş sonrası hayatta kalma mücadelesi vermiş hem de yeni kurulan Cumhuriyetin uyguladığı yeniliklere ayak uydurabilmişlerdir (Yılmaz 2019: 7-8). İmparatorluktan ulus devlet yapısına geçişte büyük bir sorumluluk üstlenmişlerdir. Cumhuriyet devrimlerinin uygulandığı, Tek partili dönemin yaşandığı ve cumhuriyet değerlerinin ulus devlet temasıyla halka benimsetildiği dönemde yetişmişlerdir (Bayhan, 2019: 32). Çok dilli, çok ırklı, çok dinli toplum yapısından tek dil, tek din, tek ırk ve tek bayrak politikalarının uygulandığı bir toplum yapısına geçilmiştir.

Erken Cumhuriyet, bir kültür ve ideoloji politikası uygulayarak, ulus devlet modelini hayata geçirmektedir. Sessiz kuşağın bireyleri, Cumhuriyet’in genç nesli olarak en fazla müdahale edilen nesil olarak hayata atılmışlardır. Eğitimde kız-erkek farkı gözetmeksizin mecburi eğitime tabii tutulmuşlardır. Ulusal kimliğin oluşmasında ders müfredatında Türk

tarihi, Türk soyuna dayandırılarak okutulmaktayken, okullaşmaya önem veren hükümet, taşrada eğitimin yayılması için köy enstitüleri kurmuştur. Köy enstitüleri, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde gençlerin yetişme tarzında, düşünce hayatında bir dönüm noktası olmuştur. Disiplinli ve çok yönlü bir eğitim ile köylü çocuklar ailelerinden alınarak yatılı okullarda okutulmuştur. Yatılı okullarda okuyan çocuklar ailevi değerler ve geleneklerinden uzak büyümüşlerdir. Cumhuriyet'in ideali olan modern hayat tarzına uygun yetiştirilmişlerdir (Yıldırım, 2019: 31-34). Türk Ulusunun inşa sürecinde genç kuşağın hedeflenmesi, Cumhuriyet'in devamlılığının sağlanması için atılan önemli adımlardan olmuştur. Bu hedef; laik, rasyonel, emanetçi, milliyetçi, çalışkan, disiplinli, zeki, üreten ve düşünen genç nesli gelecek nesillere taşımaktır.

Tarım toplumu olmaktan sanayi toplumu olmaya geçişi yaşamış, çocukluklarını yaşayamamış, iş hayatına erken atılmışlardır. Savaşın başladığı yıllarda doğmuş olmalarından dolayı hayatta kalabilmek için çok çalışmayı ve güçlü olmayı prensip edinmişlerdir. Az harcıyıp çok biriktirmek de bu kuşağın en önemli özellikleri arasındadır. İtaatkar olmayı, sadakat duygusuna sahip olmayı benimsemişlerdir. Otoriteye, çalışma hayatına sıkı sıkıya bağlı, istikrarlı, saygılı, aile ve akrabalık bağlarına bağlı olmalarından dolayı gelenekçi olarak bilinmektedirler. Aile değerlerine bağlı oldukları gibi kültürel ve geleneksel kodlar da onlar için önemlidir. (Duman, 2019: 199).

1.4. Bebek Patlaması Kuşağı (BabyBoomer) 1946-1964

1946-1964 yılları arasında doğan bebek patlaması kuşağı veya Babyboomer diye adlandırılan bu nesil, “dünya nüfusunun %14’ünü, Türkiye nüfusunun ise %15’ini oluşturmaktadır” (Bayhan, 2019: 32). Bu nesil, savaş sonrası dünya nüfusunun büyük bir artış gösterdiği dönemin çocuklarıdır. Savaş ve ekonomik buhran sonrası insanların yaşam standartlarının daha iyi olması, daha doğrusu yaşam standartlarının eskiye oranla iyileşmeye doğru gitmesi doğum oranlarında da patlamaya neden olmuştur (Duman 2019: 200). Nüfus oranlarındaki bu artış sosyal alana da sirayet etmiştir. Lüks tüketim ve elektronik araçlar gibi aletler bu dönemde az da olsa belirginleşmiştir. Kaynakların az olmasına rağmen insanların hayalleri büyük olmuştur. Türkiye şartlarında sadece büyük şehirlerin elektriklerinin olduğu dönemlerde yetişmişlerdir.

Türkiye’de Marshall planının uygulamaya geçtiği bir dönem olan bu zaman diliminde ekonomik alanda büyük değişimler yaşanmıştır (Bayhan, 2019: 32). Tarımda makineleşme ile birlikte tarım toplumunun etkisini kaybettiği ve sanayi toplumunda artışın yaşandığı bir dönemdir (Bayhan, 2017: 356). Kentlerdeki nüfus artışı gecekondulaşmayı da

beraberinde getirmiştir (Kömürcü, 2016: 96). Kadınların da iş hayatına geçiş yaptığı bu dönemde çocuklar evde yalnız vakit geçirmek durumunda kalmıştır. Bu dönemin çocukları hem ebeveynlerine hem de kendi çocuklarına bakmışlardır. Çalışkan, itaatkâr, üretken ve büyük bir nüfusa sahip bir nesil olmuştur. İş hayatına önem veren, güçlü idealleri olan, hayata sıkı sıkıya bağlı, hayattan ve işinden zevk alan bireylerdir. Ayrıca bebek patlaması kuşağı, eril aile değerlerine sahip olduğundan aile ve akrabalık bağlarına da önem vermektedirler (Bayhan, 2019: 33).

Türkiye şartlarında yetişen bu nesil, politik açıdan önemli gelişmelere tanık olmuştur. Bunların başında çok partili hayata geçiş ve Cumhuriyetin ilk darbesine tanıklık etmek gelmektedir (Kırık & Köyüstü, 2018: 1500). 1961 anayasası, gençler için farklı bir sürecin başlangıcı olmuştur. Sendikalaşma, derneklere katılma, üniversitelerde düşünce kulüplerinde artış gibi etkenler gençler ve aydınlar için yeni bir süreci başlatmıştır. Düşünce kulüpleri ve öğrenci eylemleri birbirinden beslenmiştir. Gençler için görünürde özgürlükçü bir ortamın kapısı aralanmış ve aktif rol oynadıkları bir hayat tarzı yaşanmıştır (Dinler, 2019: 49-50).

Yeni bir gençliğin inşa edildiği bu süreçte, ülkenin politik görüşleri, kültür, eğitim, medya gibi kurumlar üzerinden inşa edilmiştir. Kemalizm, vatandaşlık ve eğitim gençliğin şekillenmesinde önemli rol oynamışlardır. Özgüvene sahip, yaşadığı gezegeni değiştirebileceğine inanan, optimist ve idealist olan bu jenerasyon, 68 kuşağının da inşa sürecini başlatmıştır (Dinler, 2019: 49). Her türlü otoriteye karşı çıkan, dönemin şartlarında eğitim almış şanslı bir azınlık olarak, özgürlüğü savunduklarını iddia etmiş bir kuşaktır (Lüküslü, 2020: 66-68). Bireyci kültürle yetişmiş, görüşü, düşünme tarzı ideolojiye odaklı ve karşılıklı iletişime önem vermişlerdir.

1.5. X Kuşağı 1965-1979 Arası Doğanlar (Televizyon Kuşağı, Bireycilik, Özal Kuşağı, Pop Çağı Kuşağı)

1965 – 1979 yılları arasını kapsayan zaman diliminde doğanlara X Kuşağı denilmektedir. Bebek patlaması kuşağı gölgesinde büyüyen bir kuşak olan X kuşağı, savaş sonrası döneme tekabül ettiği için ekonomik kriz gibi olaylardan olumsuz etkilenmişler ve bu yüzden “kayıp kuşak” olarak da tanımlanmışlardır (Ekşi, 2017: 21).

X kuşağının yaşadığı sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel koşullara bakıldığında teknolojik koşulların önceki koşullara oranla daha belirgin olduğu görülmektedir. Bu koşullar X kuşağı için yaratıcılık seviyesini arttırmıştır. Dönemin teknolojik aletleri

(televizyon, radyo, merdaneli çamaşır makinesi, kasetçalar, ses kayıt cihazı vb.) bu dönemde piyasaya çıkmış ve X kuşağı için önemli hale gelmiştir (Duman, 2019: 200). Popüler kültürün etkisi altında, duvarlarında pop şarkıcılarının posterleriyle süsledikleri odalarda, ilk renkli televizyonla tanışmış ve internetin ilk deneyimini az da olsa tecrübe etmişlerdir (Bayhan, 2019: 34). Ayrıca bu dönem, teknolojik ve bilimsel ağırlıklı buluşların ön plana çıktığı, bilgisayar ve teknoloji destekli öğrenme metodunun yaygınlaşmasıyla yaşam standartlarının yükseldiği bir kuşak olmuştur.

Dünyanın sosyal, ekonomik, politik ve teknolojik açıdan önemli gelişmeler yaşadığı bir dönemde yetişen X kuşağı, kendinden önceki nesillere oranla daha farklı deneyimlerle karşılamıştır. Bunlar genellikle hem anne hem de babanın evden ayrı olması, kadınların iş hayatında daha çok görünür olması ile bu dönemde doğup yetişmiş kuşağın evde televizyon izleyerek yetişmesinden kaynaklanmaktadır. Bu yüzden onların bakıcısı televizyon olmuştur. Bu ailelerin çocukları bağımsız, eleştirel ve daha bireyci bir nesil olmuşlardır. nceki kuşaklarda geleneksel aile değerleri n plandayken X kuşağı için de geleneksel aile değerleri korunmuş olsa da çekirdek aile yapısına hızlı bir geçiş yaşanmıştır. alışan anne – baba, çocuklarının eğitimi için daha çok çabalamışlardır. Hem iş hem de eğitim hayatı bu kuşağın anne ve babaları için önemlidir (Duman, 2019: 201). Eğitime olan ilginin artması ile niversite sayılarında da artış yaşanmıştır (Bayhan, 2019, s. 34). Eğitim hayatında da kadınların eğitilmesi revaçtadır. Kadının iş hayatına katılması, eğitilmesi ve kariyer planları yaptığı bir dönemdir (Kırık & Köyüstü, 2018: 1501). Kadının eğitilmesi ve kariyer düşünmesi diğer açıdan demografik olarak da nüfusu etkilemektedir. Daha az ocuk sahibi olunan bir kuşak olarak bilinmektedir. Yaşam standartlarını iyileştirmek ve yükseltmek için eğitim ve çalışmak ve daha çok çalışmaya odaklanılmış ve mesleki uzmanlaşmada da artış yaşanmıştır. Öte yandan kırdan kente göç ile birlikte kentleşmede artış görünür şekilde artmaya başlamıştır (Duman, 2019: 201).

X kuşağının doğduğu ve yetiştiği dönemde hem dünyada hem de Türkiye’de ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler ve iyileşmelerin yaşanmasıyla birlikte tarihsel açıdan önemli gelişmelerin yaşandığı hem dünya siyasetini hem de Türkiye siyasetini ilgilendiren olaylar da bu yıllara damga vurmuştur. Her ne kadar refah ve yaşam standartları yüksek olsa da dünyada siyasi çalkantılar da devam etmiştir. II. Dünya Savaşı’nın bitmesinin ardından Vietnam Savaşı başlamış, bu savaşta Berlin Duvarı yıkılmış ve Soğuk Savaş Dönemi’ni simgeleyen Varşova Paktı bitmiştir (Duman, 2019: 201-202). Dünya, Batı ve Doğu bloku olarak iki kutuplu bir eksen haline gelmiştir. Türkiye

ise tercihini Batı blokundan yana kullanmıştır. Bu durum Türkiye için pragmatik bir tercihtir. Batı bloğunun tercih edilmesi, siyasal, kültürel ve ekonomik açıdan yeniliklerin gündelik hayata etki etmesini sağlamıştır. Değişen dünya düzeninden gündelik hayat da böylece nasibini almıştır. Tüketim alışkanlıkları daha farklı bir boyut kazanmıştır. Reklamlar, dergiler, gazete ve televizyonlarda ev içi konfor ve kent hayatının albenisi bilinçaltına kaymaya başlamış, insanlar dünyada olup bitenlerden daha çok haberdardır (Beyaz, 2019: 65-67).

Çok yönlü olan 60-80 arası dönem, tek bir bağlama indirgenememiştir. Dünyada siyasi açıdan tarihsel olaylar yaşanırken, Türkiye için bir geçiş dönemi yaşanmış ve X kuşağı da bu çalkantılı dönemde yaşanan olaylardan politik, sosyal ve ekonomik olarak etkilenmiştir. Yaşanan bu gelişmeler, Türkiye gençliği için baş döndürücü olmuştur. Dışa kapalı olan Türkiye, kapılarını yabancı sermayeye ve yeniliklere açmıştır (Duman, 2019: 201). Bu dönem, dünyanın farklı yerlerinde yaşamış, küresel düzeyde birbirine benzeyen, toplumcu ve idealist bir kuşağı yetiştirmiştir (Kırık & Köyüstü, 2018: 1501). 60'lı yıllar, ABD'nin Vietnam'a müdahalesi ile hareketliliğin yaşandığı dönemdir. 68 kuşağı da bu dönemin bir ürünüdür. Yeni toplumsal hareketlerin başlaması ile başını öğrencilerin çektiği olaylar bu dönemde başlamıştır. 60 Darbesinin yaşanması, anayasa değişikliği, sağ-sol karşıtlığı, sokak kavgaları 1971 muhtırası ve ardından yeni bir darbenin ayak sesleri bu dönemin kuşağının yaşadıklarıdır (Beyaz, 2019: 65-70). Toplum ve siyaset birbirinden etkilenmektedir. Fikirler ön plandadır. Sokaklar fikirlerin tartışıldığı alan haline gelmiştir. Gençler, siyaset sahnesinin önemli baş aktörleri konumunda yerlerini almışlardır (Lüküslü, 2020, s. 80).

1.6. Y Kuşağı 1980-1994 Arası Doğanlar

Y Kuşağı, 1980 – 1994 yılları arasını kapsayan dönemin kuşağı olarak bilinmektedir. Y kuşağı, dünya nüfusunun %31'i ve Türkiye nüfusunun % 32'sini oluşturmaktadır (Bayhan, 2019: 35). Modern dünya ile birlikte, gelişen ekonomi ve teknolojiyle insan ve teknoloji daha fazla iç içe bir yaşamın içine girmiştir (Sarıçiçek, 2018: 40). Ergenlik dönemlerini sosyal medya platformlarında geçiren Y kuşağı, Sosyal ağlarda sosyalleşmiş, internet aracılığıyla alışveriş yapıp, haber kanallarını online takip etmiştir (Bayhan, 2019: 35). Bu dijitalleşmenin iş yaşamına girmesiyle birlikte Y kuşağı diğer kuşaklardan farklılaşmaktadır. Mesleki uzmanlaşma, dijitalleşme ile daha belirgin hale gelmiştir. Dolayısıyla literatüre dijital kuşak, internet kuşağı gibi adlarla da geçmiştir. Dijital hayat iş yaşamında da uygulanmıştır. Bu sayede kendine güvenen, dijital dünyada var olan,

rekabeti, diyalogu, iletişimi seven bir kuşak olarak bilinmektedirler. İş hayatında esnek çalışma koşullarını benimsemektedirler. Milenyum kuşağı olarak da bilinen Y kuşağını önceki kuşaklardan ayıran en temel özellik teknolojinin geliştiği çağda doğmak ve yaşamaktır. Teknoloji bağımlısı olarak ifade edilen bu kuşak bir o kadar da akıllı ve eğitimidir. Genel nüfusun önemli bir kesimini oluşturmaktadırlar. Eğitim düzeyi yüksek, sorgulayan, aileye ve otoriteye eleştirel yaklaşmaktadırlar. Sabırsız, bağımsızlığına düşkün ve konformisttir. Sosyal yaşam standartları önceki kuşaklardan farklıdır. Egosu yüksek ve zgven sahibidir. retmekten ziyade tüketmeye meyillidir (Duman, 2019: 202-204). Diğer kuşaklara oranla iyimserdirler (Twenge, 2013: 20). Dünyaya kapalı kapılar ardından değil daha geniş açıdan bakan küresel boyutun farkında bir kuşaktır.

Y kuşağının başladığı dönemin ilk yıllarında doğanlar dünya ekonomisi ve politikasından değer ve tutum açısından da kendinden önceki kuşaklara oranla etkilenmişlerdir. Kendinden nceki kuşaklarla aralarında bariz farklar olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Dünya düzenini hkimiyeti altına alan neo-liberal politikalar ve postmodernizm bu dönemin kuşakları üzerinde etkili olmuştur. Geleneklere bağlı, aile ve akrabalık ilişkilerine bağlı olan kuşakların yerini daha bireyci ve bağımsızlığına düşkün bir kuşak almıştır. Aile hayatından iş hayatına kadar benmerkezci davranışlar ön planda olduğu gibi grupsal bağlılıktan, otoriteden ve sadakatten uzaklaşmışlardır (Duman, 2019: 203-204).

Türkiye’de, kentleşme oranının arttığı gecekonduleşmanın yoğunlaştığı, işsizlik, konut sorunu ve yığılmanın yaşandığı bir dönemin kuşağıdırlar. Sosyo-ekonomik yapı, kırdan kente düzensiz gle değişime uğramıştır. Marka ve lüks dşknliğ, AVM’ler, internet alışverişleri, reklam ve eğlence sektörü toplumun alışkanlıklarının değişmesine öncülük etmiştir. Bireycilik, yabancılaşma, farklılaşma, özel hayatın önemi gibi temalar insan zihnine, bilinçaltına yerleşmiştir (zer, 2011: 214). Yaşanan değişimler, neoliberal politikalar, küreselleşme süreci, ekonomide yeni bir dönem açmıştır. Bu durum gençlerin siyasal hayata katılımını da olumsuz etkilemiştir (Erikli, 2019: 81).

Y kuşağı bireyleri, 80 darbesinin ve darbe anayasası olarak bilinen 82 anayasasının bireyin hak ve özgürlüklerini kısıtladığı dönemde dünyaya gelmişlerdir. Bu durumda gençlerin politikadan kopmasına neden olmuştur. Buna rnek olarak YK kararıyla üniversitelerde siyaset yapmak, siyasi içerikli dernek ve kuruluşlara ye olmanın yasaklanması verilebilir. Gençlerin dernek kurması, derneklere ye olması yasaklanmıştır. Bu dönemde bireyin yaşadığı anayasal düzenlemelerin beraberinde getirdiği kısıtlamalar

arasında bireyin siyasal yaşama katılımı da engellenmiştir (Erikli, 2019: 89). Böylelikle gençler daha çok maddiyata düşkün, a-politik bir duruş sergilemiş herkes kendi görüşünü benimsemekle yetinmiştir. Dolayısıyla bu yaşananlar Y kuşağı gençliğinin a-politik bilinmesine neden olmuştur. (Bayhan, 2019). Y kuşağı gençliği, X kuşağına oranla vurdumduymaz, piyasa gençliği ve a politik olarak tanımlanabilmektedir (Erikli, 2019, s. 87). Bunun aksine Türkiye’de ise Gezi Parkı eylemlerine katılan Y kuşağı gençliği politik duruşlarını sergilemişlerdir (Bayhan, 2019: 38-39).

1.7. Z Kuşağı 1995 -2020 Arası Doğanlar

Z kuşağı, 1995-2020 (McCrindle & Wolfinger, 2014; Oblinger & Oblinger, 2005; Stillman & Stillman, 2019; Turner, 2015; Twenge, 2018; Uludağ Güler, 2019; B. Yılmaz, 2019) yılları arasında doğanları kapsamaktadır. 2 milyar nüfusu olan bir nesildir (Bayhan, 2019, s. 39). Dijital hayatın içine doğmuş, internet ağlarının yaygın olduğu, teknolojinin gelişmiş olduğu, refah düzeyinin, yaşam standartlarının yüksek olduğu bir dönemde dünyaya gelen Z kuşağı gençleri, teknolojinin yerlisi olarak adlandırılmaktadır (Uludağ Güler, 2019, s. 98). Z kuşağının yaşadığı çağı başka hiçbir nesil yaşamamıştır. İnternet ve teknoloji konusunda rahat bir dönem geçirmektedirler. Devrim niteliğindeki teknolojik gelişmelerin sağladığı bilgi sayesinde iletişim kurma, iş yapma, bilgi edinme gibi yollara daha basit bir şekilde ulaşmakta interneti verimli kullanabilmektedirler (Turner, 2015, ss. 104-115). Ergenlik ve okul dönemlerinde kamera, iletişim, televizyon, bilgisayar gibi birçok uygulamayı akıllı cihazları sayesinde bir arada yaşayabilmektedirler (Twenge, 2018: 22).

Z kuşağı, bilişim teknolojisinin dünya çapında geliştiği bir ortamda yaşam biçimi de farklılaşmaktadır. Savaşların, göçlerin, mali krizlerin, siyasi çalkantıların, işsizliğin ve terör olaylarının yaşandığı bir dünyada büyümektedirler (Duman, 2019: 205). Sosyal ağlar aracılığıyla sanal ortamlarda sosyalleşen Z kuşağı üyeleri ve aileleri aynı ev ortamında iletişim sıkıntısı yaşamaktadırlar. Çambay’a göre (2015: 238) Z kuşağı gençleri **“hareketsiz toplumlaşma”** kavramıyla tanımlanmaktadır. Bireysel düşünüp, bireysel hareket etmeyi, aile ortamından uzak yalnız yaşayıp ve yalnız sosyalleşmeyi tercih etmektedirler (Uludağ Güler, 2019: 97). Sanal platformlarda arkadaşlıklar kurmaktadır. Akrabalık değerlerine de uzaktırlar. Yaşadıkları çevrenin, ailenin, akrabalık ilişkilerinin içinden sıyrılmış, iletişim kurmakta zorlanan bir yapıya sahiptirler. Farklı bir yaşam pratiği edinmektedirler. Hayata ebeveynlerinin gözünden bakmayıp, anı yaşamayı ilke edinmektedirler. Teknoloji bağımlısı, beklemekten hoşlanmayan, sabırsız, özgürlüğüne

düşkün, hayatı hızlı yaşamaktadırlar (Bayhan, 2019: 39). Kendine has düşünme tarzıyla, yaratıcılığıyla, özgüven ve karakteristik özellikleriyle kendinden önceki kuşaklara karşı fark yaratmaktadırlar. Üretmekten uzak, tüketmeye odaklıdırlar. Hayatı çevrimiçi yaşayan, aile otoritesi dâhil, hiçbir otoriteye sadakat beslememektedirler (Duman, 2019: 206).

Yaşanılan çağın gerçeği olan gözetim toplumunda yaşayan Z kuşağı, her anını story'lerle, sürekli check-in yaparak çevrimiçi ortamlarda paylaşmaktan zevk almakta ve bunu hayatının önemli bir gerçeği olarak görmektedir. Dijital platformlarda kendine çoğul kimlikler edinebilmektedir. Yaratılan kimlikler, gerçek kimlikten ziyade paketlenerek sunulmuş kimliklerdir. Sanal ağlarda yeni bir profil yaratmak için zorlanmamaktadırlar. Edebiyat alıntıları yapmakta ve paylaşmaktadırlar. Yeni videolar, şarkılar ekleyip çıkarabilmektedirler (Bayhan, 2019: 40-41). Twitter (X) gibi sosyal ağlarda, çevreci hareketlerde bulunabilir, toplumsal eşitsizliğe karşı çıkabilirler. Sosyal olaylara karşı tepki vermekten sakınmamaktadırlar. Adaletsizliğe, eşitsizliğe ve teknolojik gelişmelere karşı kayıtsız değildirler (Sarıçiçek, 2018: 40).

Son zamanlarda Youtube, Twitter (X), Facebook gibi sosyal medya ağlarını toplumsal hareketliliğin sağlanması için de aktif kullanmaktadırlar. İçerik paylaşma ve bilgiyi hızlı bir şekilde geniş kitlelere duyurabilmektedirler. Gezi Parkı eylemleri ve 15 Temmuz darbe girişimi olaylarında tepkiler sosyal medya aracılığıyla geniş kitlelere süratle yayılmıştır. İnternet ve sosyal medyayı, sadece boş zaman aktivitesi, oyun alanı veya eğlence aracı olarak kullanmamaktadırlar. Bilgi edinme, araştırma yapma, alış veriş yapmak gibi birçok alanda da kullanmaktadırlar (Uludağ Güler, 2019: 100-103). Modern toplumlarda eğitim, sınıf atlamak için bir yoldu, ama gündelik yaşamda eğitim metalaşarak değersizleştirilen beyin emeğidir (Erdoğan, 2017: 75). Buna rağmen Z kuşağı gençliğinin yaşadığı bu dönemde genç işsiz oranı giderek artmaktadır. Gelecek kaygısı yaşayan bu nesil tarihin en eğitilmiş gençliğidir (Lüküslü ve Yücel, 2013: 11).

Z kuşağı, birçok açıdan kendinden önceki kuşaklara göre farklılık göstermektedir. Sadece yaşam tarzı davranış biçimi değil, olaylara karşı verdiği tepkiler de farklılaşmaktadır. Siyasi olaylara karşı tavrı, siyasal katılımı, örgütlenme biçimi, düşünme biçimi ve tepkileri de farklılaşmaktadır (Uludağ Güler, 2019: 100). Dijital ortam beraberinde yeni bir dünya düzenini beraberinde getirmiştir. Bu yenedünyanın içine doğan Z kuşağı, konforunu bozmadan internet aracılığıyla sosyal medya araçlarını kullanarak sesini duyurabilmektedir (Tuna, 2013: 270-271). Deneyimlerini, üzüntülerini, kaygılarını, seçimlerini ve eleştirilerini internet aracılığıyla duyurabilmektedir. Siyasal konulara

ilgilerini de sanal ortamlarda yansıtmaktadırlar. Toplumsal ve siyasal konuları, eşitsizlikleri, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadın hakları gibi toplumsal olaylara internet ortamında vakıf olabilmektedirler.

2. SİYASET VE SİYASAL KATILIM

Çalışmanın bu bölümünde siyaset, siyasal katılım ve siyasetle ilişkili çeşitli kavramlar ele alınacaktır. Bu bölümün temel konuları *siyaset*, *siyasallık*, *siyasal sistem*, *siyasal kültür*, *siyasal toplumsallaşma* ve *siyasal katılım* şeklindedir

2.1. Kavramsal Açıdan Siyaset

Siyasete ilişkin kavramsal çerçevenin çizilmesi adına oluşturulan bu başlık altında *siyaset* ve *siyaset sosyolojisi* konuları ele alınacaktır.

2.1.1. Siyasetin Tanımı

Matematikçi bir logaritmadan, kimyager bir zincirleme reaksiyondan, fizikçi bir molekülden bahsediyorsa, onları dinleyenler bu terimlerin ne anlama geldiğini tek bir tanım üzerinden tarif edebilirler; ancak sosyal bilimlere ait kavramlar için üzerinde uzlaşılan ortak tanımlamalar bulmak zordur. Bu kavramlardan biri de *siyaset* (Modebadze, 2010: 40). En geniş anlamıyla siyaset, genellikle insanların karar verdikleri, altında yaşadıkları genel kuralları korudukları ve değiştirdikleri faaliyetler olarak tanımlanır. Tanımdaki “insanlar” kelimesi, siyasetin toplumsal bir faaliyet olduğunu gösterir. İnsan topluluğunun olduğu yerde kurallar önemli ve kaçınılmaz hale gelir. İnsanın tek başına bir çölde ya da bir ormanda yaşadığı varsayılırsa nasıl yaşayacağına dair kendisine genel kurallar koymasına gerek kalmaz. Düzeni korumak ve kaosu önlemek için insanların bir araya geldiği yerlerde kurallar gerekli hale gelir (Adadu, 2012:17).

Siyaset kavramı Arapça *seyis* (at bakıcısı) kelime kökünden türeyen ve derleme-düzenleme anlamlarıyla birlikte devlet işlerinde kullanılmaya başlayan bir kelimedir. Kelimenin kökeni Antik Yunan’da *polis* adı verilen şehir devletlerine dayanmaktadır. Polis kelimesi de politikayla ilgili olduğu için siyaset ve politika aynı anlama gelecek şekilde kullanılmaktadır (Öztekin, 2013: 4).

Politika kavramı, Atina veya Sparta gibi bir *şehir devleti* anlamına gelen Yunanca *polis* kelimesinden türetilmiştir. *Politia*, *politika* ve *politike techne* gibi ilgili kelimeler aşağıdaki anlamlara sahiptir (Chachava, 2007):

- *Politeia*: anayasa, siyasi rejim, cumhuriyet.
- *Politika*: siyasi faaliyetler, devlet, anayasa, siyasi rejim ile ilgili her şey.

- *Politike techne*: politik beceri; yönetim becerileri

Politika kelimesine bakıldığında, politikanın yapılan içerik, faaliyet ve beceriyle ilgili olduğu görülmektedir. Antik Yunan'da politika yapan insanlar büyük becerilere sahip görülmektedir. Zira onlar bir şehir devletin işleyişine katkı sağlayıp insanların dirlik ve düzen içerisinde yaşamalarında da etkili olmaktadır. Bu durumda politika yani siyaset, becerikli insan faaliyeti olarak ifade edilmektedir (Öztekin, 2013: 4).

Siyasetin içerik, faaliyet ve beceri odaklı düşünülmesi onun tanımlanmasını kolaylaştırmaktadır. Zira siyaset özünde oldukça karmaşık bir kavramdır. Siyasetin belli bir taraf tutma olarak görüldüğü bu zaman diliminde, özündeki anlamdan uzaklaştığı söylenebilir. Bu nedenle siyaseti anlamak adına farklı bakış açılarını da gözden geçirmek gereklidir. Siyasetin tanımlanması sürecinde temelde dört ayrı bakış açısının ön plana çıktığı görülmektedir. Bunlar (Chachava, 2007);

- *Yönetim sanatı olarak siyaset*
- *Kamu işleri olarak siyaset*
- *Uzlaşma ve mutabakat olarak siyaset*
- *Güç olarak siyaset ve kaynakların dağılımı şeklindedir.*

Yönetim sanatı olarak siyaset devlet merkezli siyaset görüşünü ifade etmekte olup devletin insan odaklı yönetimini devlete özel kılan bakış açısının bir ürünüdür. Bu bakış açısına göre siyaset; devletin yönetimdeki bakış açısı ve eylemleriyle birlikte sosyal etkinliğini ona özel kılmaktadır (Chachava, 2007). Antik Yunan'da siyasete yönelik bakış açısında sanat ifadesi ön plana çıkmakta, ancak bu ifade özellikle beceri yönlü anlaşılmaktadır. Siyaset devlet adı verilen insanlardan yola çıkan, ancak onların üstünde olan örgütün gerçekleştirdiği bir eylemdir. Siyaset yönetilme eylemi üzerinden insana dayalı faydayı göz önüne almakta ve bu faydayla yönetimi özel kılmaktadır (Öztekin, 2013: 6).

İtalyan Rönesans'ı siyaset filozofu ve devlet adamı Machievelli *Prens* adlı eserinde devlet yönetimini önemli bir yetenek olarak görür ve devletin ideal yönetim anlayışı çerçevesinde uygulayacağı siyaseti meşru kılar. Makyavelist okuma, modern okuma ve meşruiyet dışı okuma ile yorumlanabilecek eserde insanları yönetmenin zor olduğu, insanın özündeki kötülükle birlikte memnuniyet duygusunun düşük olduğundan bahsedilir.

Dolayısıyla insanları yönetebilmek önemli bir beceridir ve devlet uyguladığı siyaseti, bu nedenle, özenle kurgulamaktadır (Chachava, 2007).

Kamu işleri olarak siyaset anlayışındaki tanımlama, siyaseti kamusal alana ait bir eylem olarak değerlendirir ve siyasetin özünde özel alandaki eylemlerden ayrılan yanına vurgu yapar. Başka bir deyişle, "politik olan" ile "politik olmayan" arasındaki ayrım, esas olarak kamusal bir yaşam alanı ile özel alan olarak düşünülebilecek olan arasındaki ayrımla örtüşür (Chachava, 2007). Siyaset ortak alan olan kamusal alana ait bir eylemdir. Zira insan yaşamında özel alan doğrudan onu ilgilendiren şahsi meselelerle anılır. Kamusal alan ise ortak yaşama dair yönetim, ortak çıkar, fayda gibi durumları içine aldığı için siyaseti bu alana dâhil eder (Öztekin, 2013: 7).

Antik Yunan filozoflarından Aristo kaleme aldığı *Politika* adlı eserinde "insanın doğası gereği politik bir hayvan olduğunu, ancak politik bir topluluk içinde yaşayabileceğini" anlatmıştır. Bu anlamda siyaset, filozofa göre, "adil bir toplum" yaratmakla ilgili etik bir faaliyet olarak tanımlanmıştır (Chachava, 2007). Siyaset doğası gereği insanın kamusal yaşamını ilgilendirir. Çünkü özel yaşam içerisinde ast-üst ilişkisi gibi güce dayalı hegemonik bir ilişki yoktur. İnsanın dış dünyada diğer insanlarla birlikte içerisine dâhil olduğu çoğunluk, onun siyasetle ilgilenmesinde etkilidir (Öztekin, 2013: 8).

Uzlaşma ve mutabakat olarak siyaset çatışmayı çözmenin özel bir yolu olarak görülmekte ve güç ve çıplak güç yerine uzlaşma, uzlaşma ve müzakere yoluyla çatışmaları ortadan kaldırma olarak tanımlanmaktadır. Bu görüşe göre, siyasetin anahtarı geniş bir güç dağılımıdır. Çatışmanın kaçınılmaz olduğunu, sosyal grupların güce sahip olduğunu ve iktidar için rekabet ettiğini kabul ederek, uzlaşmaları gerektirir (Chachava, 2007).

Güç olarak siyaset ve kaynakların dağılımı; siyaseti belirli bir alanla (hükümet, devlet veya kamusal alan) sınırlamak yerine, siyaseti tüm toplumsal faaliyetlerde ve insan varoluşunun her köşesinde iş başında görür. Bu anlamda siyaset, toplumsal etkileşimin her düzeyinde yer alır; uluslararası ve küresel sahnede olduğu kadar aileler içinde ve küçük arkadaş grupları arasında da bulunabilir (Chachava, 2007).

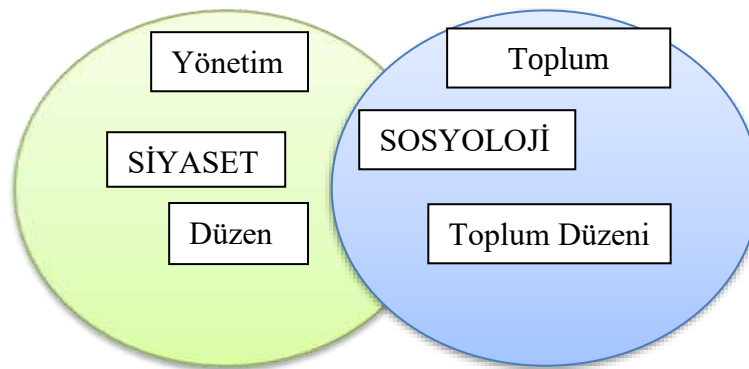
Siyasete ilişkin görüşler onun genellikle sosyal bir eylem olduğunu ya da insanları sosyalleştirdiği fikrini ön plana çıkarır. Robinson Cruose gibi yalnız bireyler tek başınayken siyaset yapamazlar; siyaset ancak birden çok insanın olduğu ve sosyal etkileşimin söz konusu olduğu ortamlarda gerçekleşir. Siyasetin özünde çatışma ve iş birliği vardır. Aynı toplumda benzer ve farklı duyguları taşıyan insanların bir yönetim

mekanizması çerçevesinde hareket etmeleri siyasi davranışın gelişmesinde etkilidir. Siyaset yalnızca iktidara itaat etmek gibi iş birliği yönlü davranışlarla gelişmez, siyasetin doğasında aykırılık da söz konusudur. 1789 Fransız İhtilali'nin oluşmasında siyasi davranışın çatışma yönlü geliştiği unutulmamalıdır (Heywood, 2018: 21-22).

2.1.2. Siyaset Sosyolojisi

Sosyal bilimlerde birbirine en yakın iki disiplin sosyoloji ve siyaset bilimidir. Basitçe söylemek gerekirse, sosyoloji insanın incelenmesi ve onun çevresi ve genel olarak toplumla nasıl ilişki kurduğudur. Siyaset bilimi ise toplumun bir yönü olan insanın siyasi yaşamına odaklanır. Kimi yazarlar, siyaset biliminin sosyolojinin bir alt kümesi olduğunu bu bakış açısıyla tartışmışlardır. Argümanları, sosyolojinin toplumu geniş anlamda incelediği, siyaset biliminin ise siyasete ve insanın siyasi yaşamına odaklandığı önermesine dayanmaktadır (Adadu, 2012: 19).

Sosyolojinin ana odak noktası olan sosyal kurumlar ve sosyal organizasyonlar devlet ve hükümet tarafından düzenlenmektedir. Sosyoloji, siyaset biliminin yardımıyla siyasi faaliyetlerin çeşitli yönlerini incelemektedir. Devlet, yasaların yardımıyla toplumda değişiklikler yapılabilmektedir. Dolayısıyla siyasetin kapsam alanına giren şeyler ile sosyolojinin kapsam alanına giren şeyler kesişebilir (Adadu, 2012: 21). Özellikle toplumun faydasına olan birçok şeyin otorite bağlamında sağlanması adına siyasete ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla siyaset ve sosyoloji, toplum nezdinde bir ortaklık sağlamaktadır (Pradeep, 2011: 19).

Şekil 2.1. Siyaset ve sosyoloji ilişkisi

Devlet ve siyaset iç içe geçmiş iki olgudur ve bu nedenle siyaset sosyolojisi kavramını ayrı bir varlık olarak ele alarak tam olarak anlamak mümkün değildir. Sosyo-

politik yapıların ve bunların sonuçlarının tam olarak anlaşılması ancak siyaset sosyolojisi çalışmasıyla mümkündür. Siyaset sosyolojisinin sosyolojinin bir alt dalı olarak önemi, siyasetin mekanizmalarından çok toplumsal güçlerine odaklanmasıdır (Orum, 2000: 10).

Siyaset sosyolojisi, siyasal olguyu zorunlu olarak toplumsal belirleyicilerle ilişkilendirerek anlama girişimidir. Politika ve toplum, sosyal yapılar ve politik yapılar, sosyal davranış ile politik davranış arasındaki bağlantıların incelenmesidir. Dolayısıyla siyaset sosyolojisi, sosyolojik ve siyasetolojik yaklaşımların kesişme noktalarında birleştirildiğinde doğar. Rathore (1983) siyaset sosyolojisinin sosyoloji ve siyaset bilimi arasında bir bağlantı köprüsü olduğunu ileri sürer. Sosyal ve politik değişkenlere eşit önem vererek, sosyoloji ve siyaset bilimi arasında iki yönlü bir ilişkiye inanır (Rathore, 1983: 122).

Siyaset sosyolojisi, toplumun ortak çıkar ve çatışmaları bağlamında siyasetle ilişkisini referans almaktadır. Siyaset Sosyolojisi, siyaseti dört düzeyde incelemektedir (Orum, 2000: 10):

- *Uluslararası ilişkilerin sosyolojisi olan uluslararasıdaki siyasi çatışma ve mücadele*
- *Çeşitli toplumlarda devletin doğası ve rolü*
- *Siyasi hareketlerin ve partilerin doğası ve örgütlenmesi*
- *Bireyin siyasete katılımı*

Siyaset sosyolojisi, toplumların siyasi çatışma ve mücadelelerini konu alarak, her toplumun kendi içerisindeki siyasi tutum ve davranışını anlamlandırmakta ve bunun diğer toplumlarda karşılık bulamaması halinde, oluşan çatışma durumunu incelemektedir. Bu inceleme aslında insan doğasının siyasetle birlikte kazandığı kimliğin diğer kimlikleri rahatsız etme durumunu da anlamak adınadır. Örneğin; bir ülkedeki a siyasi görüşünün bir başka ülkedeki b görüşünü rahatsız etmesi halinde yaşanan çatışma küreselleşmenin vaadi olan barışı da ortadan kaldıracağı için siyaset sosyolojisinin konusu olmaktadır (Sarıbay, 2000: 77).

Siyaset sosyolojisi devletin doğasını ve bireyin yaşamındaki rolünü incelenmektedir. Devlet, bireylerin bir araya gelerek kurdukları, bireyi aşan ancak ona hizmet eden bir yapıdır. Devletin bir güç erki olarak bireyle kurduğu siyasi anlaşma bireyi ve toplumu etkilemektedir. Siyaset sosyolojisi bu etkiyi incelerken aynı zamanda devletin

doğasına ve birey için siyasi anlamdaki önemine de değinmektedir. Zira toplumların gelişiminde siyasetin rolü büyüktür (Acar ve Uslu, 2016: 14).

Siyaset sosyolojisi siyasi hareketlerin ve partilerin doğasına açıklık getirmektedir. Siyasi partiler bireylerin siyasi görüşlerini temsil edebilen gruplardır. Siyasi partilerin varlığına açıklık getirilmesi, toplum içerisindeki rollerinin netleşmesini sağlayacaktır. Bireyler siyasette temsil edildikleri bu gruplar sayesinde toplumsal ilişki kurabilmektedir. Siyaset sosyolojisi toplumsal ilişkiyi çözümleme ve ona açıklık kazandırma noktasında bu ilişkiden sorumludur (Uysal, 1984: 19).

Siyaset sosyolojisinin siyaseti ele alış biçimindeki son konu, bireyin siyasete katılımı olacaktır. *Birey siyasete niçin katılır, niçin siyasi görüş bildirir, devletle nasıl bir ilişki ağı içerisinde* gibi sorular bireyin siyasete katılımını anlamak adına sorulmaktadır. Toplumsal bir varlık olan bireyin yaşadığı siyasi rejim altında kendi görüş ve düşüncelerini bildirmek en doğal hakkıdır. Siyasete katılım başka kişinin, yakın çevresinin ve ardından yaşadığı toplumun geleceğine yönelik bir adımdır. Birey kendisine ve çevresine duyduğu sorumlulukla siyasete katılım gösterirler. Siyaset sosyolojisi bireyi bu çerçevede anlamak ve toplumdaki siyasi olguların onu ne şekilde yönlendirdiğini açıklama gayesindedir (Çam, 2000: 37).

Siyaset sosyolojisi toplum ile siyaset arasındaki ilişkinin tek yönlü olmadığını, etkileşimli bir ilişkinin söz konusu olduğunu varsaymaktadır. Siyaset, devlet ve onun birimleriyle sınırlı bir konu değildir; yaşamın her alanında, özellikle toplumsal koşullar içerisinde siyasetin aktif varlığı söz konusu olabilmektedir. İnsanların toplumu çok geniş bir çerçevede değerlendirmesi ve olayları siyasi aktörlerle iç içe görmesi, sosyoloji ile siyaset arasında bir köprü kurar. Bu noktada siyaset, sosyolojinin de çalışma alanında olmaktadır (Acar ve Uslu, 2016: 16).

2.2. Siyasallık

Siyasallık, Türk Dil Kurumu (2022) tanımıyla *siyasal olma durumu, siyasalla ilgili manalarına gelmekte olup siyaset kelimesiyle bağlantılı olarak politiklik olarak da tanımlanabilmektedir* (TDK, 2022, s. 766). Siyasallık, temelde bir konunun siyasal olmasıyla ilgilidir. İnsanların ortak yaşam sürdüğü toplumda birçok konu siyasetle ilgili olabilir. Bir örgütteki yönetim biçimi, kamu yönetimi anlayışı vb. birçok şey siyaseti ilgilendirir. Bu nedenle siyasallık temelde siyasetle bağlantılı olan olarak değerlendirilebilir (Çam, 2000: 7).

Aristoteles insan için *siyasal hayvan* nitelendirmesinde bulunmuş ve siyaseti insanlar için anlamlı bir faaliyet olarak görmüştür. İnsanoğlu siyaset yaparak iyi ve rahat yaşamının gayesini gütmektedir. Dolayısıyla siyaset yönetim sanatına katılımdır. Bunu yaparken çevredeki her şeye karşı gözlem sağlamak, yönetimi anlamak ve maddi-manevi varlıkların otoritelerce ne şekilde yönetildiğine dair eleştiri yapabilmek siyasetle ilgilenmeyi gerektirmektedir. Bu da insanın çevreye yönelik siyasi algılarını açık tutmasıyla ilgilidir (Uysal, 1984: 10).

Bismarck Alman meclisinde yaptığı bir konuşmada *siyaset sanattır* diyerek siyasetin gerçekleştirilmesi zor bir eylem olduğundan, toplum içerisinde doğru kontrol mekanizmalarıyla gerçekleştirilmesi gerektiğinden, devlet bilimi olarak tanımlanırsa birey ile devlet arasındaki ilişkiye bağlı olarak gerçekleşebileceğinden bahsetmiştir. Siyaset sanatı gerçekleştirilirken yalnızca devletle ilgili konular değil, dolaylı tüm konular siyasete dâhil edilerek düşünülmelidir. Dolayısıyla televizyonda gösterilen şiddet içeriklerinin kitle iletişimi bağlamında düşünülmesi dahi, sonucunu siyasete bağlayan bir bakış açısıyla televizyon izlemeyi anlamlandırma manasına gelmektedir (Çağla, 2019: 9).

Siyasallık, toplumdaki her şeyin kimliğine yönelik siyasi güç ilişkisini anlamak ve anlamlandırmakla ilgilidir. Bu durum biraz da siyaset sosyolojisi çerçevesinde düşünmeyi gerektirmektedir. Machiavelli 1531’de yayımladığı *Prens* adlı eserinde “*Her iki toplumda iki farklı mizaç var: biri halkınki, diğeri ise büyüklerin mizacı. Ne var ki, halk büyüklerin emri ve baskısı altında olmak istemezken, büyükler ise halka komut vermek ve onu baskı altında tutmak ister*” diyerek toplumsal yaşamı yöneten ile yönetilenler arasındaki ilişkiye indirgemektedir. Bu ilişkide yönetilenler yani halk üstündeki yönetim gücü dolayısıyla siyaset yapmak zorunda kalır. Dolayısıyla siyaset birey için doğal bir eylem haline gelir. Yaşamın her alanında yönetilenlerin baskın gücü hâkim olacağı için eylemlere siyasal bir vasıf yüklenecektir. Bu nedenle siyasallık birey yaşamına kendiliğinden sirayet etmektedir (Çam, 2000: 11).

2.3. Siyasal Sistem

Siyasal sistem, siyasete dâhil olup siyasal ilişkiler ağının içinde olanı ifade etmektedir. İçerisinde meşru veya gayrimeşru otorite olan her şey siyasal ilişki ağına dâhildir. Dolayısıyla bireylerin siyaset dâhilinde kurdukları bu ilişki siyasi bir ilişki türüdür. Bu ilişki devlet veya başka bir otorite üzerinden de kurulabilir (Şahin, 2019: 6).

Siyasal sistem, devlet ile birey arasındaki ilişkinin gelişim biçimini gözler önüne sermektedir. Siyasal sistem, devleti içine alan yönetim gücünün ne şekilde şekilleneceğini ifade eden bir yapılanmadır. Devlet yöneten ve yönetilenlerden meydana gelmektedir. Yönetilen halktır. Yönetilen grubun siyasi bir perspektif içerisinde ne şekilde yönetildiği, siyasi gücün kullanılış biçimi ve yönetimin dayandığı temel prosedür siyasal sistemi meydana getirmektedir. Yönetilen ile yöneticiler arasındaki ilişki yetki devrine, baskıya veya şiddete bağlı olabilir. Bu durumda siyasal sistem güç erkine bağlı olarak kimlik kazanmaktadır (Uysal, 1984: 28).

Siyasal sistemin anlaşılması adına siyasi ilişkinin anlaşılması gereklidir. Nitekim siyasal sistemin tanımlanmasında da bireyler ile karşılardaki otorite arasındaki ilişki etkili olmaktadır. Siyasal sistem özünde çevredeki girdilerin talep olarak otoriteye iletilmesi ve çıktı olarak alınan karar ve eylemler doğrultusunda meydana gelmektedir. Oldukça geniş bir yapıya sahip olan bu sistem; toplumdaki tüm bireyleri etkileyecek siyasi bir bütünü de temsil etmektedir (Dursun, 2004: 22).

Toplumun kolektif amaçlarını belirlemek ve gerçekleştirmek adına politikalar üreten yapılanma *siyasal sistemi* tanımlamaktadır. Bir ülkedeki siyasal sistem, sistem öğelerinin aralarındaki karşılıklı, çıkara dayalı ilişkiler ağıdır (Akıncı, 2014, s. 34). Diğer bir deyişle demokraside siyasal sistemin tarafları olan devlet ve halk kendi içerisinde çıkara dayalı bu sistemi oluşturmuştur. Sistem karşılıklı olarak hem devleti hem de halkı beslemektedir. Halk kendini yöneten devlete güç erki vermiş, devlet de bu güç erkini kullanarak çıkar sağlamıştır (Dursun, 2004: 29).

Bir siyasal sistem *girdiler*, *çıktılar* ve *geri bildirim*den oluşmaktadır. Siyasal sistemin girdileri; talep ve desteklerdir. Toplumdaki bireylerin siyasete ilişkin talep ve destekleri, bir siyasi sistemin şekillenmesinde etkilidir. Otoriteye yönetimle ilgili iletilen taleplerin toplumun genelinin menfaatine yönelik ağırlığı girdi olarak değerlendirilebilir. Sistemin karar üretebilmesi ise desteğe bağlıdır. Sistem talebe ilişkin destekle eyleme geçebilir. Çıktılar ise sistem tarafından alınan talep ve desteklerin şekillenmesi suretiyle yönetime yansıtılması ve bu çerçevede siyasetin yürütülmesini ifade etmektedir. Otoriteler hangi taleplerin çıktı olduğuna dair destek girdisine yönelik eylemleriyle de geri bildirimde bulunabilirler (Şahin, 2019: 30-37).

Toplumlarda geleneksel ve modern birçok siyasal sistem örneği vücuda gelmiştir. Geleneksel siyasal sisteme örneklerden biri monarşidir. En eski yönetim şekillerinden biri olan monarşi, ülke yönetiminde tek bir kişinin söz hakkı olmasına dayanmaktadır.

Genellikle dini olarak gücün ilahi bir kaynaktan kişiye aktarıldığını düşünen bu görüşle birlikte meşruiyet kazanan monarşi, özellikle soya dayanarak ilerlemekte; mutlak ve meşruti monarşi olarak iki türe ayrılmaktadır (Uysal, 1984: 30).

Siyasal sistemlerin modern dönemlerdeki görünümü *modern siyasal sistemler* aracılığıyla gerçekleşmektedir. Modern siyasal sistemler, modern anlamda bireylerin devletle iş birliği yapabildiği, dolayısıyla demokratik katılımı birlikte yönetimde söz sahibi olabildikleri bir dönemde oluşmuştur. Modern siyasal sistemler *demokratik* ve *totaliter sistemler* olarak iki gruba ayrılmaktadır. Demokratik sistemlerde bireylerin siyasette etkin söz hakkı bulunmakta, buna bağlı olarak sivil toplum örgütlerinin de katılımıyla toplumdaki yönetim olgusu birey yönlü gelişmektedir. Totaliter sistemlerde ise bireyden üstün bir otorite söz konusudur ve birey daima bu otorite tarafından onaylanma ihtiyacı taşımaktadır (Şahin, 2019: 80-84).

İçinde bulunulan yüzyılda en ideal siyasal sistem *demokrasi* olarak görülmektedir. Halkın kendi kendini yönettiği demokrasi, *doğrudan* ve *dolaylı demokrasi* olmak üzere iki türe ayrılmaktadır. Temsili demokrasinin uygulanma biçimi *cumhuriyet* ile kendini var etmektedir. Demokrasiyi ideal hale getiren, halkın iradesini gerek kendisi gerek temsilciler aracılığıyla kullanabilmesi, dolayısıyla bir hak kaybı olmaksızın iradesini gerçekleştirebilmesidir (Uysal, 1984: 61).

2.4. Siyasal Kültür

Siyaset bilimine ait bir kavram olan *siyasal kültür*, Gabriel A. Almond ve Sidney Verba'nın 1963 senesinde yayımladıkları *The Civic Culture* eseriyle literatüre girmiştir. Siyasal kültürü tanımlarken bireyden yola çıkan bu eser, bireyden yola çıkarak toplumun siyasete ilişkin algı, değer ve tutumları toplamının bir ülkedeki siyasal kültür tipini ortaya çıkardığını savunmuştur. Böylece siyasal kültürü toplumun genelinin siyasete dair tutumu olarak tanımlamak mümkündür (Çalışkan, 2016: 24).

Kültürel bir yaşam biçimidir. Kültürün siyasi eyleme aktarılması, *siyasal kültür* olarak bilinmektedir. Siyasi sistemi anlamak için o ülkenin siyasi kültürün anlaşılması gerekmektedir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra siyasal sistem, siyasal toplumsallaşma, siyasal kültür, güç ve otorite gibi yeni kavramlar ortaya çıkmıştır. Siyasal kültür, insanların siyasal sisteme karşı tutumları, inançları, değerleri ve davranışlarından oluşan ve insanların sistemle ilişkisini ortaya koyan bir kavramdır. Kavrama ilişkin birçok tanımlama yapılmıştır (Singh, 2018: 1). Bu tanımlardan bazıları şu şekildedir: "*Siyasi Kültür, bireysel*

inançlar, değerler ve duygusal tutumların bir modelidir" - Eric Rowe (Singh, 2018: 1). *"Politik Kültür, tüm popülasyonda mevcut olan tutumlar, değerler ve beceriler ile toplumun farklı bölümlerinde bulunabilecek eğilim ve kalıplardan oluşur"* Almond ve Powell (Singh, 2018: 1). *"Siyasal kültür, bir toplumdaki siyasi faaliyet normlarıdır. Bir ülkenin siyasi rejimine hangi ideolojilerin hâkim olacağı konusunda belirleyici bir faktördür; belirli bir ülke veya insan grubuna özgüdür"* - Patrick O'Neil (IGNOU, 2018: 14). *"İnançlar, semboller ve değerlerle ifade edilen partiler, hükümetler ve anayasalar gibi siyasi nesnelere yönelik bir yönelim modelini ifade eder"* -Andrew Heywood (IGNOU, 2018: 14).

Siyasal kültür, toplumsal değişimden başlayarak bireylerin sistemle kurduğu ilişkiyi ve bu ilişki çerçevesinde siyaset yapma biçimlerini anlatan bir kavramdır. Küreselleşen dünyada toplumsal ve siyasi yapının yeniden şekillenme biçimini anlamak adına siyasi kültüre ihtiyaç vardır. Siyasal kültür, özünde toplumun geçmişten bugüne gelen birikimini ifade eden kültürün siyasetle kurduğu bağa bağlı olarak anlaşılacaktır. Bu anlamda siyasi kültür sosyal yapıyla ilişkilidir. Bir toplumun yaşadığı tüm sosyal süreçler, siyasi kararları etkilediğinden siyasi kültür de sosyal yapıdan beslenmektedir (Sitembölükbaşı, 1997: 252).

Gabriel A. Almond'a göre siyasi kültür bireyin içinde yaşadığı topluma yönelik düşüncelerini içeren *bilişsel öğeler*, bireyin siyasi alana ilişkin duygularına yönelik *duygusal öğeler* ve bireyin çeşitli değer yargılarına ilişkin *değerlendirici öğelerden* meydana gelmektedir. Siyasi kültürü oluşturan bu bilişsel, duygusal ve değerlendirici öğelerin birleşimidir. Bu siyasi kültürü birçok özelliği olan kolektif bir kavram haline getirmektedir (L. Yılmaz, 2003: 36). Buna bağlı olarak siyasi kültür toplumda çeşitli yönleriyle ön plana çıkmaktadır. Robert Dahl'a göre siyasi kültürün beş yönü vardır (Singh, 2018: 2):

- *Problem Çözmeye Yönelim:* Bu, insanların problemleri hakkında nasıl düşündükleri ve bu problemlere nasıl çözüm buldukları anlamına gelir.
- *Kolektif Eylem Yönelimi:* Halkların bir siyasi sistemde kolektif olarak çalışmaya istekli olması anlamına gelir.
- *Siyasal Sisteme Yönelim:* İnsanların bir siyasi sisteme yönelik tutum ve davranışlarını gösterir.
- *Başkalarına Yönelim:* Kişinin diğer kişi veya bireylere olan inancını gösterir.

- *Öz Yönelim:* Bireyin siyasal sistemle ilgili kendi özgün önerilerini ortaya koyabilme yeteneğini gösterir.

Siyasal kültür siyasete yönelik problemin tanımlanıp çözümlenmesi, ortak bir kültür bileşeni yaratılması, siyasal sisteme yönelim sağlanması, toplumdaki diğer kişilerin anlaşılması ve aynı zamanda bireyin siyasete yönelik şahsi görüşlerinin dış dünyada karşılık bulmasıyla bir bütün oluşturmaktadır (Singh, 2018: 2).

Siyasal kültür araştırmalarına göre farklı siyasal kültür tipolojileri bulunmaktadır. Bu türleri anlamak, farklı sistemlerin siyasi kültürlerini ayırt etmeye yardımcı olacaktır. Siyasal kültür tipolojilerine yönelik çok çeşitli sınıflandırmalar söz konusudur. Bu sınıflandırmalardan en bilinenleri Almond ve Verba ile Finer'e ait sınıflandırmalardır (IGNOU, 2018: 18). Almond ve Verba'ya ait siyasal kültür tipolojisi Tablo 2.1'de gösterilmiştir.

Tablo 2.1. Almond ve Verba'ya göre siyasal kültür tipolojisi

Almond ve Verba'ya göre Siyasal Kültür Tipolojisi	
Dar Görüşlü Siyasi Kültür	Bu, yurttaşların merkezi hükümetin varlığından yalnızca uzaktan haberdar olduğu bir siyasi kültüre atıfta bulunur. Siyasetin tüm bileşenlerine yönelik bir yönelimleri yoktur. Bu tür bir siyasal kültür, geleneksel bir siyasal yapıyla uyumludur.
Konu Siyasal Kültürü	Bu siyasi kültürde vatandaşlar kendilerini siyasi sürecin katılımcıları olarak değil, diktatörlük altında yaşayan insanlarda olduğu gibi hükümetin tebaası olarak görürler. Başka bir deyişle, bu siyasal kültür altındaki vatandaşlar, bir siyasal sisteme karşı edilgen bir yönelime sahiptir ve kendilerini siyasal süreç üzerinde minimum etkiye sahip olarak algırlar.
Katılımcı Siyasi Kültür	Bu siyasal kültürde yurttaşlar sisteme katkı sağlayabileceklerine ve sistemden etkilendiklerine inanırlar. Bu nedenle, tüm siyasi nesnelere olumlu yanıt verirler ve siyasi faaliyetlere aktif bir yönelimleri vardır.

Kaynak: (IGNOU, 2018, ss. 18-19).

Almond ve Verba'ya göre siyasal kültür tipolojisi temelde üç tür siyasal kültürden bahseder: dar görüşlü siyasi kültür, konu siyasal kültürü ve katılımcı siyasi kültür. Daha çok demokrasi çerçevesinde yapılan bu sınıflandırma, bireylerin siyasi kültüre yönelik

farkındalık eylemlerine bağılı olarak şekillenen bir sınıflandırmadır (IGNOU, 2018: 18).
Finer'e ait siyasal kültür tipolojisi ise Tablo 2.2'de gösterilmiştir.

Tablo 2.2. Finer'e göre siyasal kültür tipolojisi

Finer'e Göre Siyasal Kültür Tipolojisi	
Olgun Siyasal Kültür	Bu tür siyasal kültürde, yetki devri prosedürüne ilişkin yaygın bir kamuoyu onayı vardır; iktidardaki kişilerin yönetme ve emir verme hakkına sahip olduğuna dair bir inanç; halk siyasal kurumlara bağılı ve iyi seferber edilmiş bir kamuoyu söz konusudur.
Gelişmiş Siyasal Kültür	Bu tür siyasal kültürde, sivil kurumlar oldukça gelişmiştir ve halk güçlü gruplar halinde iyi organize edilmiştir, ancak zaman zaman egemen otoriteyi kimin ve neyin oluşturması gerektiğı konusunda bir tartışma ortaya çıkar.
Düşük Siyasal Kültür	Siyasal kültürün bu düzeyinde, siyasal sistem zayıftır ve dar bir şekilde örgütlenmiştir; siyasal sistemin doğası ve prosedürleri hakkında bir fikir birliğı yoktur ve halkın siyasal sisteme olan bağılılığı kırılmalıdır.
Asgari Siyasal Kültür	Siyasal kültürün bu düşük seviyesinde, siyasal sistemde açık bir kamuoyu yoktur ve hükümet kolayca kamuoyunu görmezden gelebilir; siyasal kültürler güç veya güç tehdidi ile belirlenir.

Kaynak: (IGNOU, 2018, s. 19).

Finer'e yönelik siyasal kültür tipolojisine bakıldığında olgun siyasal kültür, gelişmiş siyasal kültür, düşük siyasal kültür ve asgari siyasal kültür olmak üzere dört farklı sınıflandırma ön plana çıkmaktadır. Bu sınıflandırmada siyasal sistemde yine demokrasi olgusu ön planda olmakla birlikte toplumun siyasal kültür oluşturabilecek bir katılım düzeyinde olup olmadığı hem toplumsal hem de siyasal çerçevede ele alınmıştır (IGNOU, 2018: 19).

Siyasal kültür kendiliğinden oluşmamakta, belli süreçler dâhilinde vücuda gelmektedir. Örneğin; Türklerin siyasal kültürü en az 2000 yıllık bir tarih içerisinde, ilk Türk devletlerinin devlet kurma mücadelesiyle birlikte başlamıştır. Bu süreçte birlik ve beraberlik anlayışıyla birlikte kurulan ilk Türk devletleri, zamanla sosyal, siyasi, ekonomik, kültürel vb. türden aşamalardan geçmişlerdir. Orta Asya'dan Anadolu'ya geliş, İslamiyet'in kabulü, altı yüzyıl yaşayan Osmanlı Devleti ile ondan kalan birikim ve 1923'te temeli atılan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne gelinceye değin, geçen her aşama Türkiye'deki siyasi kültür birikiminde etkili olmuştur (Yolcu, 2019: 99).

Siyasal kültür toplumların geçmişten bugüne geçirdiği süreçlerin bir özeti, bireylerin siyasetle ilişkisinde bir sosyalleşme deneyimidir. Siyasal kültürün toplum açısından önemi şu şekilde özetlenebilir (Singh, 2018: 7):

- Siyasi Kültür, bir yanda sosyal ve ekonomik faktör ile diğer yanda siyasi gelişme arasındaki bağlantıyı anlamayı sağlar.
- Siyasal Kültür, siyasi sosyalleşme sürecini ve siyasi kültürün bir nesilden diğer nesle aktarımını anlamaya yardımcı olur.
- Siyasal Kültür, farklı ülke yasalarının ve anayasalarının farklı kişi ve gruplar tarafından nasıl gözetildiğini anlamayı sağlar.
- Siyasi Kültür, insanların bir siyasi sisteme karşı tutumunu gösterir.
- Benzer olguların farklı ülkelerde neden aynı sonucu vermediğinin anlaşılmasını sağlar.

Siyasal kültürün toplum nezdinde insanlar devletle ilişkisini düzenleyen, siyaset içinde sosyal bir bağ kuran, bireylerin siyasi yapıya ilişkin görüşlerinin temsil edilmesini sağlayan bir kavram olduğu, bu çerçevede toplumsal yapının anlaşılmasında önemli olduğu söylenebilir (Singh, 2018: 7).

2.5. Siyasal Toplumsallaşma

Toplumsallaşma, Türk Dil Kurumu tanımına göre *bireyin kişilik kazanarak, belli bir toplumsal çevreye hazırlanması, toplumla bütünleşme süreci, sosyalleşme* manasına gelmekte olup bireyin toplum içerisine dâhil olması ve toplumla bütünleşmesi olarak anlaşılabilir. İnsan sosyal bir varlıktır. Bu nedenle de büyüdükçe aile içerisindeki yaşamı haricinde toplumdaki diğer bireylerle de ilişkiler geliştirmektedir. Bu durum bireyin sosyalleşmesini sağlamaktadır. Toplumsallaşma bireyin kültür, inanç ve değerlerini diğer

insanlarla paylaşması, dolayısıyla bir etkileşim içerisinde bulunma sürecini ifade etmektedir. Toplumsallaşan birey sadece kendisine değil, kültüre de katkı sağlamaktadır. Toplumun kültür aktarımını sağlayan şey toplumsallaşmadır (Asma vd., 2021: 12).

Toplumsallaşma çeşitli türlere ayrılmakla birlikte, siyasal toplumsallaşma, bu türler içerisinde bireyin siyasetle ve siyasal sistemle ilişkisine yönelik sosyalleşmesini içerir. *Siyasal toplumsallaşma*, toplumsal-siyasal çevre ile bireyin karşılıklı ilişkisi neticesinde, bireyin siyasi sisteme karşı görüş, düşünce, eleştirileri doğrultusunda gelişen ilişkidir. Birey yaşadığı yer ve kültürün siyasetinden etkilenir ve bu siyasal kültüre karşı davranış geliştirir. Dolayısıyla siyasal toplumsallaşma, bireyin içinde bulunduğu coğrafyanın siyasetinden etkilenmesiyle oluşan bir durumdur. Siyasal toplumsallaşma tek başına oluşmaz. Bireyin kitle iletişim araçlarıyla birlikte siyasal sistem içerisindeki kişi ve kurumlarla etkileşim kurması sonucu oluşur. Dolayısıyla yaşadığı coğrafyanın siyasi olaylarından haberdar olması ve kendi bilgi birikimi çerçevesinde geliştirdiği tavır ve davranışlar siyasal toplumsallaşma içerisinde gelişecektir (Dursunoğlu ve Kömür, 2018: 409).

Siyasal toplumsallaşma kavramının oluşmasında *bireyler nasıl siyasal varlıklar haline gelirler?* sorusu yatmaktadır. Toplumda pek çok insan farklı siyasi kimliklere sahiptir. Bireyin yaşadığı toplumdaki siyasetle veya yönetimle ilgilenmesi, doğrudan kendisini de ilgilendiren bir durum olduğu için bireyi siyasi meselelerin içerisine çekmektedir. Bununla birlikte oy kullanma hakkı da bireye siyasi bir kimlik vermektedir. Dolayısıyla onun siyasetle kurduğu ilişki temelde kendisini ilgilendiren bir durum olarak zorunlu şekilde bireyi siyasal bir varlık haline getirmektedir (Akın, 2009: 159).

Siyasal toplumsallaşma kavramı 1950'li yıllarda literatüre dâhil olmuş ve üzerine aktif şekilde çalışmalar başlamıştır. Bireyin siyasetle ilişkisi ve siyasi yönlü davranışlarını anlamak adına çeşitli fikirler ortaya atılmış ve kuramlar geliştirilmiştir. *Psikanalitik*, *işlevselci* ve *çatışmacı yaklaşım* bireyin siyasi davranışlarını anlamak adına geliştirilen başlıca yaklaşımlardır. *Psikanalitik yaklaşıma* göre bireyin çocukluk dönemi ve ailesi siyasi görüş ve düşüncelerinin şekillenmesinde önemlidir. Dolayısıyla bireyin bugün takındığı tüm tavır ve davranışlar çocukluk dönemindeki yaşamın bir uzantısı şeklindedir. *İşlevselci yaklaşım* ise bireylerin sisteme fayda sağlamak amacıyla siyasal toplumsallaşma içerisine dâhil olduklarını, temelde bu davranışın bireyden çok sisteme fayda getirdiğini savunurlar. Son olarak *çatışmacı yaklaşıma* göre çatışma ve sınıfsal farklılaşma bireyin siyasal toplumsallaşma içerisine dâhil olmasını sağlamaktadır. Bu üç yaklaşım da kendi

odak merkezi dâhilinde siyasal toplumsallaşma davranışını anlamlandırmaktadır (Köseoğlu, 2020: 206).

Siyasal toplumsallaşma süreci bireyin yaşam döngüsü içerisinde belli evrelere ayrılmaktadır. Bu evreler; *çocukluk dönemi*, *gençlik dönemi* ve *yetişkinlik dönemi* olarak değerlendirilebilir. *Çocukluk döneminde* birey için anne ve baba figürlerini taklit yoluyla siyasi davranış kazanılır. Aynı şekilde öğretmen ve okulda öğrenilen siyasi liderler de birer otorite figürü olabilir. *Gençlik dönemi* ise biyolojik, psikolojik, toplumsal ve ekonomik geçişlerin olduğu, daha çok bir kimlik arayışı dönemi olarak tanımlanabilir. Bu dönemde kişinin beğenileri, istekleri, takındığı tavır, çizmek istediği imaj da siyasi davranışlarında etkili olur. *Yetişkinlik dönemi* ise kişinin rol ve statülerini belirlediği, kimlik kazandığı ve bu çerçevede dış etkilere çok, kendi kimliği neticesinde siyasi davranışlar geliştirerek topluma dâhil olduğu dönemdir. Bu dönemde siyasal toplumsallaşmaya katılma bilinci daha yüksek düzeydedir (Alkan, 1979: 20-22).

Siyasal toplumsallaşma kendiliğinden oluşan bir durum olmayıp aile, çevre, meslek grupları, kitle iletişim araçları gibi birçok etmen siyasal toplumsallaşmanın sağlanmasında etkilidir. Bireyin dünyaya geldiği andan itibaren bir aile ortamında büyüdüğü düşünüldüğünde aileden edindiği siyaset bilgisi davranışlarını şekillendirir. Ailede baba ve anne figürü, otoritenin dağılımı, aile içerisinde itaat kültürünün olup olmama durumu bireyin dış dünyadaki siyasi otorite ilişkilerine bakış açısını etkiler. Aileden sonra okul yaşamı, edinilen sosyal alışkanlıklar, ülkedeki sosyal ve siyasi atmosfer, kitle iletişim araçlarından akan bilgi akışı gibi birçok şey bireyin siyasal duygularını etkiler. Dolayısıyla bu durum da siyasal toplumsallaşmanın şekillenmesini olanaklı kılar (Türkkahraman, 2000: 22).

Yeşilorman (2006), siyasal toplumsallaşmayı etkilen sosyal, ekonomik, kültürel vb. türden etmenler olduğundan bahsetmiş, özellikle Türkiye’de bu etmenlerin sosyal yapı üzerindeki baskın rolünün siyasal toplumsallaşmaya doğrudan tesiri olduğunu vurgulamıştır. Kır ve kentler arasındaki gelişmişlik farkı, eğitim farkı, siyasi uyaran farkı vb. durumlar dahi insanların siyasi aktörlere karşı tavrını etkilemektedir. Savaş, işsizlik, kıtlık vb. türden sosyal olaylar insanların ekonomik durumlarını etkilerken, aynı zamanda da onları bu ortam içerisindeki siyasete karşı da tavır almaya itmektedir. Dolayısıyla özellikle kaos dönemleri bireylerin siyasal toplumsallaşma davranışını artırmalarına sebep olmaktadır (Yeşilorman, 2006: 2).

Bireyin siyasal yapıyla bütünleşmesini sağlayan siyasal toplumsallaşma; aile, eğitim-öğretim hayatı, arkadaşlık grupları, kitle iletişim araçları gibi araçlar vasıtasıyla geliştirilen ve yaşam boyu devam eden bir toplumsallaşma davranış biçimidir. Bireyin toplumsal bir varlık olmasından kaynaklı olarak siyasete yönelik görüş ve düşüncelerinin yaşanılan ülkedeki diğer insanlarla ortak bir paydada buluşması ve etki mekanizması bu davranışın özünü oluşturmaktadır. Bu anlamda ülkedeki siyasal kültürün de özünü oluşturan bu davranış her bireyin siyasete ilişkin görüş ve düşüncesiyle topluma katkı sağladığını da göstermektedir (Türkkahraman, 2000: 11).

2.6. Siyasal Katılım

Hükümetin ve siyasetin günlük yaşam için artan önemi, özel ve kamusal alanlar arasındaki ayrımların bulanıklaşması, vatandaşların özellikle eğitim, sağlık vb. türden olanaklarının her geçen gün artmasıyla birlikte demokrasi adına bilinç kazanmalarını ve siyasete daha fazla önem göstermelerini sağlamıştır. Seçimler, gösteriler gibi etkinliklerin siyasi niteliği hemen anlaşılırken; kamuya açık yeşil alanların tahribi, herhangi bir azınlık grubun hakları gibi konular söz konusu olduğunda siyasi içerik daha çok muğlaklaşır (Deth, 2016, s. 2). Buna rağmen her bireyin siyasetle uzaktan yakından ilişkisi vardır. Bu ilişki bireyin bir siyasal sistem içerisinde olması, vatandaşlık görevlerinin olması, siyaset kurumu ve kültürüyle münasebeti çerçevesinde oluşmaktadır. Bireylerin yaşamları noktasında otonom şekilde gerçekleşen bu durum siyasi katılımı doğurmaktadır (Yayla, 2002: 91).

Siyasal katılım, kabaca yurttaşların siyaseti etkileyen faaliyetleri olarak tanımlanabilir. Perikles'in ünlü cenaze konuşmasından (M.Ö. 431) beri, politikacılar ve akademisyenler, sıradan vatandaşların siyasi meselelerdeki rolünü vurgulayarak demokrasi üzerinde vatandaşların rolüne değindiği zamandan bu yana, mevcut konunun önemi literatürde yer edinmiştir. Bununla birlikte siyasal katılımdan söz edildiğinde akla öncelikle Antik Yunan gelmektedir. Antik Yunan'da polis adı verilen şehir devletlerinin özerk ve kendine yeterli siyasi birimler olmasından ötürü Yunan polislerinde demokrasiyi korumak adına siyasal katılıma önem veriliyordu. Oradaki demokrasi anlayışı şimdikine benzemiyordu. Yunan polisleri özgür-köle ve cinsiyet ayrımlarına dayalı bir demokrasi anlayışı ile kurulmuştu. Yurttaşlar sadece siyasal katılım hakkına sahiplerdi ve yurttaşlık belli kriterlere dayalıydı. Yurttaşlar özgür kimselerden oluşuyordu. Oy kullanma yetkisi ise yalnızca özgür erkeklere tanımlanmıştı. Dolayısıyla polislerdeki siyasal katılım bu kapsama giren insanların tercihleri bağlamında gerçekleşiyordu. Siyasal katılımda

amaçlanan insanı, sosyal ve siyasal ortamı en ideal şartlara taşımak ve ideal bir siyaset anlayışı içerisinde yönetmekti (Çukurçayır, 2006: 66).

Modern dönemle birlikte modern anlamda demokrasinin eşit insan olgusuyla ön plana çıkması, demokrasiyi daha net hale getirmiş, dolayısıyla siyasi katılımın da anlaşılır olmasını sağlamıştır. Modern anlamda demokrasinin içeriğinde herhangi bir ayrıcalık grubu olmaksızın insanlar eşittir ve eşit haklara sahiptirler. Bu eşit haklar doğrultusunda siyasete katılım sağlanır ve bireyler kendi siyasi tercihleri noktasında görüş bildirirler. Dolayısıyla siyasal katılım bir ayrıcalık olmaktan çıkar (Uysal, 1984: 55).

Kararlara çok az kişinin katıldığı yerde, çok az demokrasi vardır; kararlara ne kadar çok katılım olursa, o kadar çok demokrasiden söz edilebilir sözü siyasi katılımın kapsamında demokrasinin belirleyici olduğunun bir göstergesidir (Deth, 2016, s. 2). Demokrasi belirli bir toprak üzerinde yaşayan insanların kendi iradeleri doğrultusunda yöneticilerini seçme hakkıdır. Demokrasi bireylere siyasal katılım hakkı sunmakta ve onların katılım hakkıyla ideal demokrasi şartlarının gerçekleşmesini sağlamaktadır (Çukurçayır, 2006: 66).

Siyasal katılım; vatandaşların kendi siyasal sistemleri içerisindeki eylem, düşünce ve tavırlarıdır. Siyasal katılımda oy verme, bir siyasi partiye üye olma vb. türden birçok davranış yer almaktadır. Bu davranışlar vatandaşların siyasi çizgisini ortaya çıkarırken, aynı zamanda onların siyasal alandaki görüşlerini de sınıflandırmaktadır (Uysal, 1984: 56).

Hangi insan eylemlerinin siyasi katılım olarak kategorize edilmesi gerektiğini tanımlamak için, yalnızca siyasi sisteme yönelik geleneksel eylemleri değil, aynı zamanda örneğin tüketici boykotları gibi geleneksel olmayan eylemleri de içermesi gerekir. Bu durumda siyasi katılım; oy kullanma, siyasi parti ve gruplara üyelik ve bunlara aktif katılım, kişisel iletişim (politikacılar, memurlar, avukatlar, dernekler, medya ve kurumsal aktörler, yetkililerin arkadaşları), grup düzenleme, dava açma, kooperatif faaliyetleri, gösteriler ve boykotlar, parti ve gruplara ekonomik destek vb. türden faaliyetleri içerebilir (Yayla, 2002: 93).

2.6.1. Siyasal Katılımın Tanımı

Katılım, büyük ya da küçük her yönetimin bir bileşenidir. Toplum ister oligarşi ister demokrasi olsun, birilerinin siyasi kararlar alması ve liderleri ataması, desteklemesi veya görevden alması gerekir (Bergström, 2006, s. 2). Siyaset ister istemez her toplumun içeriğinde yer alan bir olgu olmasından dolayı siyasal katılım da her toplumda olabilen bir

durumdur. Yöneten ve yönetilenler olmak üzere iki taraf arasında yönetime dair kaygı, endişe, beklenti, istek ve amaçlar siyasal katılımı doğurmaktadır. Siyasal katılım, politik süreçleri etkilemeyi amaçlayan tüm davranışları içerir. Bu davranışların özünde siyasette tavır sergileme ve bu tavırla siyaseti etkileme gayesi söz konusudur (Çetin, 2003: 82).

Katılım, farklı görelî ağırlıklara sahip birçok değişkene bağılı olan karmaşık bir olgu gibi görünmektedir. Katılımı tanımlamak adına kullanılan değişkenler; içsel (psikolojik ve bilişsel) ve dışsal (sosyal ve politik) olarak sınıflandırılabilir. Bu özellikle *bir insan neden siyasi davranış sergiler* sorusuna da yanıt olabilir. İnsanların siyasi davranış sergilemelerinin içsel nedenleri her şeyden evvel yaşadıkları ülkedeki siyasette kendi varlıklarını ortaya koymak, *ben de varım* diyebilmek, kendilerini etkileyecek bir durumda görüş bildirmek, psikolojik olarak varlıklarını tatmin etmek gibi sıralanabilir. Dışsal sebepler ise daha çok bireyin kendisinden çok içerisinde bulunduğu yapı ile ilgilidir. Birey, sergilediği siyasi davranışla birlikte sosyal ortamda demokrasinin gerçekleşmesinde bir bütünü tamamlayıcı görev görür. Dolayısıyla davranış yalnızca kendisini değil, çevresini de ilgilendirir. Bu nedenle davranışın dışsal nedeni, kişinin yaşadığı ortama bağılı olarak da gerçekleşebilir (Çukurçayır, 2006, s. 68). Görüldüğü üzere, bazı vatandaşlar tarafından yapılan hemen hemen her faaliyet, bir şekilde bazen bir siyasi katılım biçimi olarak anlaşılabilir. Diğer bir deyişle siyasal katılım yalnızca oy verme veya bir siyasi partiye üye olma şeklinde değil, aynı zamanda kişinin gündelik yaşamda izlediği bir siyaset programına telefonla bağlanması, bir konuşmada siyasal içeriklerden bahsetmesi, ülkedeki bir siyasi partinin faaliyetlerine aktif katılması olarak da düşünülebilir. Bu çerçevede siyasal katılımı yalnızca siyasi ortama ilişkin bir davranış olarak sınırlandırmamak gereklidir (Çetin, 2003: 82).

Sınır belirleme sorunları, temelde siyasi amaçlar için kullanılan siyasi olmayan faaliyetlerle ilgili olan siyasi tüketim veya sokak partileri veya gerilla bahçeciliği gibi daha yeni, "yaratıcı", "kişiselleştirilmiş" ve "bireyselleştirilmiş" katılım biçimleri için özellikle belirgindir (Bergström, 2006, s. 2). Siyasal katılım özünde siyasete dair bir etkide bulunma veya siyasi varlığa ilişkin görüş bildirme şeklinde gerçekleşebilir. Siyasal katılımı birlikte vatandaşın amaçladığı kendi siyasi görüşünü bildirmeden çok, siyasete dair aktif bir görüş ortaya koymaktır (Yayla, 2002: 96).

Siyasal katılım kavramının analitik keskinliğinin azalmasının en önemli sonucu, demokrasinin kalitesinin değerlendirilmesini önemli ölçüde engellemesidir. Kısıtlı bir katılım tanımı genellikle oldukça karamsar sonuçlara yol açarken (örneğin, seçime

katılımının azalması, temsili demokrasinin meşruiyetine meydan okur), daha geniş yaklaşımlar tipik olarak daha az endişe verici çıkarımlar sunar. Örneğin; hızla yayılan siyasi tüketicilik, sıradan insanların çok kararlı olduğunu gösterir. Aslında, demokrasinin kalitesine ilişkin değerlendirmeler, doğrudan hangi siyasi davranış biçimlerinin siyasi katılımın örnekleri olarak kabul edildiği sorusuna dayanır. Bu nedenle, siyasi katılımın karşılıklı olarak anlaşılması, katılıma ilişkin anlamlı tartışmalar için ve daha da önemlisi, demokrasinin yararları ve şansları hakkındaki her söylem için olmazsa olmaz bir koşuldur (Deth, 2016: 3).

2.6.2. Siyasal Katılımın Düzey ve Türleri

Vatandaşların siyasete katılmalarının ve siyasal faaliyetler çerçevesinde yer almalarının birçok yolu bulunmaktadır. Siyasal katılım yolları; oy verme, gösteri yapma, kamu görevlileriyle iletişim kurma, boykot etme, parti mitinglerine katılma, gerilla bahçıvanlığı, blog yayınlama, gönüllülük, flash moblara katılma, dilekçe imzalama gibi birçok eylemi içine almaktadır (Deth, 2016: 2). Bireyler bu yollarla siyasi görüşlerini açığa vururken, aslında siyasetle ilişkili birçok eylem de gerçekleştirirler. Gerçekleştirilen eylemler tamamen siyasi davranışı açığa vurmaya odaklıdır (Yayla, 2002: 96).

Milbrath, tüm siyasi faaliyetleri üç kategoriye ayırır. Bunlar: "gladyatör faaliyetleri", "geçiş faaliyetleri" ve seyirci faaliyetleri" şeklindedir. Gladyatörler, partilerle aktif ilişkileri nedeniyle parti büroalarını tutmak, parti adayları olarak seçimlerde mücadele etmek gibi bir dizi doğrudan parti faaliyetinde bulunmalarını sağlayan az sayıda parti aktivistini temsil ederler. Geçiş faaliyetleri, parti destekçileri veya parti sempatizanları olarak parti toplantılarına katılmayı içerir. Seyirci faaliyetleri ise oy kullanma, başkalarını belirli bir şekilde oy kullanmaları için etkileme, siyasi parti oluşturma ve katılmayı içerir. Milbrath'ın sınıflandırması, siyasi katılımın iki tür olduğunu gösterme eğilimindedir bu eğilimler: aktif ve pasif katılım şeklindedir (Halder & Campbell-Phillips, 2020: 5).

Tablo 2.3. Milbrath'a göre siyasal katılım düzeyleri

Kamusal bir görev ya da bir siyasal parti içinde görev sahibi olmak.
Bir görev için aday olmak.
Siyasal amaçlı para temin etmek.
Önemli bir parti toplantısına katılma. Aday belirleme ve Strateji toplantıları.
Siyasal bir partide aktif bir üye olmak.
Zamanı siyasal bir kampanya da sarf etmek.
Bir mitinge ya da toplantıya katılma.

Bir parti ya da odaya para yardımında bulunmak.
Kamu görevlileri veya siyasal parti lideriyle temasta bulunmak.
Bir parti ya da aday rozeti taşımak, arabasına bunu yapıştırmak.
Bir kişiyi belirli bir yönde oy vermesini sağlamak için iknaya çalıştırmak.
Bir siyasal tartışma başlatmak.
Oylamaya katılmak.
Kendini siyasal dürtülere (uyarılara) karşı açık tutmak.
Hareketsiz – Kayıtsızlar (Apechetics)

Kaynak: (Yayla, 2002, s. 100).

Verba ve Nie siyasal katılımın siyasal sürece hiç katılmama, salt oy kullanma, kişisel sınırlı katılma ve topluluk düzeyinde katılma şeklinde gerçekleştiğini savunurlar.

Tablo 2.4. Verba ve Nie’ye göre siyasal katılım düzeyleri

Katılımcı Statüsü	Katılım Düzeyi
Siyasal Sürece Hiç Katılmayanlar	Bu kişiler siyasette hemen hemen hiç ilgilenmemekte, seçimlerde oylarını dahi kullanmaktan kaçınmaktadırlar.
Salt Oy Kullananlar	Oldukça geniş bir vatandaş kitlesi için siyasal katılma seçimden seçime oyunu kullanmaktan ibaret kalmaktadır.
Kişisel Sınırlı Katılmalar	Bazı kimseler oylarını kullanmaya ek olarak, daha çok kişisel sorunlarını çözmek üzere özellikle devlet memurları bulunmaktadır.
Topluluk Düzeyinde Katılmalar	Bazı vatandaşlar çevresel ya da belirli toplumsal sorunların çözümü için kısmen bireysel olarak fakat genellikle öğretmenler, gruplar aracılığıyla siyasal süreci etkilemeğe çalışmaktadırlar.

Kaynak: (Yayla, 2002, s. 102).

Barnes ve Kease ise siyasal katılım düzeyini olağan ve olağandışı olarak ele alır. (Tablo 2.5). Diğer bir deyişle siyasal katılım türüne bağlı olarak eylemin düzeyinin de iki temel şekilde gerçekleşeceğini savunurlar.

Tablo 2.5. Barnes ve Kease’e göre siyasal katılım düzeyleri

Katılımcı Statüsü	Katılım Düzeyi
Olağan Siyasal Katılma	Bunlar seçim süreciyle siyasal rejim tarafından konulmuş kural ve normlara uygun eylemlerden olur.
Olağandışı Siyasal Katılma	Bireyin siyasal amaçlara, özellikle de siyasal rejimin kural ve normlarına karşı çıkmak suretiyle giriştiği faaliyetleri ifade eder.

Kaynak: (Yayla, 2002, s. 107).

Baykal (1970) Milbrath’nın sınıflandırmasına benzer bir siyasal katılım düzeyi sınıflandırmasını savunmaktadır. Bu sınıflandırmaya göre siyasal katılım; siyasal olayları izleme, siyasal olaylar hakkında tavır takınma ve siyasal olayların içine karışma şeklinde gerçekleşmektedir. Siyasal olayları dışarıdan izleyen ancak bir katılım sağlamayan pasif katılımcılar olduğu gibi, siyasal olaylara karşı tavır takınan ve olaylara dâhil olan aktif katılımcıların varlığı da söz konusudur (Baykal, 1970: 31-32).

Siyasal katılımın türleri bir ülkedeki siyasete aktif ve pasif yoldan dâhil olma biçiminde kendini gösterir. Bu çerçevede katılma türleri *kabul gören (olağan)* ve *kabul görmeyen (radikal)* şekilde değerlendirilebilir.

Tablo 2.6. Siyasal katılımın türleri

Katılma Düzeyi	Kabul Gören (Olağan)	Kabul Görmeyen (Radikal)
Yüksek	I	II
Düşük	III	IV

Kaynak: (Yayla, 2002, s. 108).

Tablo 2.6’ya göre siyasal katılım türleri kendi içerisinde dört türe ayrılmaktadır. Bunlar; yüksek düzeyde kabul gören (I) ve görmeyen (II) siyasal katılımlar olabileceği gibi, düşük düzeyde kabul gören (III) ve görmeyen (IV) katılımlar da olabilir. Bu sınıflandırmada katılım biçiminin siyaset içerisinde kabul görüp görmemesi ve dolayısıyla

olağan karşılanıp karşılanmaması durumu etkili olmuştur. Bu çerçevede toplumdaki siyasal katılım türleri şu şekilde açıklanabilir (Çetin, 2003: 85-86):

- *Kabul Gören (Olağan) Siyasal Katılım*: Siyasal sistem içerisinde bireyin katılım biçiminin siyasal rejim tarafından konulan kural ve normlara uyması halinde siyasal rejimle çelişmemesi durumu olağan bir görünüm ortaya koyar. Bu durumda kişinin siyasal katılımı da doğal karşılanır. Bireyin oy kullanması, görüşü dâhilinde bir siyasal partiye üye olması vb. türden davranışlar kabul gören siyasal katılım türleridir.
- *Kabul Görmeyen (Radikal) Siyasal Katılım*: Siyasal sistem içerisinde siyasal rejim tarafından konulan kural ve normlara aykırı davranışlar siyasal katılım içerisinde kabul görmez ve radikal olarak nitelendirilir. Örneğin; izinsiz gösteri ve protesto eylemleri düzenlemek, miting yapmak, bildiri yayınlamak bu davranışlar arasındadır.

Vatandaşlar siyasete kabul gören davranışlarla dâhil olduklarında bir engelle karşılaşmazlar. Zira siyasi rejim tarafından bu hak kendilerine tanınır; ancak kabul görmeyen siyasal katılım türleri, davranışlar aracılığıyla vatandaşların siyasal rejime aykırı bir hareket sergilemelerine yönelik olduğu için kabul görmez. Bu durumda eylem, siyasal rejime aykırı olduğu için radikal olarak değerlendirilir (Çetin, 2003: 86).

2.6.3.Siyasal Katılma Yolları

Halkın siyasete katılımına dair ilk fikirler, Platon ve Aristo'nun eserlerinden öğrenilmiştir. Aristoteles, Atina doğrudan demokrasisinin ayrıntılı bir açıklamasını yapmış ve Yunan şehir devletlerinde tüm özgür vatandaşlar siyasetle uğraştığını ifade etmiştir (Aristoteles, 2021, s. 3). Atina'da tüm erkek vatandaşlara siyasi haklar ve ayrıcalıklar verilirken, Roma hükümetine ve siyasetine katılımda ise farklı kriterler ön plana alınıyordu. Feodal dönemde bireysel katılımın izini sürmek zordu; ancak modern yaşam koşulları ve gelişen demokrasi siyasal katılımın sınıfsal ayrıcalıklarını ortadan kaldıracak yeni bir dönem başlatmış ve siyasal katılımın daha fazla anlaşılmasını sağlamıştır (Bergström, 2006: 25).

Demokrasi tasavvuruna yönelik yurttaş hareketindeki örgütlenme, vatandaşların siyasal katılma olanağı bulmasını sağlayan ilk adım olmuştur. Püriten isyanı, Fransız

Devrimi, Amerikan Devrimi aracılığıyla insanlar ilk kez demokrasi ile tanışmış ve siyasette kendi temsillerini gösterme olanağı bulmuşlardır. Bu gelişmeler vatandaşların kendi yöneticilerini seçebileceğine ve kendi yaşadıkları topraklardaki siyasette aktif yer alabileceklerine dair önemli bir gelişme olmuştur. Bu süreçten sonra modern anlamda demokrasi olgusu yerleşmiştir (Çetin, 2003: 87).

Demokrasi kavramı özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren meşruiyet kazanmış ve böylece modern anlamda siyasi katılım yolları şekillenmiştir. Bir meclisin olması, insanların hiçbir ayrıma dayanmaksızın yalnızca insan olmasından ötürü siyasete ilişkin görüş bildirmeleri, demokratik yönetimlerin insan odaklı olması gibi gelişmeleri siyasal katılımın da modern bir çehreye bürünmesini sağlamıştır (Yayla, 2002: 109).

Siyasal katılımın klasik tanımında yer alan gönüllü faaliyetler; oy kullanmak, bilgi aramak, tartışmak ve propaganda yapmak, toplantılara katılmak, mali katkıda bulunmak ve temsilcilerle iletişim kurmaktır. Daha aktif katılım biçimleri; bir partiye resmi olarak kaydolmayı, seçmenleri araştırmak ve kaydettirmek, konuşma yazmak ve konuşma yapmak, kampanyalarda çalışmak ve kamu ve parti ofisi için rekabet etmeyi içerir. Vergi ödemek ve askerlik yapmak gibi faaliyetlerse kişinin yaşadığı ülkedeki zorunluluğa bağlı olarak ortaya çıktığı için gönülsüz siyasi katılım faaliyetleridir (Bergström, 2006: 12).

Bu başlık altında siyasal katılım yolları; oy verme, kampanya ve etkinlikler, bireysel etkinlikler ve grup etkinlikleri başlıkları altında aktarılacaktır.

2.6.3.1. Oy Verme

Oy kullanmanın demokratik yönetim için yeterli bir koşul olmadığı doğruysa da kesinlikle gerekli bir koşuldur. Bir toplulukta herhangi bir konuda ortaya çıkan kararsızlık veya seçim halinde, demokrasinin gereği olarak seçime gidilir ve katılımcılar oy vererek adaylar arasında seçim yapar. Siyasi seçimler, çok üyeli kurullarda karar verme, şarkı yarışmalarında en iyi adayları seçme, artistik patinajda kazananları belirleme, jürilerde karar verme, kamu kuruluşlarında çeşitli pozisyonlara memur seçme vb. durumlar tamamen gayri resmi ve geçici ortamlarda kullanılan oy verme durumlarına örnektir (Nurmi, 2010: 1).

Siyasal katılımın en basit şekli oy vermedir. Oy verme, demokratik bir siyasal rejim tarafından kabul edilen ve olağan karşılanan bir davranıştır. Vatandaşlar yaşadıkları ülkede kendilerini yönetmek isteyen adaylara yönelik kendi iradeleriyle oy verdiklerinde siyasi rejimde bir seçimde bulunurlar. Bu seçim, vatandaşın özgür iradesiyle x partiye yönelik

iktidarı desteklediği anlamına gelmektedir. Dolayısıyla vatandaş kendi siyasi görüşünü ve düşüncesini meşru şekilde gösterme imkânı bulmaktadır (Çetin, 2003: 88).

Oy verme davranışı belli bir yaş ve akıl sağlığı gerektirmektedir; aksi durumda cinsiyet, eğitim düzeyi vb. değişkenler oy verme davranışını etkilememektedir. Bu anlamda oy verme davranışı siyasal sistem içerisinde olanaklı olması halinde yaşı gelen her vatandaş tarafından gerçekleştirilen ve siyasete katılım şeklini gösteren bir davranış türüdür (Yayla, 2002: 112).

2.6.3.2. Kampanya ve Etkinlikler

Vatandaşların siyasete katılma biçimlerinde düzenlenen siyasi kampanya ve etkinliklerin de önemli rolleri olabilir. Siyasi partiler özellikle seçim dönemlerinde kendi seçim politikalarını belirli kampanyalarla kitlelere tanıtmaya yoluna giderler. Onların düzenledikleri kampanyalar hem partilerin hem de izledikleri siyasetin tanımı kadar, vatandaşlar arasından taraftar bulmak adına da yapılmaktadır (Çetin, 2003: 89).

Seçim kampanyaları bir demokratik sistemde olması gereken, diğer bir deyişle kabul gören eylemler arasında yer almaktadır. Bu nedenle her vatandaş seçim kampanyaları dâhilinde yürütülen siyasal çalışmalara dâhil olabilir, partileri dinleyebilir ve etkinliklerinde yer alabilir. Kişilerin gönüllü şekilde yer aldıkları bu kampanyalar, onların sistem içerisindeki haklarına dairdir (Yayla, 2002: 118).

Seçim etkinlikleri, lobi etkinlikleri ve izinli siyasi etkinlikler kişilerin siyasi taraflarını gösteren katılma biçimlerine örnektir. Bu anlamda kişiler bu etkinliklerle birlikte hem siyasi katılım hakkını kullanabilirler hem de kendileri ile aynı görüşü paylaşan kişilerle bir arada bir etkinlik gerçekleştirmiş olurlar. Katılım temelde bir etkileme amacı taşımaktadır. Bu nedenle siyasi katılımın kampanya ve etkinlikler çerçevesinde birden çok kişiyle gerçekleştirilmesi, etkileme amacına da hizmet etmektedir (Çetin, 2003: 89).

2.6.3.3. Bireysel Etkinlikler

Hükümeti ve siyaseti etkilemek veya desteklemek isteyen vatandaşların özel eylemleri olarak anılan siyasi katılım, tören ve destek faaliyetlerini de içerdiği için olabildiğince geniş kapsamlı şekilde tanımlanabilmektedir. *Bir toplumun üyelerinin yöneticilerin seçiminde ve doğrudan veya dolaylı olarak kamu politikasının oluşumunda paylaştığı gönüllü faaliyetler olarak tasvir edilebilen siyasi katılım* temelde bireysel etkinlikler şeklinde kendini gösterebilir. Birey herhangi bir konuda siyasi tarafını göstermek veya siyasi kararını dışa vurmak adına çeşitli etkinlikler yapabilir. Üstelik bu etkinliklerin

doğrudan hükümetle ilgili olmasına da gerek yoktur. Siyasi katılım eylemleri, üniversite yönetimleri ve iş dünyası gibi özel kurumları hedef alan ve mevcut kurallara, normlara ve uygulamalara meydan okumak üzere tasarlanmış siyasi faaliyetleri de içerebilmektedir. Böylece kişi, kendi görüşünü farklı alanlarda da açığa çıkarabilmektedir. Bu nedenle siyasi eylemlerin tek hedefi devlet olarak görülmemelidir, kişi istediği takdirde siyasi görüşünü dış dünyadaki diğer aktörler üzerinden de sergileyebilir (Bergström, 2006: 29).

2.6.3.4. Grup Etkinlikleri

Siyasal katılımın siyasi kararlara katılma ve etkileme aracı olma gayesiyle grup etkinliği olarak gerçekleştirilmesi de söz konusudur. Grup etkinlikleri, aynı siyasal gaye ile yola çıkan katılımcıların oluşturdukları gruplarca gerçekleştirilir ve birden çok insanın aynı katılımında bulunması noktasında da amaca hizmet etmesi açısından önem taşır (Çetin, 2003: 89).

Vatandaşlar çeşitli konularda ortak görüşleri paylaşma noktasında kimi zaman grup oluşturabilirler. Örneğin; kadın hakları konusunda kadın seçmenlerin bir araya gelerek grup oluşturmaları ve siyasi kararları etkilemek adına çalışmaları olağandır. Bu durumda aynı konuda birden çok kadının örgütlü şekilde isteklerini duyurmaları, siyasetin merkezini de etkileyecektir (Yayla, 2002: 119).

2.7. Siyasal Katılım ve Kuşaklar

Nesil kavramı, siyaset dünyasını anlamak için yararlı bir araç oluşturmaktadır. En genç kuşak için tipik olan siyasi davranış eğilimleri, yalnızca gelecekteki gelişimin göstergesi olmakla kalmaz, aynı zamanda kuşaklar arasındaki büyük farklılıklar, kuşaklar arası çatışma potansiyelini ve tüm siyasi paradigmadaki değişimi ortaya çıkarır. Nesiller boyunca siyasi davranışın özelliklerini ve neslin analitik bir araç olarak kullanımını inceleyen araştırmaların bütününe doğru bir şekilde anlamak için ele alınması gereken dört önemli konu vardır: (1) neslin kavramsal tanımı, (2) nesilden farkı zamanla ilgili diğer kavramlar, (3) araştırmalarda zamanla ilgili faktörlerin uygulanmasındaki metodolojik zorluklar ve (4) bu faktörlerin bireylerin politik davranışları için tanımlanmış olan daha geniş etkilerinin anlaşılması (Nemčok & Wass, 2021: 1).

Zamanla ilgili üç etki (yaş, grup ve dönem) arasındaki farklılığın her alanda olduğu gibi siyasette de farklı tercihler ortaya çıkarabileceği aşikârdır. Yaşam döngülerinin farklı evrelerinde oldukları için iki farklı grup arasındaki siyasi katılım farklılıkları ortaya çıkabilir. Nesil etkisi, geç ergenlik ve erken yetişkinlik dönemindeki benzer olmayan

sosyalleşme deneyimleri nedeniyle gruplar arasındaki kalıcı farklılıklar oluştururken, bu farklılıkların siyasete ve siyasi tercihlere de etkisini ortaya koyar (Çetin, 2003: 71).

Kuşakların siyasi katılım konusunda farklı kararlar almaları, siyasetin ve beraberinde toplumdaki siyasi durumun ne şekilde değiştiği konusunda önemli ipuçları sunmaktadır. İlk olarak, genç kuşakların davranışları genellikle gelecekteki gelişimin göstergesi olarak algılanır ve mevcut gençlik öncekilerden önemli ölçüde farklıysa, nesil değişimi yoluyla toplumsal değişimin ortaya çıktığı görülür. Dolayısıyla siyasal katılımındaki değişim toplumsal değişime işaret eder. İkincisi, çeşitli kuşaklar arasındaki siyasi tercihler açıkça birbirinden farklıysa, çelişen görüşleri pekiştirmek için kuşaklar arası bir sözleşme formüle etmeyi zorlaştırır. Diğer bir deyişle toplumsal çatışma potansiyeli açıkça görülür. Son olarak, insanların farklı yaşlarda farklı deneyimleri yaşamasından hareketle belirli bir neslin karakterini hayatının geri kalanında şekillendiren siyasi eylemi harekete geçirebileceği varsayılır (Nemčok & Wass, 2021: 3).

Yaş, bireylerin hayat görüşü, bilgi, deneyim vb. konularda değişim içerisinde olmalarını sağlayan bir olgudur. Bu nedenle yaşla birlikte birçok şey değişebilir. Özellikle siyasi görüşlerin değişmesi olağandır. Kişinin gençlik döneminde tuttuğu bir siyasi partiyi, yaşlılık döneminde tutmaması, tamamen yaşa bağlı görüşlerin değişmesiyle ilgili olabilir. Yaş sorumlulukların değişmesi, enerjinin değişmesi, her şeyden evvel kişiliğin yenilenmesi manasına gelmektedir. Bu nedenle siyasi kararlar da yaştan etkilenmektedir (Yayla, 2002: 133).

Siyasi katılım ve kuşak ilişkisine yönelik yapılan literatür taramasında en dikkat çekici hususlardan biri ülkelerin yaşadıkları önemli olay, durum ve dönüm noktalarına bağlı olarak nesil oluşturmaları ve siyasette de bu nesil kavramına bağlı olarak katılımlarının değerlendirilmesidir. Bu konuda J.P. Roos tarafından Fin otobiyografilerinin verilerine dayanarak yapılan çalışma önemli bir örnek olabilir. Roos'a göre dört Fin kuşağı tespit etmek mümkündür: 1) 1900-1919 doğumlular, savaş ve yokluk kuşağı; 2) 1920 ve 1930 doğumlular, yeniden yapılanma kuşağı; 3) 1940-1950 doğumlular, dönüşüm kuşağı; 4) 1960 doğumlu banliyö kuşağı. İlki için temel deneyimler; yoksulluk, güvensizlik ve hastalık, anne babanın ölümü nedeniyle ailelerin parçalanması, kısa eğitim ve çalışma hayatına erken başlama olmuştur. En eski iki kuşakla karşılaştırıldığında, dönüşüm kuşağının (2003'te 44-63 yaşındakiler) hayatı esasen farklı olmuştur. Çoğu kırsal kesimde doğup yetişkin olarak şehirlere taşınmış, atalarına göre daha uzun eğitim görmüş ve daha zengin olmuşlar. Banliyö kuşağı (2003'te 34-44 yaş) da kendine has özelliklere sahip bir

kuşaktı. Yaşamları görece istikrarlıydı ve sorunları yok denecek kadar azdı. Ancak bu kuşak, 1990'ların başında genç yetişkinlerken, savaş sonrası dönemin en kötü ekonomik durgunluğuyla karşı karşıya kalmışlardır (Wass, 2005: 7-8).

1995 yılı ve sonrasında doğan Z kuşağı (McCrindle ve Wolfinger, 2014; Twenge, 2018; Uludağ Güler, 2019), kendinden önceki nesillerden çok farklı bir dünya düzeniyle karşılaşmıştır. Twenge (2018); bu kuşağa İ Nesli demektedir. 1995 yılından sonra doğan bu bireylerin tarihsel bir süreçten geçtiğini interneti ve internete bağlı dijital ağları, çevrimiçi platformları donanımlı ve profesyonel bir şekilde kullanabilmektedirler. Tavrı ve davranışları, sevinçleri, hüznüleri, maneviyatları, dini ritüelleri yaşayış şekilleri, sosyal siyasal ve ekonomik olayları yorumlama ve anlama biçimleri önceki nesillerden farklıdır (Twenge, 2018: 7-8). Teknolojik açıdan donanımlı ve küresel bağlantılara doymuş bu nesil, değişimin hızlı yaşandığı zamanlarda büyümektedir (McCrindle ve Wolfinger, 2014: 12). Hızla değişen küresel dünya toplumsallaşmayı da etkilemektedir. Dijital hayatın içinde olgunlaşan ve a sosyal olarak tabir edilen Z kuşağı siyasal toplumsallaşma içinde de kendini fark ettirebilmiştir. Politik olaylardan uzak durmuştur (Twenge, 2018, ss. 356-358). Bu nedenle Z kuşağına yönelik siyasal katılım içeren bilinçlendirme çalışmaları özellikle internet reklamları üzerinden sağlanabilmektedir. Doğru şekilde kurgulanan politikalarla birlikte bahsedilen kuşağın siyasal katılımı sağlaması oldukça önem arz etmektedir. Aynı şekilde kuşak farkına bağlı olarak siyasal bilincin sağlanması adına benzer yöntemlerin kullanılması, gerek demokrasi gerekse siyasal katılımın diğer amaçlarının sağlanması noktasında fayda sağlanması beklenmektedir (Nemčok ve Wass, 2021: 3).

2.7.1. Z Kuşağı, Siyaset ve Siyasal Katılım Davranışı

Siyaset her bireyin yaşadığı toplumdaki yönetim ilişkileri başta olmak üzere, siyasal ilişkileri etkilemek ve siyasal çerçeveyi kendi arzu ettiği şekilde düzenlemek adına dâhil olabileceği bir sistemdir. Siyaset her ne kadar teorik bir yapılanma gibi görünse de toplumu yönlendirici ve yönetici gücü göz önüne alındığında siyasetin uygulama yönünün de kuvvetli olduğu söylenmelidir. Bu nedenle bireyler yaşadıkları toplumda siyasal davranışları çerçevesinde siyasete katılım sağladıklarında bir şeyleri kendi arzu ettikleri şekilde değiştirmek adına girişimde bulunurlar. Özellikle demokratik yapılanmalar için siyaset oldukça önemlidir. Demokrasilerde siyaset demek, siyasal varlık olan bireyin gücünü ortaya koyabilmesi demektir (Fuchs, 2008: 1).

Siyasal iletişim ile demokrasi arasında güçlü bir bağ vardır. Demokrasi her bireyin rolünün önemine odaklanır. Sağlıklı bir demokratik iklimde vatandaşların doğuştan gelen,

güçlü ve onları her anlamda koruyan siyasi hakları mevcuttur. Tarihsel olarak “demokrasi” ile önemli bir toplumsal boyut olan “vatandaşlık” kavramı arasında güçlü bir bağ vardır. Vatandaş, siyasi topluluğun üyesi olan ve sesi duyulan kişidir. Bu sesi çıkarması, demokrasinin doğası gereği önemlidir. Bu ses, ancak ve ancak siyasal katılımı istenen şekilde çıkabilir. Demokratik bir toplumda yaşayan herkes aynı siyasi haklara sahip olduğu gibi aynı siyasal katılım haklarına da sahiptir. Bu hakları kullanması demokrasinin geleceği adına önem arz etmektedir (Robin vd., 2022: 183).

Kendileri için neyin iyi olduğunu en iyi bilen demokratik toplumun üyesi insanlar, siyasette kendilerini temsil edecek kişileri seçerken veya temsil eden kişilerin davranışlarını denetlerken siyasal katılım davranışı sergilerler. Hükümet tarafından alınan ve uygulanan siyasi kararlar insanların hayatlarını kapsadığı ve etkilediği için, toplumun siyasi kararların içeriğinin belirlenmesine katılma hakkı vardır. Bu hak demokratik bireyin siyasetteki varlığını şekillendiren en önemli haklardan biridir (Haryadi & Rakhman, 2019: 159).

Z kuşağının siyasal katılım davranışını anlamak ve doğru şekilde açıklayabilmek, hatta demokrasi adına önemini ortaya koyabilmek için öncelikle bu kuşağın içinde doğduğu ve yetiştiği dünyayı tanımak ve anlamak gereklidir. Zira kuşaklar yaşadıkları toplumdan bağımsız şekilde anlamlandırılmazlar. Z kuşağının 90'ların ortası ile sonu ve 2010'ların başında doğduğu bilinmektedir. Bu nesil, kısmen 90'ların ve genellikle 2000'lerin özelliklerini taşımaktadır. Bu kuşağın erken çocukluk döneminde pek çok anıtsal olay meydana gelmiştir. Bu olaylardan en önemlisi 11 Eylül olayıdır. 11 Eylül sonrası bir dünyada büyüyen, 2008 krizinden geçen ve muhtemelen ebeveynlerinin veya bazı yaşlı aile üyelerinin önemli mali yük altında olduğunu gören bu kuşak, siyasi anlamda zor bir dönemin içinde doğmuştur. Bu siyasi zorluklar bir yana Z kuşağının önemli avantajları bulunmaktadır. Bunların başında da dijital çağda yetişen ilk kuşak olması gelmektedir (Cardinal & Montigny, 2019: 19).

İnternet ve sosyal medya erişiminin sürekli olduğu bir dünyaya gelen ve bu dünyayı “normal” kabul eden Z kuşağı, aynı zamanda bilgi çağının kuşağıdır. Sürekli bilgi yüklemesi, Z kuşağının görmek istemedikleri şeyleri ayıklamasını doğal hale getirmiştir. Bu noktada Z kuşağı kendi gerçeğini yaratan ve aynı zamanda kendi gündemiyle meşgul olan bir kuşak olarak da düşünülebilir. Bu kuşağın özgün ve ilgi çekici bir marka yarattığı düşünülenlerin sayısı bir hayli fazladır (Dalton, 2007: 10-11).

Z kuşağının bilgi çağında yaşaması ve bilgiyi daha kısa sürede elde edebilmesi, onu diğer kuşaklardan ayırmıştır. X kuşağı televizyon izleyerek gündelik haberleri öğrenirken veya kütüphaneye giderek bir kaynaktan araştırma yaparken, Y kuşağı kısmen medyaya dâhil olabilmıştır. Z kuşağı ise yeni medya adı verilen oluşumun içinde dünyaya geldiği gibi aynı zamanda bu oluşumu yönlendirecek güce sahip olmuştur. Bu nedenle öğrenmek, anlamak ve anlaşılmak adına kaynakları çeşitli olmuş ve bu kaynaklar vasıtasıyla siyasetteki varlığını yönlendirmiştir. Z kuşağı için siyasal katılım davranışının ne şekilde geliştiğini anlamak, bu kuşağın dünyasını anlamakla eşdeğerdir (Rinaudo, 2023: 9).

Geleceğin seçmenleri Z kuşağı üyeleridir. Bu nedenle Z kuşağının tanınması, siyasal katılım davranışının anlaşılması aynı zamanda gelecekte siyasetin ne yönde şekillenmesini anlamak, dolayısıyla geleceğin dünyasındaki politika ve yönetimi anlamak adına önemli olmaktadır. Bugün oy kullanmaya başlayan Z kuşağı gençleri, gelecekte sayıca artacakları için siyasi arenayı yönlendirmektedir. Bu nedenle bugün siyasette etkin olan X ve Y kuşakları için, bu kuşağı tanımak ve siyasetteki beklentilerine bağlı olarak davranışlarını çözümlemek bir mesele haline gelmiştir (Dalton, 2007: 9).

Politikacıların Z Kuşağı ile bağlantı kurabilmek için özgün ve ilgi çekici bir marka yaratması gerekmektedir. İşlemeleri gereken büyük miktarda bilgi nedeniyle Z kuşağına yetişmeleri zordur. Bu noktada bugünün siyasetçileri öncelikle bu kuşağı tanımak ve geleceğin dünyasında etkin olabilmek adına onları çözerek siyaset yapmak istemektedirler. Türkiye dâhil olmak üzere, birçok ülkede Z kuşağı seçmenlerini tanıyarak siyaseti yönlendirme fikri revaçtadır. Hatta siyasi partilerin seçimlerde Z kuşağına yönelik politikalarının da gittikçe arttığı belirtilmelidir (Cardinal ve Montigny, 2019: 22).

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki, Z kuşağı üyeleri bir siyasi partinin kampanyalarında savunduğu içerik ve değerler kadar, parti üyelerinin değerlerine de önem vermektedirler. Z kuşağının yüzeysel gösterilere tahammülü yoktur. Bu nedenle gelecekte yapılacak olan her türlü çalışmaya karşı vaatleri umursamazlar; onlar için bugün ne yapıldığı ve yapılabileceği önemlidir. Bu nesil, eylemlerini vaatleriyle uyumlu hale getirmeyen kişilerden hoşlanmamaktadırlar. Bu nedenle politikacıların özellikle vaatlerini gerçekleştirip gerçekleştirmediğine veya yapabilecek güçte ve inançta olup olmadığına odaklanmaktadır. Geçmiş ve gelenekle olan bağlantıları diğer kuşaklara göre daha kısıtlıdır. Bu nedenle sadece aileleri veya çevreleri için siyasal davranışlar geliştirmezler. Öncelikle kendilerini önemserler. Kendileri ve aynı şekilde içinde yaşadıkları toplum için

en gelecek vaat eden çalışmayı yapan siyasetçi veya siyasi parti onların takdirini kazanmaktadır (Rinaudo, 2023: 9).

Z kuşağına yönelik yapılan araştırmalar onların siyasi konuda kendilerine has fikir ve görüşleri olduğunu göstermiştir. X ve Y kuşağının ideolojik anlamda daha baskın ve otoriter tavrı Z kuşağında yoktur. Z kuşağı, dünyadaki değişimi gören ve bu değişime adapte olabilen bir kuşaktır. Bu nedenle onlar için en iyi siyaset, topluma fayda sağlayan siyasettir. Siyasete yönelik demokratik söylemlerin çoğunlukta olduğu bir toplum yaratmak istemektedirler. Bu istek her ne kadar X ve Y kuşağında da var olan bir istekmiş gibi görünse de söz konusu kuşakların baskın tavrı ve siyasetteki farklı fikirlere olan tahammülsüzlükleri aynı şeyi söylememektedir. Z kuşağı, siyasette değişime inanmaktadır. Hatta bu değişimin yaratacağı çok sesliliğin de bir zenginlik olduğunu düşünmektedirler. Bu nedenle diğer iki kuşağa göre daha pozitif ve gelecek odaklı bir siyasetin varlığına inanmaktadırlar (Stratejico, 2020: 2).

Z kuşağının daha yapıcı, yumuşak, değişime ayak uydurabilen siyasi görüşleri ve davranışları, onların içinde yaşadıkları kültürle ilişkili olup siyasetle ilişkilerini de doğrudan etkilemektedir. Z kuşağı kültürü için kesin bir sınır belirlemek zordur. Z kuşağı özgürlüğüne düşkün, dünyayı keşfetmeyi seven, zaman ve mekân sınırlarını kabul etmeyen, hoşgörülü, aynı zamanda baskı ve dayatmalara tahammülü olmayan bir kuşaktır. Onların özgür ruhu, siyasetteki baskılara karşı da tahammülsüzdür. Bu nedenle geleneksel kültürde olduğu gibi siyasetteki başarısızlıklara tahammülleri yoktur. Z kuşağı için politikacılar vazgeçilmez değildir. Onlar yeni ve başarılı yüzleri politikada görmek isterler. Bunun için bir yaş veya cinsiyet kıstasları yoktur. Geleneksel kültürde X ve Y kuşağında görülen “yalnızca erkekler siyasetten anlar” algısı, Z kuşağı için geçerli değildir. Aynı şekilde yaş ve kıdeme bağlı olarak siyasette başarılı olacağı fikrine katılmazlar. Bu nedenle kadın veya erkek, yaşı ne olursa olsun herkesin siyasete katılım gösterebileceğine inanırlar. Siyasi duruşun fikirlere bağlı olarak gelişebileceğini düşünen Z kuşağı, siyasette modern ve yenilikçi bir bakış açısına sahiptir (Dalton, 2018: 33).

Cardinal ve Montigny (2019), Z kuşağının siyasetteki varlığının diğer kuşaklara göre çok daha gerçekçi olduğunu dile getirmişlerdir. X ve Y kuşağı için siyaset “öteki” konumundadır. Demokratik bir toplumda haklarını kullanmak isteyen bu iki kuşağın haklarının ne olduğu ve nasıl şekillendiği konusunda yeterli bilgi sahipliği yoktur. Onlar demokrasiyi dolaylı şekilde kullanırlar. Demokratik bir toplumda yaşarlar, ancak rahatsızlıklarını tam olarak dile getiremezler. Çünkü hem yeterince örgütlenecek güçleri

hem de geleneğe başkaldıracak yeterli cesaretleri yoktur. Z kuşağı ise bu konuda diğer iki kuşağa kıyasla oldukça cesurdurlar. Z kuşağı için mevcut demokrasiye gölge düşüren her türlü siyasi parti veya siyasetçi bu ortamda olmamalıdır. Bu noktada insanlar demokratik yetkilerini sonuna dek kullanmalıdırlar (Cardinal ve Montigny, 2019: 77).

Siyasete yeni bir soluk getiren ve kendisinden önceki kuşaklara kıyasla çok daha bilinçli bir şekilde siyasette yer almak isteyen Z kuşağı, siyasal katılım davranışı konusunda da kendinden önceki kuşaklara kıyasla farklı eğilimler gösterebilmektedir. Bu konuda siyasal katılım türleri üzerinden konuyu Z kuşağı davranışlarıyla ele almak ve önemli akademik çalışmalarla desteklemek yerinde olacaktır (Cardinal ve Montigny, 2019: 27).

Siyasal katılımın bir türü olan oydaşma, tartışmalı bir konuda uzlaşarak ulaşılan genel görüş birliğine varılması ve kişilerin ortak bir görüşte uzlaşması olarak düşünülebilir. Oydaşma, demokrasi çerçevesinde düşünüldüğünde toplumun huzur, sükûnet ve barışı adına gereklidir; ancak bu kavram düşüncelerin zorla bastırılması anlamına da gelmemelidir. Zira bu demokrasinin ruhuna aykırı bir durum ortaya koyacak ve siyasal katılımı ifade etmeyecektir. Demokratik bir ülkede her türlü farklı kutbun bir araya gelerek ortak bir zeminde buluşması önemlidir. Bu konuda gelişmiş demokrasilerde başarılı uygulamalar söz konusudur (Aydın, 2019: 2124-2125). Z kuşağının oydaşma davranışı çerçevesindeki temayülü göz önüne alındığında, kendinden önceki kuşaklara kıyasla daha pratik çözümler ürettikleri söylenebilir. Z kuşağı araştıran, okuyan, yeni görüş ve düşüncelere açık bir kuşaktır. Bu nedenle bu kuşak, demokratik bir ortamın sağlanması noktasında ortak görüş ve düşüncelere uyum sağlayabilmektedir. Ancak bu görüş ve düşüncenin içeriği çok önemlidir. İçeriğinde demokrasiye hizmet etmesiyle dikkate alınacağı ve Z kuşağınca taraftar bulacağı belirtilmelidir (Harris, 2018: 1).

Siyasal katılımın bir diğer türü olan danışma ise halkın bizzat kendisini ilgilendiren bir konuda görüş bildirmesidir. Bu noktada demokrasinin gereği olarak doğrudan halka danışılır. Özellikle referandum gibi uygulamalar bu konuda örnek verilebilir (Aydın, 2019: 2124-2125). Z kuşağının danışmayla birlikte siyasal katılım davranışı sergileme konusunda istekli olduğu belirtilmelidir. Bu kuşak, fikirlerini açıklamayı ve özellikle bu fikirlerin dikkate alınmasını önemsemektedir. Bu nedenle söz konusu siyasetle ilgili bir konuda danışma yoluna gidilmesi Z kuşağının konuyla ilgilenmesini sağlayacaktır. Bununla birlikte bu kuşağın özellikle fikirlerini yalnızca siyasi otoritelerce belirlenen gün ve zamanda açıklamayı içeren prosedürlere kıyasla, sosyal medya gibi hem yenilikçi hem de

zaman-mekân fark etmeksizin halkın çevrimiçi şekilde görüşlerini bildirebileceği alanları önemsemediği de belirtilmelidir (Prior, 2018: 14).

Siyasi katılım sürecinde iş birliği de oldukça önemlidir. Siyasal alandaki iş birliği her kesimden insanın ortak bir siyasi dengede kalmasını sağlayacaktır. Siyasi çekişmenin topluma vereceği zararı daha aza indirecek, demokrasiye hizmet edecektir (Aydın, 2019, s. 2126). Z kuşağı iş birliğini önemsemektedir. Tıpkı danışmada olduğu gibi, siyasette huzur ve toplumun çıkarı adına bir arada çalışmayı ve çıkarlara hizmet etmeyi mühim bulmaktadır. Bu noktada diğer kuşaklarla kıyaslandığında, Z kuşağının kendi içerisinde işbirliği bilincinin yüksek olduğu söylenebilir (Putnam, 2000: 26).

Siyasal alanda katılımı sağlayan bir diğer husus bütünleşmedir. Toplumsal bütünleşme gencinden yaşlısına, zengininden fakirine, göçmenleri ve her türlü vatandaşı kapsayan toplumdaki tüm kesimlerin bütünleşmesini ve ortak siyasi çıkarlar neticesinde bir araya gelmesini ifade etmektedir (Aydın, 2019: 2127). Z kuşağı demokratik yönetimlerde toplumsal bütünleşmeye olumlu yaklaşmaktadır. Özellikle gençlerin siyasette ön plana çıkması, genç ve yaşlı politikaların bir arada çalışması, kültürel ve politik kararların her kesimden insanın ortak bilinciyle desteklenmesi gerektiğine inanmaktadırlar. Dil, din, ırk gibi farklılıklar Z kuşağı için önemsenmemektedir. Bilgi çağında yalnızca yereli değil, geneli önemseyen Z kuşağı, farklılıkları zenginlik olarak görmektedir (Harris, 2018: 1).

Siyasal katılım sürecinde tıpkı bütünleşme gibi, toplumun her kesiminden insanın demokratik bir ortamda, ortak siyasi çıkarlarla yaşamasını sağlayan bir başka kavram tokenizmdir. Kanter tarafından siyaset literatürüne kazandırılan bu kavram, bütünleşmeden farklı olarak toplumdaki farklı grupların kendi temsilcileriyle dinlenmesini ve onların da kendi içerisinde demokrasiye katıldığının düşünülmesini ifade etmektedir. Şimdiki zamanda demokrasilerde yerelin dinlenmesiyle birlikte bu farklı gruplar hakkında bilgiler edinilmektedir. Bu noktada siyasal engellerin aşılabacağı düşünülmektedir. Z kuşağı yereli önemsemektedir. Çünkü Z kuşağı için toplumun her kesiminin bütünleşmesi ve demokrasinin bu bütünleşmeyle sağlanması fikri geçerlidir. Bu nedenle Z kuşağının yerel gazete, yerel söyleşiler, halk günleri vasıtasıyla her kesimden insanın siyasi konudaki tercihlerinin dinlenmesini ve onaylanmasını önemsemediği söylenebilir (Prior, 2018: 14).

Bir tür siyasal katılım olan klientalizm, modern dünyada siyasi kayırmacılığın bir şekli olarak da bilinmektedir. Siyasette uzun vadeli planlar için otoriter ve güçlü görünen kesimin zayıf kesimi kendi yanına çekerek çoğunluk oluşturmalarıdır. Toplumsal grupların bir müşteri gibi ele alındığı bu akımda siyasal etik sorunu oluşmaktadır; ancak toplumdaki

bazı kesimlerin ve özellikle bu konudaki dezavantajlı grupların söz konusu duruma razı olduğu belirtilmelidir. Bu konuda çeşitli sosyal yardımlarla kişilerin belli siyasi grupların yanında olması örnek verilebilir. X ve kısmen Y kuşağı bu konuya karşı tepkisizdir. Geleneksel kültürle bağı olan bu kuşaklar için klientalist yaklaşımlar yadigarlanmamaktadır; ancak Z kuşağı bu duruma tepkilidir. Z kuşağından bireyler siyasi alanda her bireyin kendi görüş ve düşünceleriyle özgür şekilde hareket etmeleri gerektiğini savunmaktadırlar. Bu nedenle de Z kuşağının söz konusu siyasi katılımı dezavantajlı grupların yanında olduğu ve onların da haklarını savundukları belirtilmelidir (Putnam, 2000: 33).

Depolitizasyon yoluyla siyasal katılımı bir grup, durum, eylem veya kurumun siyasal özelliğini kaybetmesi veya siyasal düzlemde uzaklaşması söz konusudur. Depolitizasyon her ne kadar siyasetten soğuma gibi düşünülse de toplumdaki bazı kesimlerin siyasi çıkarları artık önemsemeyecek duruma getirildiği bir mobbing türü olarak da düşünülebilir. Dolayısıyla bu durumun hâkim olduğu toplumlarda belli gruplar zaman içerisinde siyasi alandaki tepkisizlikleriyle adeta toplumdan uzaklaşırlar. Onların bu tavrı da diğer tarafların çıkarlarına yaramaya başlar. Bu konuda özellikle refah seviyesi yüksek kesimin zamanla oy kullanma alışkanlığını terk etmesi örnek gösterilebilir. X, Y ve Z kuşağı için bu davranışın bariz bir farklılığa yönelik literatür araştırması yoktur. Her üç kuşak için de depolitizasyon davranışının sergilendiği örnekler mevcuttur (Prior, 2018: 15-16).

Z kuşağını gözlemleyebilmek, onları anlayabilmek ve onlarla ilgili oldukları şekilde konuşabilmek zor bir iştir ancak gelecekteki Z kuşağı seçmenlerini kazanma durumu bugünün siyasetçileri için önemli bir meseledir. Z Kuşağının içinde büyüdüğü kapsamlı kültürel, sosyal ve ekonomik dünyayı anlamak, bu grupla bağlantı kurmak için çok önemlidir. Şu anda bir siyasi partinin en büyük seçmen hedef grubu olmasalar bile, yakında nüfusun çoğunu oluşturacak olan bu gençler, siyasetin odağını değiştirecek gücü ellerinde taşımaktadırlar. Bu nedenle yeni politikacılar, özellikle siyasette kalıcı varlık göstermek istiyorlarsa Z kuşağının istek ve taleplerini dikkate almalı, onları tanımalı ve onların siyasetteki beklentilerini göz önüne alarak bir siyasi politika geliştirmelilerdir. Z kuşağını kazanmak, ülke siyasetinin gelecek yıllardaki seçimlerine yön vermek, diğer bir deyişle siyasette çoğunluğu arkasına alarak yükselmek manasına gelecektir (Putnam, 2000: 38).

2.8. Konuya İlişkin Araştırmalar

Çalışmamızın bu bölümünde Z kuşağının siyasal katılım davranışlarına yönelik yapılan yurt içi ve yurt dışı araştırmalarına yer verilecektir. Bu başlık altındaki çalışmalar daha sonra çalışmanın “Tartışma ve Sonuç” bölümünde değerlendirilecektir.

2.8.1.Yurt İçi Araştırmaları

Erdoğan (2019) “X-Y-Z Kuşakları ve Siyasal Katılımda Rol Oynayan Faktörler” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında yaptığı literatür araştırmasına dayanarak kuşakların farklı siyasal katılım davranışında bulunabilecekleri hipotezini ispatlamak istemiştir. Bu noktada Gaziantep ilinde ikamet eden bireylerin mensup oldukları kuşaklara göre siyasal katılım türlerinde, lidere bağlılık derecelerinde, siyasal bilgilenme sağladıkları kitle iletişim araçlarını kullanma sıklıklarında ve siyasal katılım düzeylerinde farklılık olup olmadığını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bu çalışmanın saha araştırması kısmı Ocak – Nisan 2019 tarihleri arasındaki dört aylık bir dönemde yapılmış ve araştırmada anket yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmanın katılımcıları X, Y ve Z kuşağı olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. 138’i X kuşağı, 281’i Y kuşağı ve 105’i Z kuşağından toplam 524 kişi araştırmaya dâhil edilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda veriler SPSS paket programında değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre öncelikle kuşaklara bağlı olarak siyasal katılım şekli ve oranları değişmektedir. Bu üç kuşak arasında en fazla X kuşağı, ardından Y kuşağı siyasal katılım göstermektedir. Z kuşağının oranı ise oldukça düşüktür. Katılımcıların büyük bir kısmı siyasete karşı “izleyici” konumundadırlar. Bu nedenle televizyondan izledikleri kadarıyla siyasetle ilgilenmektedirler. X kuşağı katılımcıların seçimlerde oy verdiği kişiye/lidere bağlılık derecesi, Y kuşağı katılımcıların bağlılık derecesine göre daha düşüktür. Bu iki kuşağa kıyasla Z kuşağı ise desteklediği lideri sadece bir siyasetçi olarak görmektedir. X kuşağı siyasal katılımında en fazla televizyonu kullanırken, Z kuşağı ise interneti tercih etmektedir. Y kuşağının ise birçok kitle iletişim aracını dengede kullandığı söylenebilir. Z kuşağının bir siyasal partiye destek vermesi için parti icraat ve vaatlerini, adayın ideolojisini, parti ideolojisini, kamuoyunu eşit derecede önemseydiği görülmüştür. Z kuşağı internet kullanıcısı olduğu için özellikle buradaki kendi kuşağının görüş ve düşüncelerine önem vermektedir (M. Erdoğan, 2019).

Öztürk Küçük ve Toklu (2020) tarafından hazırlanan “Seçimlerde Oy Verme Davranışını Ne Etkiler?-Z Kuşağı Üzerine Bir Araştırma” başlıklı makale çalışmasında Z kuşağının siyasi katılım şekillerinden biri olan oy verme davranışını ele almış ve bu

davranış özelinde söz konusu kuşağın siyasal katılım şeklini değerlendirmiştir. 2023 yılı genel seçimlerinde yaklaşık 7 milyon Z kuşağı genç Türkiye’de oy kullanmıştır. Bu çalışmanın amacı Türkiye’de oy kullanan kuşaklar içerisinde yer alan Z kuşağının siyaseti ne şekilde etkilediğini ve gelecekte de ne şekilde etkileyeceğini değerlendirmektir. Web tabanlı anket kullanılarak yapılan çalışmaya 182 genç (Z kuşağı) katılmıştır. Araştırma modeli PLS (Kısmi En Küçük Kareler) tabanlı yapısal eşitlik modellemesi ile test edilmiştir. Veriler SPSS paket programında çözümlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, Türkiye’de Z kuşağı oy verme davranışında bulunurken sosyal medyadan etkilenmektedir. Sosyal medyayı aktif kullanan Z kuşağı, burada grup halinde siyasete yönelik düşüncelerini paylaşan yaşlılarıyla iletişim kurmaktadır. Böylece kendi gibi düşünen kişilerle çoğunluk oluşturmakta ve onların fikirlerinden psiko-sosyal anlamda etkilenmektedirler (Öztürk Küçük & Toklu, 2020).

Hafizoğlu (2021) “Z Kuşağı Seçmen Davranışları” başlıklı makale çalışmasında Z kuşağının siyasete yönelik bilgisini, siyasi partilere olan ilgisini, aynı şekilde Türk siyaseti hakkındaki düşüncelerini göz önüne alarak onların seçmen davranışlarını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bu çalışma kapsamında farklı sosyo-ekonomik gruplardan seçilen on sekiz kişi ile görüşme yapılmıştır. Katılımcılara 12 adet soru yöneltilmiştir. Bu sorularda onların kendilerini nasıl tanımladıklarından başlayarak, politikaya ve politikacılara ilgileri, siyasette önem verdikleri konular ve daha birçok detay içeren soru yöneltilmiştir. Yapılan görüşme neticesinde elde edilen sonuçlara göre, Z kuşağından katılımcıların özellikle gelir durumuna bağlı olarak daha iyi durumda olanların siyasi görüşlerini açıkça savunabildikleri, daha düşük gelir grubundan kişilerin daha muhafazakâr oldukları, tüm Z kuşağı katılımcıların genellikle sosyal medyadan ve çevrelerinden etkilendikleri ve buna bağlı olarak siyasal katılım davranışı geliştirdikleri tespit edilmiştir (Hafizoğlu, 2021).

Nasir ve arkadaşları (2021) “Yükseköğrenim Gören Z Kuşağı Seçmenlerinin Siyasi Kimlik Temelli Profil Analizi” başlıklı saha araştırmalarında Z kuşağının değerleri, beklentileri, tercihleri doğrultusunda yükseköğrenim gören Z kuşağı (18-28 yaş aralığı) seçmenlerin siyasi yelpazede kendilerini konumlandıkları pozisyonlarını ve beyan ettikleri siyasi kimliklerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bu çalışma çerçevesinde 18-28 yaş aralığındaki 7435 Z kuşağı gence online yapılandırılmış anket uygulanmıştır. Araştırma katılımcı profillerinden onların hangi partiye kendilerini daha yakın hissettiklerine kadar birçok sonuca yer vermiştir. Bizim çalışmamız için önemli olan Z kuşağının siyasal katılımına ilişkin bulgulardır. Bu noktada sonuçlara baktığımızda Z

kuşağının büyük bir kısmının Türkiye’de siyasete yönelik ilgisinin az olduğu, kendilerini en yakın buldukları partiye dahi destek verme konusunda zayıf oldukları görülmüştür. Bununla birlikte gençlerin genellikle oy verme davranışında bulundukları ve oy verdikleri partiye bir sonraki seçimde de oy vermeye istekli grubun çoğunlukta olduğu görülmüştür (Nasir vd., 2021).

TEAM (2021) tarafından yapılan “Gençlerin Siyaset Algıları, Siyasetten Beklentileri” başlıklı saha araştırmasında kuşak yaklaşımı ele alınmış ve kuşakların siyasetle ilişkileri değerlendirilmiştir. Bu çalışma Türkiye’de kuşakları göz önüne almakla birlikte Z kuşağının siyasetten beklentilerini ölçmek ve değerlendirmek adına yapılmıştır. Araştırma Türkiye nüfusu göz önüne alınarak Z kuşağının nüfus içerisindeki oranı ve bu oran üzerinden beklentileri değerlendiren bir anketle yapılmıştır. Söz konusu 10-20 Temmuz 2020 tarihleri arasında yapılmış olup katılımcı sayısı 1457 kişi olarak belirlenmiştir. Türkiye’yi temsil edecek şekilde %48,7 kadın ve %51,3 erkek katılımcının olduğu ankette tamamen Z kuşağının siyasetten beklentilerini ölçüp değerlendirmek amaçlanmıştır. Yapılan çalışmadan elde edilen sonuçlara göre; Türkiye’deki Z kuşağı gençler siyasal ve ekonomik meseleler hakkında belli görüşlere sahiptirler. Bu görüşleri daha çok sosyal medya ve internet aracılığıyla bildirmeyi tercih etmektedirler. Bu nedenle dijital aktivizme yatkın oldukları görülmektedir. Baskıcı devlet politikalarından ötürü birçok genç dış dünyada protesto gibi yüksek sesli şekillerde siyasete katılım sağlamaktan çekinmektedirler. Birçok genç ülkede ifade özgürlüğüne yönelik kısıtlamalar olduğunu düşündüğü için siyasal katılımdan uzak durmayı seçmektedir. Gençlerin seçimlerde oy kullanma oranları yüksektir. Aynı şekilde kendilerinin ülke siyasetine yön vereceğini de düşünmektedirler; ancak siyasi görüşlerini ifade etme kısmında yeterli özgüvene sahip değildirler (TEAM (Toplumsal Etki Araştırmaları Merkezi, 2021).

Pelenk Özel ve Ağca (2022) “Siyasal Katılım: Y ve Z Kuşakları Üzerine Ampirik Bir Araştırma” başlıklı makale çalışmalarında kuşaklar arası siyasal katılım davranışının farklı şekilde gerçekleştiğini savunmuşlardır. Yapılan literatür araştırmaları da göstermektedir ki her kuşak siyasi alışkanlıkları çerçevesinde farklı siyasal katılım davranışında bulunabilmektedir. Bu noktada Y ve Z kuşağı göz önüne alınarak bu iki kuşağın siyasal katılım davranışının ne şekilde gerçekleştiğini ve aralarındaki farkların neler olabileceğini tespit edecek bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışma aynı zamanda Z kuşağının siyasetle olan ilişkisini ortaya koymak adına da önem arz etmektedir. Siyasal katılım ölçeği kullanılarak yapılan çalışmada her iki kuşaktan toplam 223 katılımcıya anket uygulanmıştır. IBM SPSS

26 programı ile analiz yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre siyasal katılım biçimlerinden en çok seçimlerde oy kullanma, yaşadığı sorunla ilgili belediye gibi yasal mercilere dilekçe yazma, güncel siyasi konularla ilgili çevresiyle bilgi paylaşma, medyada yayınlanan siyasi içerikli programları izleme davranışları olduğu görülmüştür. Her iki kuşak göz önüne alındığında Y kuşağının sorumluluk bilinciyle siyasal katılım davranışının daha yüksek seviyede olduğu, aynı şekilde siyaseti takip etme açısından da Z kuşağının Y kuşağına oranla daha düşük seviyede davranış gösterdiği tespit edilmiştir (Pelenk Özel & Ağca, 2022).

Varlık ve Erendağ Sümer (2022) “Sosyal Medyanın Siyasal Katılım Davranışına Etkisi: X, Y ve Z Kuşakları Üzerine Bir İnceleme” başlıklı makale çalışmalarında teknolojinin gelişmesine bağlı olarak artan sosyal medya kullanımının siyasal katılım davranışını ne şekilde etkilediğini araştırmışlardır. Yapılan bu çalışmaya Antalya’da X, Y ve Z kuşaklarından 600 kişi dâhil edilmiştir. Anket yöntemiyle yapılan çalışmada katılımcıların sosyal medyayı siyasi görüşlerini ifade etme aracı olarak kullanıp kullanmadıklarına yönelik çeşitli sorular yöneltilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programında değerlendirilmiştir. Bulgulara göre, katılımcılar arasında her üç kuşağa yöneltilen sorular göstermektedir ki Türkiye’de bilhassa Z kuşağı sosyal medyayı siyasal katılım sürecinde etkin şekilde kullanmaktadır. Hatta sadece kendi fikirlerini açıklamak için değil, diğer insanları da aktif şekilde yönlendirmek ve siyasette varlık göstermek adına sosyal medyayı tercih etmektedirler (Varlık & Erendağ Sümer, 2022). (Öztürk Küçük & Toklu, 2020).

2.8.2.Yurt Dışı Araştırmaları

Bogacheva ve Sivak (2019) “Myths About Generation Z” (Orijinal Rusça Başlık: Мифы о поколении Z) başlıklı makale çalışmasında Z kuşağı hakkındaki en istikrarlı, yaygın ve evrensel olarak kabul edilen fikirleri incelemiş ve Z kuşağını tüm yönleriyle tanımlamayı amaçlamıştır. Bu çalışma literatür araştırmalarına dayanmaktadır. Çalışmada Z kuşağının her alandan özellikleri dikkate alınarak genel profilini çıkarmak hedeflenmiştir. Bu araştırma sonuçlarında, bizim çalışmamızı destekleyici en önemli bulgu Z kuşağının bireyselliğine yöneliktir. Yapılan literatür araştırmaları Z kuşağının sosyal hayattan siyasete birçok alanda bireyselliğini ön plana çıkardığını ve şahsi görüşleri üzerinden hareket ettiğini göstermektedir. Bu durumda Z kuşağından bir genç oy vermek veya bir siyasi partiyi desteklemek istediğinde çevresinin düşüncelerinden etkilenmek yerine, kendi düşüncelerine göre davranacaktır. Gençler özellikle geçmiş deneyimler ve

çevre baskısından uzakta, kendi gözlemlerini harekete geçirerek siyasi düşüncelerini geliştireceklerdir (Bogacheva & Sivak, 2019).

Haryadi ve Rakhman (2019) “Political Participation Of Generation Z Group Of Beginners And The Use Of Social Media In Jambi Province” başlıklı makale çalışmalarında Z kuşağının sosyal medya kullanımını ve siyasi katılımını belirlemeyi amaçlamışlardır. Endonezya’da yapılan bu çalışmada, araştırmacılar burada yaşayan Z kuşağı gençlerinin siyaseti daha çok sosyal medya aracılığıyla öğrendiklerini görmüşlerdir. Bu durumda sosyal medya aracılığıyla yapılan siyasi paylaşımların siyasi katılım çerçevesinde değerlendirilmesi ve Z kuşağının fikirlerinin öğrenilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmanın temelde üç önemli amacı vardır. Bunlar; Sosyal medyanın kullanımını ve bunun Jambi şehrinde Z kuşağı siyasi katılımıyla ilişkisini ortaya çıkarmak, hangi siyasi katılım biçimlerinin siyasi tercihlere dönüştüğünü görmek ve Z kuşağı acemi seçmenlerin aday kazanma sürecindeki sosyal medya paylaşımlarının analizini yapmaktır. Bu çalışmada nicel betimleyici bir yaklaşımla anket yöntemi ve çevrimiçi ve çevrimdışı olarak dağıtılan anketler kullanılmıştır. 17 – 25 yaş aralığındaki 440 kişi üzerinden çalışma verileri toplanmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda; Jambi şehrinde Z kuşağından kişilerin sosyal medya aracılığıyla siyasi görüşlerini paylaştıkları ve diğer görüşlerden etkilendikleri, bu kişilerin özellikle daha evvel bir siyasi katılımı bulunmuşlarsa daha sonrasında katılım sağlama olasılıklarının yükseldiği, siyasi katılım biçimlerinin artmasıyla birlikte siyasetle olan ilişkilerinin tercih noktasında şekillendiği görülmüştür (Haryadi & Rakhman, 2019).

Kozyreva (2019) tarafınca hazırlanan “Generation Z In Politics: Politological Forecast” (Orijinal Rusça Başlık: Поколение Z в политике: политологический прогноз) başlıklı çalışmada genç nesil olarak bilinen Z kuşağının siyasi yönelimlerinin araştırılması hedeflenmiştir. Bu çalışma kuşaklar teorisinden yola çıkarak Z kuşağının yaşadığı dönem itibarıyla yeni bir düzende dünyaya geldiğini ve geçmiş iki kuşak olan X ve Y kuşağı ile aynı tercihlerde bulunmayacağını öngörerek yapılan literatür araştırmasına dayanmaktadır. Araştırmacı yalnızca literatür araştırması yapmamış, aynı zamanda Rusya’da çeşitli dönemlerde yapılan saha araştırmalarına da çalışmada yer vermiştir. Bu çerçevede elde edilen veriler değerlendirildiğinde, Z kuşağının kendinden önceki kuşaklara kıyasla siyasi düşüncelerinin, tercihlerinin ve siyasete katılım şekillerinin daha farklı olduğu görülmüştür. Z kuşağı her şeyden evvel politik aktivist bir kuşaktır. Fikirlerini savunmak istediğinde daha yaratıcı şekilde savunmayı, bilhassa sosyal medyayı kullanmayı

sevmektedir. Geleceğin siyasetinde etkili olacağını düşünmekte, bu nedenle siyasal katılım sağlarken fikirlerinden emin olduğunda harekete geçmektedir. Ayrıca birçok genç kendisine sorumluluk verilirse ülkeyi daha barışçıl şekilde, farklılıklara saygı duyarak yönetebileceğini de savunmaktadır (Kozyreva, 2019).

Grishaeva ve Lebedeva (2020) “Prospects For The Development Of Digital Forms Of Political Participation Of Generation Z In Modern Russia” (Orijinal Rusça Başlık: Перспективы развития цифровых форм политического участия поколения Z в современной России) başlıklı makale çalışmasında Rusya'da Z kuşağının siyasal katılım biçimlerini öğrenmeyi amaçlamaktadır. 18-22 yaş arası 132 katılımcının katıldığı bir anketle yapılan bu araştırma verileri SPSS paket programında değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesine göre, Z kuşağı hız ve güvenlik sebebiyle modern ve dijital siyasal katılım tekniklerine öncelik vermektedirler. Bu noktada birçok genç miting, gösteri vb. türden geleneksel siyasal katılım şekillerinin bugünkü yaşama uygun olmadığını düşünmekte ve bu noktada sosyal medya kullanımına ağırlık vermektedirler. Seçim öncesi yapılan birçok ankete çevrimiçi kanallar aracılığıyla katılan gençler, bu yöntemin kısa sürede daha etkili sonuçlar verdiğini, aynı zamanda kendi kuşaklarının internete daha çok yöneldiğini kabul etmektedirler (Grishaeva & Lebedeva, 2020).

Rottman ve arkadaşları (2020) “New Expectations: Generation Z and Changing Attitudes to Foreign Policy” (Orijinal Almanca Başlık: Neue Erwartungen: Generation Z und der Einstellungswandel zur Außenpolitik) başlıklı makale çalışmasında kuşakların siyasal anlayışlarını değerlendirmiş ve Z kuşağıyla birlikte başlayan siyasetteki tutum değişimine odaklanmıştır. Bu çalışmada yapılan literatür araştırması sonucunda Almanya'da gençlerin yani Z kuşağının, aynı zamanda Y kuşağının bir kısmının siyasette tepki odaklı olduğu ve düşüncelerini açıklamaktan çekinmediği görülmüştür. Tüm kuşaklar modern yaşamda siyasal tehditlerin daha açık hale geldiğini düşünmektedirler; ancak Z kuşağı bu açık tehditlere göre kendi düşüncelerini ifade etmede çok daha cesur ve kararlı davranmaktadır. Gençler kalkınma politikalarında yer almayı istemekte ve bu politikaları desteklemektedirler. Birçok genç ülke geleceği için kendi siyasal fikirlerinin önemli olduğunu ve üzerinde bir çeşit “sorumluluk” hissettiğini belirtmektedir. Bu çalışma bilhassa siyasal konularda gençlerin cesur ve girişken olduğunu, aynı zamanda kendilerine güvendiklerini göstermesi adına önemli sonuçlar elde etmiştir (Rottman vd., 2020).

Holderberg (2021) “Generation And Political Participation In Post-Democracy” (Orijinal Almanca Başlık: Generation und politische Beteiligung in der Postdemokratie)

başlıklı doktora tezi çalışmasında siyasal katılımın kuşaklara bağlı olarak ne şekilde farklılık gösterdiğini araştırmayı amaçlamıştır. 2013 federal seçimleri için, Almanya'da zorunlu oy kullanmanın getirilmesinin etkilerine bağlı olarak kuşakların bu durumdan ne şekilde etkilendiği ve siyasal katılıma istekli olup olmadıkları araştırılmıştır. Çalışmanın araştırmamız açısından en önemli bulgusu Z kuşağının bilinçli vatandaşlıkta bulunduğuudur. X ve kısmen Y kuşağına kıyasla Z kuşağı siyasal katılım tercihlerinde bilinçlidir. Bu nedenle zorunlu oy kullanmanın getirilmesine tepkililerdir. Her vatandaşın oy kullanmak isteyip istememekte özgür olacağını savunan Z kuşağı, siyasal katılımın partizanlık olarak algılanmaması gerektiğini belirtmektedir (Holderberg, 2021).

Alfaruqy (2022) “Explaining the forms of generation Z’s political engagement: A study on generation Z in Semarang, Indonesia” başlıklı makale çalışmasında Z kuşağının siyasal katılım biçimini ve bu siyasal katılım biçiminin yaş, cinsiyet ve bilimsel alana göre ne şekilde farklılık gösterdiğini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmacı bu çalışmasında Endonezya'nın Semarang şehrindeki Universitas Diponegoro'da okuyan Z kuşağından 600 (300 erkek, 300 kadın) kişiyi araştırmaya dâhil etmiştir. Veri toplamada açık uçlu sorular, derinlemesine görüşme ve siyasal katılım ölçeği (16 madde; = 0,862) kullanılmıştır. Yapılan araştırmada katılımcılara çalışmanın amacı belirtilmiş ve izinleri alınmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler değerlendirildiğinde Z Kuşağının siyasal katılım biçiminin, siyasal koşulları anlama ve analiz etme gibi bilişsel türü ve oy verme, görüş belirtme, iyi vatandaşlar olarak sosyo-politik değerleri günlük hayatta alışkanlık haline getirme gibi davranış türünü içerdiği tespit edilmiştir. Z kuşağının politik algısı, çevrimiçi medyanın ve diğer önemli kişilerin toplumsal inşasının sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Z kuşağının siyasete katılımında yaş ve bilimsel alan açısından farklılıklar bulunmaktadır. Ancak siyasal katılımında cinsiyete bağlı bir farklılık yoktur (Alfaruqy, 2022).

Robin ve arkadaşları (2022) “Gen-Z Perspective on Politics: High Interest, Uninformed, and Urging Political Education” başlıklı makale çalışmalarında Z kuşağının siyasetle ilişkisini ele almışlardır. Bu çalışmanın temel amacı Z kuşağının siyasetle ilişkisini ortaya koymaktır. Çalışma kapsamında Endonezya’da 2022 senesinde yapılacak genel seçimler için nüfusun çoğunluğunu oluşturan Z kuşağının düşüncelerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Dolayısıyla bu kuşağın siyasete ilgisi üzerinden siyasi davranışlarının tanımlanması istenmektedir. Bu nitel araştırmada derinlemesine veri elde etmek için odak grup tartışması yöntemi kullanılmıştır. Üç ayrı Z kuşağından grup

oluşturulmuş ve bu gruba siyasetle ilişkilerini ölçecek türden sorular yneltiimiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular neticesinde Z kuşağının siyasetle ilgilendiği ancak bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşündükleri grlmştir. İkincisi, Z kuşağı, çok sayıda yolsuzluk vakası nedeniyle siyasi partilerin varlığını olumsuz şekilde tanımlamaktadırlar. nc bulgu ise Z kuşağının kendine yaptığı eleştiri neticesinde politik eğitim almaya istekli olduğunu, zira siyasetle ilgili bir davranış gerçekleştirebilmek adına bir eğitimden geçmenin doğru olacağını savundukları grlmştir (Robin vd., 2022).

3. METODOLOJİ

Bu bölümde ilk olarak araştırmanın modelinden bahsedilmiştir. Ardından araştırmanın evreni ve örnekleme yer verilmiştir. Kısaca araştırmanın veri toplama araçları açıklanmıştır. Son olarak verilerin analizi ifade edilmiş ve bulgulara geçilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama araştırması modelinden yararlanılmıştır. Tarama araştırması modeli: arama (Survey) araştırması, örnek olay ve ilişkisel araştırma yöntemleri ile beraber betimsel araştırma grubunda yer alır. Genellikle, geniş kitlelerin görüşleri ve özelliklerini hedefler. Amacı; araştırma konusu ile ilgili var olan durumun fotoğrafını çekerek betimleme yapmaktır (Akarsu ve Akarsu, 2019: 22).

3.1.1. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Evren; bir araştırmada verilerden elde edilen sonuçların genellenebildiği ve elde edilen verilerin kaynağı olan canlı veya cansızlardan oluşan grup olarak tanımlanabilir. Bu araştırmanın evrenini Z Kuşağı olarak tanımlanan 1995-2000 yılları arasında doğmuş Türkiye Cumhuriyeti'nin belirttiği 18 yaş oy kullanma yaşını doldurmuş bireyler oluşturmaktadır. Örneklem ise verilerin toplandığı ve evreni temsil etme yetkinliği bulunan, birtakım norma göre seçilmiş grup olarak ifade edilmektedir (Büyüköztürk vd., 2018:82-84). TÜİK (2020) verilerine göre Türkiye genelinde bu yaş aralığını oluşturan Z kuşağı bireyler 13 milyonun üzerindedir. Bu doğrultuda saptanan asgari örneklem ise evrenin 1 milyonun üzerinde olduğu için 384 kişi olarak belirlenmektedir (Gülbüz & Şahin, 2016:142). Söz konusu araştırmanın örneklemini olasılıklı olmayan örneklem tekniklerinden kolayda örnekleme yöntemine göre seçilmiş 384 kişi oluşturmaktadır (Altındış & Ergin, 2018:81-88). Araştırmanın verileri anket formu aracılığı ile toplanmıştır.

3.2. Veri Toplama Aracı

Araştırma nicel araştırma yöntemi ile araştırılmış olup, veri toplama araçları olarak: siyasal yargılara katılma düzeyi, siyasal toplumsallaşma araçlarını dikkate alma düzeyi, siyasi parti ya da adaya oy verirken önemli olan faktörler ve siyasal etkinliklere katılım düzeyi ölçeklerinden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında kullanılan tüm ölçekler Topbaş

(2009)'un kullanmış olduğu ölçekten faydalanılmıştır. Anket formunda kullanılan bu ölçekler daha önceden geçerlilik analizleri yapılmış olan ölçekler olduğundan ötürü, sadece güvenilirlikleri analiz edilerek çalışmaya dâhil edilmiştir.

3.2.1. Anket Formu

Anket formu toplam 3 bölümden oluşmaktadır. Anket formunun birinci bölümünde katılımcıların demografik özelliklerini tespit etmeye yönelik 5 adet soru sorulmuştur. Anketin ikinci bölümünde seçmenlerin formda belirtilen siyasal yargılara katılma düzeyleri, siyasal konular ve kampanyalara ilgi düzeyi, siyaset ile ilgilenme nedenleri, siyasete ilk olarak ne zaman ilgi duydukları gibi konularda sorulara yönelik 6 soruya yer verilmiştir.

Anketin üçüncü bölümünde ise; siyasal yargılara katılma düzeyi, oy verme davranışına etki eden faktörler, siyasal etkinliklere katılım ve siyasal toplumsallaşmaya yönelik önermelere yer verilmiştir. Toplam 11 maddeden oluşan siyasal yargılara katılma düzeyi 5 noktalı Likert tipi derecelendirme ölçeği [(kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), fikrim yok (3), katılıyorum (4) ve kesinlikle katılıyorum (5)] kullanılmıştır. Ankette 9 maddeden oluşan siyasal toplumsallaşma araçlarını dikkate alma düzeyi 5'li Likert tipi dereceleme ölçeği [hiç dikkate almam (1), dikkate almam (2), fikrim yok (3), dikkate alırım (4) ve kesinlikle dikkate alırım (5)] şeklinde kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ve 22 maddeden oluşan siyasi parti ya da adaya oy verirken önemli olan faktörler likert tipi ölçek [hiç önemli değil (1), önemli değil (2), fikrim yok (3), önemli (4) ve çok önemli (5)] şeklinde kullanılmıştır. Son olarak, 22 maddeden oluşan siyasal etkinliklere katılım düzeyi ölçeklerinden oluşmaktadır. Kullanılan likert tipi ölçek derecelerine göre 5 noktalı Likert tipi ölçek [hiçbir zaman, (1), çok seyrek (2), ara sıra (3), genellikle (4) ve her zaman (5)] kullanılmıştır) şeklindedir.

3.3. Pilot araştırma

Pilot uygulama, bir araştırmada kullanılan ölçekte karşılaşılabilecek hatalardan kaçınmak üzere yapılan çalışmadır (Altunışık, 2008: 8-14). Araştırmada ölçeğin güvenilirliğini ve uygulanabilirliğini test etmek hedefiyle pilot uygulama yapılmış, 50 kişiye anket uygulanmıştır. Ölçümün güvenirliliği Cronbach's Alpha değeriyle hesaplanmıştır. Cronbach Alpha değeri ,805 olduğundan ölçeğin güvenilir olduğu

düşünülerek esas veri seti toplanmasına devam edilmiştir. Pilot uygulama neticesinde anket formunda herhangi bir değişiklik yapılmamış, olduğu gibi uygulanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın amacını ortaya çıkarmak için oluşturulan anket formu Google forms aracılığıyla dijital hale getirilmiştir. Daha sonra sosyal medya aracılığıyla ve WhatsApp, Instagram, X (Twitter), Telegram gibi dijital iletişim kanalları aracılığıyla anketlerin doldurulması sağlanmıştır. Toplamda 388 anket formuna ulaşıldığında veri toplama süreci durdurulmuştur. Elde edilen veriler ilk olarak Excel programına aktarılmış ve burada tekrar kontroller sağlanarak analiz için SPSS 27.0 programına aktarılmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin frekans ve yüzde değerleri, aritmetik standart sapmaları, aritmetik ortalamaları hesaplanarak analize hazır hale getirilmiştir.

Öncelikle verilerin normal dağılıp dağılmadığına Kolmogorov-Smirnov (normallik) testi ile bakılmıştır. Ölçeklerin tamamında parametrik varsayımlar yerine geldiğinden normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Bu parametrik testlerden betimleyici analiz, ANOVA uygulanmıştır. Can'a (2022) göre ANOVA: ikiden fazla bağımsız (en az 3) farklı gruba ilişkin ortalamaların en az ikisi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını test eden istatistiksel bir analiz türüdür.

3.5. Verilerin Güvenirliği

Araştırmada kullanılan siyasal yargı, siyasal toplumsallaşma, oy verirken dikkat edilen hususlar ve etkinliklere katılım ölçeklerinden elde edilen güvenilirlik derecesinin analiz edilmesi için Cronbach's Alpha değerleri incelenmiştir. Bu değerler Tablo 3.1'de gösterilmektedir.

Tablo 3.1. Ölçeklerin Cronbach's alpha değerleri

Ölçekler	Önerme Sayısı	Cronbach's Alpha Değeri	Güvenirlik Düzeyi
Siyasal yargı	11	,828	Çok iyi güvenilirlik düzeyi
Siyasal toplumsallaşma	10	,929	Mükemmel güvenilirlik düzeyi
Oy verirken dikkat edilen hususlar	21	,943	Mükemmel güvenilirlik düzeyi
Etkinlik katılım	22	,978	Mükemmel güvenilirlik düzeyi

Cronbach's Alpha değerleri 0 ile 1 arasındaki değerlerde değişim gösterir ve 1'e yaklaştıkça ölçümün güvenilirliği artar (Özdamar, 2016: 114). Yukarıdaki tablodan anlaşılabacağı üzere siyasal yargı 11 önerme 0,828 (çok iyi güvenilirlik düzeyi, siyasal toplumsallaşma 10 önerme 0,929 (mükemmel güvenilirlik düzeyi), oy verirken dikkat edilen hususlar 21 önerme 0,943 (mükemmel güvenilirlik düzeyi) ve etkinlik katılım 22 önerme 0,943 (mükemmel güvenilirlik düzeyi) Cronbach's Alpha Değerine sahiptir. Bu bağlamda genel olarak ölçeklerin güvenilirlik düzeylerinin çok iyi olduğu anlaşılmaktadır.

3.6. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmaya katılan katılımcılara yöneltilen ölçeklerden elde edilen verilerin analizleri sonucunda oluşan istatistiksel bulgular yer almaktadır. Elde edilen istatistiksel bulgulara yönelik açıklama ve yorum yapılmıştır.

3.6.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcıların demografik ve tanıtıcı özelliklerine yönelik bulgulardan oluşan bu bölümde katılımcıların demografik özelliklerine yönelik cinsiyet, eğitim düzeyi, aylık gelir düzeyi ve yaş verilerine ilişkin bilgiler Tablo 3.2'de gösterilmiştir.

Tablo 3.2. Katılımcıların demografik özellikleri

	N	%
Cinsiyet		
Diğer	13	3,4
Erkek	182	46,9
Kadın	193	49,7
Toplam	388	100,0
Eğitim Düzeyi		
İlkokul	34	8,8
Lisansüstü	50	12,9
Lise	78	20,1
Ortaokul	25	6,4
Üniversite	201	51,8
Toplam	388	100,0
Aylık gelir düzeyi		

Gelir giderden az	293	75,5
Gelir giderden fazla	31	8,0
Gelir gidere eşit	64	16,5
Toplam	388	100,0

Tablo 3.2. Katılımcıların demografik özellikleri (devamı)

Yaş		
17-20	118	30,4
21-23	156	40,2
24-26	90	23,2
27 ve üzeri	24	6,2
Toplam	388	100,0

Araştırmanın katılımcıları cinsiyet olarak incelendiğinde erkek 182 kişi (%46,9), kadın 193 kişiden (%49,7) ve diğer 13 kişi (%3,4) olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyleri açısından ele alındığında ilkokul 34 kişi (%8,8), lisansüstü 50 kişi (%12,9), lise 78 kişi (%20,1), ortaokul 25 kişi (%6,4) ve üniversite 201 (%51,8) şeklindedir. Aylık gelir düzeyine göre dağılımları incelendiğinde geliri giderinden az olan kişi sayısı 293 (%75,5), geliri giderinden fazla olan kişi sayısı 31(%8) ve geliri giderine eşit olan kişi sayısı 64 (%16,5) şeklindedir. Son olarak yaş bakımından dağılımları incelendiğinde 17-20 yaş arası 118 (%30,4), 21-23 yaş arası 156 (%40,2), 24-26 yaş arası 90 (%23,2) ve son olarak 27 ve üzeri 24 kişiden (%6,2) oluşmaktadır.

3.6.2. Katılımcıların Siyasi Konulardaki Görüşlerine Yönelik Genel Bulgular

Katılımcıların siyasi konulardaki görüşlerine yönelik daha detaylı bilgiler elde etmek amacıyla sorulmuş olan sorular ve bu sorulara verilen cevaplara ilişkin betimleyici analizler Tablo 3.3’da verildiği gibidir.

Tablo 3.3. Katılımcıların siyasi konulardaki görüşlerine yönelik bulgular

Katılımcıların Siyasi Konulardaki Görüşleri		
Neden siyasete ve siyasi konulara ilgi duyuyorsunuz?	x	%
Ülkede Yaşanan Sorunların Çözümünde Etkili Araç Olduğu İçin	14	3,6
Kendi Şahsi Menfaatlerimi Korumak İçin	48	12,4

Toplum İçinde Fikirlerimi Savunmak ve Tercih Edilmemek İçin	40	10,3
Desteklediğim Partinin İktidara Gelmesi İçin	286	73,7
Toplam	388	100,0

Tablo 3.3. Katılımcıların siyasi konulardaki görüşlerine yönelik bulgular (devamı)

Katılımcıların Siyasi Konulardaki Görüşleri		
Siyasete ilk ne zaman ilgi duymaya başladınız?	x	%
Çalışmaya Başladığımda	17	4,4
Çocukluk Yıllarımda Ailemden Esinlendim	229	59,0
İlgi Duymuyorum	14	3,6
Okula Başlamam Etkili Oldu	81	20,9
Üniversiteye Başladığımda	47	12,1
Son seçimde aileniz ile aynı partiye mi oy verdiniz?	x	%
Evet	259	66,8
Fikrim yok	75	19,3
Hayır	54	13,9
Siyasal konularla ve kampanyalarla ilgili bilgi ve mesajlara hangi kaynaklar aracılığıyla ulaşırsınız?	x	%
Aile Bireylerinden	9	2,3
Arkadaş Çevresinden	6	1,5
Görsel ve Yazılı Medyadan	62	16,0
Sosyal Medya Aracılığıyla	311	80,2
Siyasal konularla ilgili bilgi almak için hangi kaynaklar size daha güvenilir gelmektedir?	x	%
Aile Bireylerinden Alınan Bilgiler	14	3,6
Arkadaş Çevrem	3	,8
Görsel Yazılı Medya	115	29,6
Sosyal Medya	256	66,0
Aşağıdakilerden hangisi siyasi eğiliminizi tanımlayabilmektedir?	x	%
Apolitik	4	1,0
Atatürkçü	66	17,0
Hiçbiri	14	3,6
İslamcı	24	6,2
Milliyetçi	46	11,9
Muhafazakâr	33	8,5
Sol Görüşlü	168	43,3

Sosyal Demokrat	33	8,5
Toplam	388	100,0

Tablo 3.3'a göre, "katılımcıların neden siyasete ve siyasi konulara ilgi duyuyorsunuz" sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; 14 kişinin (%3,6) Ülkede Yaşanan Sorunların Çözümünde Etkili Araç Olduğu İçin, 48 kişinin (%12,4) kendi şahsi menfaatlerini korumak için, 40 kişinin (%10,3) toplum içinde fikirlerini savunmak ve tercih edilmemek için ve 286 kişinin (%73,7) desteklediğim partinin iktidara gelmesi için şeklinde yanıtladığı tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen anket görüşmeleri paralelinde elde edilen verilerin doğrultusunda "neden siyasete ve siyasi konulara ilgi duyuyorsunuz" sorusuna verilen cevaplardan elde edilen sonuçlar kapsamında en yüksek orana sahip olan cevabın, desteklenen partinin iktidara gelmesi için cevabının (286) bireyin cevapladığı sonucuna ulaşılmıştır. Devamından ikinci sırada toplum içinde fikirlerini savunmak ve tercih edilmemek için yanıtı ile (40) birey cevaplamıştır. En düşük seviyede yanıtı sahip olan cevap ise ülkede yaşanan sorunların çözümünde etkili araç olduğu için (14) bireyin cevapladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum katılımcıların siyasi görüşlerinin tercih ve seçme yetkisinde parti yapısı ve seçilecek kişinin etkili olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar aileden edindiği siyasi düşüncüyü ilerleyen yaşlarında da sürdürerek destekledikleri partiye oy vermeyi ve iktidar olarak görmeyi ülkenin geleceğinden daha çok önem vermektedirler.

Katılımcıların siyasete ilk ne zaman ilgi duymaya başladıklarına yönelik verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde, en çok, Çocukluk Yıllarımda Ailelerimden Esinlendikleri 229 (%59) ve en az ise ilgi duymuyorum 14 (%3,6) şeklinde yanıtlar elde edilmiştir. Elde edilen sonuç kapsamında aile bireylerin siyasi görüşleri ev ortamındaki çocukların yetişkinlik tercihlerinde etkili olabileceği ve bu durumun siyasi tercih ve seçimlerde ailenin önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmasını sağlamaktadır. Siyasal fikir edinme görüldüğü üzere aile ortamında şekillenmektedir. bu durum bir önceki soru da verilen cevabı da desteklemektedir.

Katılımcıların son seçimde ailenizle aynı partiye mi oy verdiniz sorusuna verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde, katılımcıların %67'sinin evet cevabını verdikleri görülmektedir. Aile yapısı, düzeni, kültürü ve düşünceleri aynı ortam içerisinde ebeveynlerin çocuklarına yönelik kurdukları cümleler ve davranışlar çocukların yetişkinlik

seviyelerine ulaşma aşamasında bilinçaltına yer alan düşünce ve davranışların etkili olabileceği sonucunu oluşturmaktadır. Dolayısıyla aile, katılımcı seçme ve seçilme olgusunu etkileyebilmektedir.

Siyasal konularla ve kampanyalarla ilgili bilgi ve mesajlara hangi kaynaklar aracılığıyla ulaşırsınız? Sorusu üzerine aile bireylerinden 9 (2,3), arkadaş çevresinden 6 (1,5), görsel ve yazılı medyadan 92 (16), sosyal medya aracılığıyla 311 (80,2) kişi yanıtlamıştır. Teknolojinin gelişimi ve hızlı ilerleyişi toplumların kitle iletişim araçlarındaki farklılıklara önemli oranda etki sağlayabilmektedir. Gazete, radyo ve televizyon gibi çağımızın gerisi kalmakta olan kitle iletişim araçlarının yerini cep telefonları, bilgisayar ve sosyal medya araçları almaktadır. Bu durum paralelinde yöneltilen anket sorusu kapsamında bireylerin siyasi konular dâhilinde partilerin sosyal medya mecralarında uyguladıkları reklam ve tanıtımların kullanıcı bireylerin siyasi tercihlerinde önemli bir oranda etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Siyasal konularla ilgili bilgi almak için hangi kaynaklar size daha güvenilir gelmektedir? Sorusu üzerine aile bireylerinden alınan bilgiler 14 (3,6), arkadaş çevrem 3 (0,8), görsel yazılı medya 115 (29,6) ve sosyal medya 256 (66) kişide yanıtlamıştır. Bir önceki anket sorusuna paralel olarak türetilen sorunun birey ve toplumların hızlı ve anlaşılır bilgiye ulaşma konusunda yaygın olarak kullanılan sosyal medya platformlarının etkili bir yapıya sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma paralelinde siyasi konuların bilgilendirme ve tanıtım süreçlerinin teknoloji kullanılarak sosyal medya platformlarında yayımlanması ve kısa sürede geniş kitlelere ulaşılabilme potansiyeli birey ve toplumların düşünce ve tercih süreçlerinin şekillenmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi siyasi eğiliminizi tanımlayabilmektedir? Sorusu üzerine katılımcılar, apolitik 4(1), Atatürkçü 66 (17), hiçbirisi 14 (3,6), islamcı 24 (6,2), milliyetçi 46 (11,9), muhafazakâr 33 (8,5), sol görüşlü 168 (43,3) ve sosyal demokrat 33 (8,5) kişiden yanıtlamıştır. Birey ve toplumların eğitim seviyeleri, düşünce yapısı, yaşadığı bölge, aile yapısı yaşanan çevrenin yapısı siyasi tercih şekillenmesinde etkili olabilmektedir. Bu durum yeni nesil bireylerin araştırma ve öğrenme olgularının farklılık gösterebileceği ve bu durumun farklı siyasi görüşlere yönelme paralelinde etkili bir rol oynayabileceği sonucunu oluşturmaktadır.

3.6.3. Normallik Dağılımlarına İlişkin Bulgular

Veriler üzerine gerçekleştirilmesi gereken testlerin parametrik ya da non parametrik testlerden hangisinin olması gerektiğine karar verilmesi amacıyla gerçekleştirilen normallik analizi sonucu $P=0.000 < 0,050$ olduğundan verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Ancak verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine karar vermek için bir de çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmaktadır. Araştırmada kullanılacak ölçeklerin çarpıklık ve basıklık değerlerini gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.4. Verilere ait normallik analizi sonuçları

Ölçekler	Çarpıklık	Basıklık
Siyasal Yargı	-1,042	1,398
Siyasal Toplumsallaşma Dikkate Alım	-,011	-1,225
Oy Verirken Dikkat Edilen Faktör	-,790	,459
Sıklıkla Katılınan Etkinlikler	,131	-1,576

Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerleri dikkate alınmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler sonucunda oluşturulan normallik analizi dâhilinde “*Siyasal Yargı, Siyasal Toplumsallaşma, Oy Verirken Dikkat Edilen Faktör, Sıklıkla Katılım Sağlanan Etkinlikler*” ölçekleri bütününde gerçekleştirilmiştir. Siyasal yargı ölçeğinin skewness (çarpıklık) değeri -1,042, kurtosis (basıklık) değeri 1,398 olduğu, siyasal toplumlaşma dikkate alma ölçeğinin skewness (çarpıklık) değeri -,011, kurtosis (basıklık) değeri -1,225 olduğu, oy verirken dikkat edilen faktör ölçeğinin skewness (çarpıklık) değeri -,790, kurtosis (basıklık) değeri ,459 olduğu, sıklıkla katılım sağlanan etkinlikler ölçeğinin skewness (çarpıklık) değeri ,131 kurtosis (basıklık) değeri -1,576 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Verilerin, -1,5 ila +1,5 arasında değerler aldığından dolayı verilerin normal dağılım gösterdiğine (Tabachnick vd., 2007) karar verilerek, veriler parametrik testler aracılığı ile analiz edilmiştir.

3.6.4. Katılımcıların Cinsiyetleri İle Araştırma Değişkenleri Arasındaki Bulgular

Bu başlık altında araştırmaya katılan kişilerin cinsiyetleri ile, siyasal yargıların değerlendirilmesine, siyasal toplumsallaşmaya, siyasi parti ya da adaya oy verirken dikkat ettiği hususların değerlendirilmesine ve siyasal etkinlik katılım düzeyi değerlendirilmesine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

3.6.4.1. Katılımcıların Cinsiyetleri ile Siyasal Yargıların Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular

Katılımcıların siyasal yargılarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA testi sonucu Tablo 3.5’de gösterilmiştir.

Tablo 3.5. Katılımcıların cinsiyetleri ile siyasal yargıların değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları

Siyasal yargı					
Cinsiyet	n	x	s.s.	F	P
Diğer	13	3,7343	,43671	3,899	,021
Erkek	182	3,9990	,77251		
Kadın	193	3,8059	,64157		

Katılımcıların siyasal yargı seviyelerinin belirlenmesine yönelik demografik özellikler arasında yer alan cinsiyet faktörü ile arasında farklılık olup olmadığının belirlenmesine yönelik ANOVA testi gerçekleştirilmiştir. İlgili tabloya göre cinsiyet ile siyasal yargı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Bu farklılığın hangi cinsiyet grubunda bulunan katılımcılardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonucunda, erkek ($x:3,9990$) ile kadın ($x:3,8059$) arasındaki farklılığın erkeklerin lehine olduğu görülmektedir. Bu durumun kadın ve erkelerin rollerindeki farklılaşmadan kaynaklandığı söylenebilir. Bu farklılaşmanın da siyasi katılıma etki ettiği söylenebilir. Bu veriler doğrultusunda, Z kuşağının cinsiyete göre siyasi yargılara katılımının farklılaştığı görülmektedir.

3.6.4.2. Katılımcıların Cinsiyetleri ile Siyasal Toplumsallaşma Dikkate Alma Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular

Katılımcıların siyasal toplumsallaşma dikkate alma cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA testi sonucu Tablo 3.6’da gösterilmiştir.

Tablo 3.6. Katılımcıların cinsiyetleri ile siyasal toplumsallaşma dikkate alma değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları

Siyasal toplumsallaşma dikkate alma					
Cinsiyet	n	x	s.s.	F	P
Diğer	13	3,1282	,60152	1,574	,208
Erkek	182	2,5208	1,38106		
Kadın	193	2,5417	1,02668		

Katılımcıların cinsiyetlerine göre siyasal toplumsallaşma dikkate alma değerlendirilmesi arasındaki farklılığının olup olmadığını belirlenmesi için ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. İlgili tabloya göre cinsiyet ile siyasal toplumsallaşma dikkate alma değerlendirilmesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$). Başka bir ifade ile cinsiyetleri ne olursa olsun katılımcıların siyasal toplumsallaşmaları dikkate alma düzeyleri benzerdir.

ANOVA testi dâhilinde katılımcıların siyasal toplumsallaşma dikkate alma değerlendirilmesi arasındaki farklılığının belirlenmesine yönelik demografik özellikler arasında yer alan cinsiyet faktörü ile arasındaki farklılık analize tabi tutulmuştur. Katılımcıların katılım seviyeleri bağlamında (n) en yüksek değer ile 193 kadın birey, 182 erkek birey ve 13 diğer bireylerden oluşmuştur. Uygulanan Tukey testi sonucunda, diğer (x: 3,1282) ile kadın (x: 2,5417) arasında diğer seçeneğin (x: 3,1282) sonucuna ulaşılmıştır. ANOVA analizi devamında kareler değeri (s.s.) seviyesi incelendiğinde 1,38106 seviyesinde erkekler en yüksek seviyede bulunurken ,60152 değer ile diğer kategori seviyesi en düşük değerde yer almaktadır. ANOVA analizi kapsamında iki ortalama karenin bölünmesi ile elde edilen (f) değeri kapsamında “diğer, erkek ve kadın” faktörleri dâhilinde 1,574 değeri elde edilmiştir. Gerçekleştirilen analiz devamında sıfır hipotezinin (p) ,208 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.6.4.3 Katılımcıların Cinsiyetleri ile Siyasi Parti ya da Adaya Oy Verirken Dikkat Ettiği Hususların Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular

Katılımcıların siyasi parti ya da adaya oy verirken dikkat edilen hususlar cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA sonucu Tablo 3.7’de gösterilmiştir.

Tablo 3.7. Katılımcıların cinsiyetleri ile siyasi parti ya da adaya oy verirken dikkat ettiği hususların değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları

Siyasi partiye ya da adaya oy verirken dikkat edilen hususlar					
Cinsiyet	n	x	s.s.	F	P
Diğer	13	4,0245	,50705	5,680	,004
Erkek	182	4,3317	,78222		
Kadın	193	4,0782	,73400		

Tablo 3.7’de görüldüğü üzere cinsiyet ile siyasi partiye ya da adaya oy verirken dikkat edilen hususlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buradan yola çıkarak Siyasi partiye ya da adaya oy verirken dikkat edilen hususlar cinsiyete göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Erkek katılımcılar, kadın katılımcılardan oy kullanırken hem adaya hem de siyasi partiye daha çok dikkat etmektedir.

Araştırma çerçevesinde gerçekleştirilen analiz dâhilinde katılımcıların siyasi parti ya da adaya oy verirken dikkat ettiği hususların değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları kapsamında demografik özellikler arasında yer alan cinsiyet faktörü ile arasındaki farklılık analizine tabi tutulmuştur. Katılımcıların katılım seviyeleri bağlamında (n) en yüksek değer ile 193 kadın birey, 182 erkek birey ve 13 diğer bireylerden oluşmuştur. Bu farklılığın hangi cinsiyet grubunda bulunan katılımcılardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Uygulanan Tukey testi sonucunda, erkek (x: 4,3317) ile kadın (x: 4,0782) arasında erkeklerin (x: 4,3317) lehine görülmektedir. ANOVA analizi devamında kareler değeri (s.s.) seviyesi incelendiğinde 4,3317 seviyesinde erkekler en yüksek seviyede bulunurken 4,0245 değer ile diğer kategori

seviyesi en düşük değerde yer almaktadır. ANOVA analizi kapsamında iki ortalama karenin bölünmesi ile elde edilen (f) değeri kapsamında “diğer, erkek ve kadın” faktörleri dâhilinde 5,680 değeri elde edilmiştir. Gerçekleştirilen analiz devamında sıfır hipotezinin (p) ,004 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.6.4.4. Katılımcıların Cinsiyetleri ile Siyasal Etkinlik Katılım Düzeyi Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular

Katılımcıların siyasal etkinlik katılım düzeyi cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA testi sonucu Tablo 3.8’de gösterilmiştir.

Tablo 3.8. Katılımcıların cinsiyetleri ile siyasal etkinlik katılım düzeyi değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları

Siyasal etkinlik katılım düzeyi					
Cinsiyet	n	x	s.s.	F	P
Diğer	13	2,0315	1,07955	26,624	,000
Erkek	182	3,5712	1,27500		
Kadın	193	2,6938	1,29232		

Tablo 3.8’de görüldüğü üzere cinsiyet ile siyasal etkinlik katılım düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buradan yola çıkarak siyasal etkinlik katılım düzeyi cinsiyete göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Erkek katılımcılar, kadın katılımcılara göre daha çok siyasal etkinliklere katılmaktadırlar. Bu farklılığın altında yatan sebepler genellikle ülkemizdeki kadınların siyasi etkinliklere daha az ilgi göstermesinden kaynaklanmaktadır. Kadınlar toplum içerisinde belli normlara kalıplara göre hareket etme mecburiyeti hissetmekte ve erkeklere oranla bu etkinliklere katılmakta daha kısıtlı kalmaktadırlar.

Bu farklılığın hangi cinsiyet grubunda bulunan katılımcılardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Uygulanan Tukey testi sonucunda, erkek ($x: 3,5712$) ile kadın ($x: 2,6938$) arasında erkeklerin ($x: 3,5712$) lehine görülmektedir.

ANOVA testi dâhilinde katılımcıların siyasal etkinlik katılım düzeyi dikkate alma değerlendirilmesi arasındaki farklılığının belirlenmesine yönelik demografik özellikler arasında yer alan cinsiyet faktörü ile arasındaki farklılık analize tabi tutulmuştur. Katılımcıların katılım seviyeleri bağlamında (n) en yüksek değer ile 193 kadın birey, 182 erkek birey ve 13 diğer bireylerden oluşmuştur. Bu farklılığın hangi cinsiyet grubunda

bulunan katılımcılardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Uygulanan Tukey testi sonucunda, erkek (x: 4,3317) ile kadın (x: 4,0782) arasında erkeklerin (x: 4,3317) lehine görülmektedir. ANOVA analizi devamında kareler değeri (s.s.) seviyesi incelendiğinde,78222 seviyesinde erkekler en yüksek seviyede bulunurken ,50705 değer ile diğer kategori seviyesi en düşük değerde yer almaktadır. ANOVA analizi kapsamında iki ortalama karenin bölünmesi ile elde edilen (f) değeri kapsamında “diğer, erkek ve kadın” faktörleri dâhilinde 5,680 değeri elde edilmiştir. Gerçekleştirilen analiz devamında sıfır hipotezinin (p) ,004 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.6.5. Katılımcıların Eğitim Düzeyleri İle Araştırma Değişkenleri Arasındaki Bulgular

Bu başlık altında araştırmaya katılan kişilerin eğitim düzeyleri ile, siyasal yargıların değerlendirilmesine, siyasal toplumsallaşmaya, siyasi parti ya da adaya oy verirken dikkat ettiği hususların değerlendirilmesine ve siyasal etkinlik katılım düzeyi değerlendirilmesine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

3.6.5.1. Katılımcıların Eğitim Düzeyleri ile Siyasal Yargıların Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik

Katılımcıların siyasal yargıların eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA sonucu Tablo 3.9’da gösterilmiştir.

Tablo 3.9. Katılımcıların eğitim düzeyleri ile siyasal yargıların değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları

Siyasal yargı					
Eğitim düzeyi	n	x	s.s.	F	P
İlkokul	34	4,1593	,24735	15,087	,000
Lisansüstü	50	3,4500	,43999		
Lise	78	3,6389	,69263		
Ortaokul	25	4,0000	,46833		
Üniversite	201	3,4192	,65770		

Tablo 3.9’da görüldüğü üzere eğitim düzeyi ile siyasal yargı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Eğitim düzeyi düştükçe siyasal yargılara katılma oranı yükselmektedir.

Araştırma paralelinde siyasal yargı ile eğitim düzeyleri arasındaki anlamlılık farklılığın analiz sonucunda verilerin elde edilmesi hususunda katılımcıların eğitim seviyeleri (n) düzeyinden en yüksek oran üniversite (201), devamında lise (78), lisansüstü (50), ilkokul (34), ve en düşük değer ise ortaokul seviyesi (25) bireylerden oluşmaktadır. Tablo incelendiğinde katılımcıların siyasal yargı ile eğitim düzeyleri arasındaki algıları eğitim seviyelerine bağlı olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($F=15,087$; $p<0,005$). Siyasal yargı ile eğitim düzeyleri arasındaki anlamlılık farklılığın hangi eğitim düzeyi grubunda bulunan katılımcılardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Uygulanan Tukey testi sonucunda, ilkokul ($x: 4,1593$) ile lisansüstü ($x: 3,4500$) arasında ilkokul lehine ($x: 4,1593$) olduğu anlaşılmıştır. İlkokul ($x: 4,1593$) ile lise ($x: 3,6389$) arasında yine ilkokul ($x: 4,1593$) lehine olduğu anlaşılmıştır. İlkokul ($x: 4,1593$) ile üniversite ($x: 3,4192$) arasında ilkokul ($x: 4,1593$) lehinedir. Lisansüstü ($x: 3,4500$) ile ortaokul ($x: 4,000$) arasında ortaokul ($x: 4,000$) lehinedir.

3.6.5.2 Katılımcıların Eğitim Düzeyleri ile Siyasal Toplumsallaşmayı Dikkate Alımları Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular

Katılımcıların siyasal toplumsallaşmayı dikkate almaları eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA testi sonucu Tablo 3.10’da gösterilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların eğitim düzeyleri ile siyasal toplumsallaşmayı dikkate alımları arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları

Siyasal toplumsallaşma dikkate alımları					
Eğitim düzeyi	n	x	s.s.	F	P
İlkokul	34	1,0621	,34295	33,452	,000
Lisansüstü	50	2,8178	,75150		
Lise	78	2,2578	1,28876		
Ortaokul	25	1,5911	1,04168		
Üniversite	201	2,9707	1,06513		

Katılımcıların eğitim düzeyi ile siyasal toplumsallaşmayı dikkate alımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($F=33,452$; $p<0.05$). Bu farklılığın hangi eğitim düzeyi grubunda bulunan katılımcılardan kaynaklandığını belirlemek

amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Uygulanan Tukey testi sonucunda, ilkokul (x: 1,0621) ile lisansüstü (x: 2,8178) arasında lisansüstü lehine olduğu anlaşılmıştır. İlkokul (x: 1,0621) ile lise (x: 2,2578) arasında lise (x: 2,2578) lehine olduğu anlaşılmıştır. İlkokul (x:1,0621) ile üniversite (x: 2,9707) arasında üniversite lehinedir. Eğitim düzeyi yüksek olan katılımcılar siyasal toplumsallaşmayı daha çok dikkate almaktadır.

3.6.5.3 Katılımcıların Eğitim Düzeyleri ile Oy Verirken Dikkat Edilen Faktörler Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular

Katılımcıların oy verirken dikkat edilen faktörler eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA testi sonucu Tablo 3.11’de gösterilmiştir.

Tablo 3.11. Katılımcıların eğitim düzeyleri ile oy verirken dikkat edilen faktörler arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları

Oy verirken dikkat edilen faktörler					
Eğitim düzeyi	n	x	s.s.	F	P
İlkokul	34	4,9385	,34270	23,685	,000
Lisansüstü	50	3,6473	,64266		
Lise	78	4,3380	,85354		
Ortaokul	25	4,7091	,54070		
Üniversite	201	4,0866	,67859		

Tablo 3.11’de görüldüğü üzere eğitim düzeyi ile oy verirken dikkat edilen faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($F=23,685$; ($p<0.05$)).

Araştırma kapsamında oy verirken dikkat edilen faktörler ile eğitim düzeyleri arasındaki anlamlılık farklılığın analiz sonucunda verilerin elde edilmesi hususunda katılımcıların eğitim seviyeleri (n) düzeyinden en yüksek oran üniversite (201), devamında lise (78), lisansüstü (50), ilkokul (34), ve en düşük değer ise ortaokul seviyesi (25) bireylerden oluşmaktadır. Bir başka deyişle oy verirken dikkat edilen faktörler eğitim düzeylerine göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu farklılığın hangi eğitim düzeyi grubunda bulunan katılımcılardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Uygulanan Tukey testi sonucunda, ilkokul (x: 4,9385) ile lisansüstü (x: 3,6473) arasında ilkokul lehinedir. İlkokul (x: 4,9385) ile lise (x: 4,3380) arasında ilkokul lehinedir. İlkokul (x: 4,9385) ile üniversite (x: 4,0866) arasında ilkokul lehinedir. Lisansüstü (x:

3,6473) ile ortaokul (4,7091) arasında ortaokul lehinedir. Son olarak lisansüstü (x: 3,6473) ile üniversite (x: 4,0866) arasındadır. Bu farklılık eğitim düzeyinin kişinin oy verirken dikkat ettiği faktörleri belirlemektedir. Eğitim düzeyi ortaokul olan kişiler oy verirken diğer katılımcılardan daha dikkatli oy kullandıklarını belirterek çoğunluktadırlar.

3.6.5.4. Katılımcıların Eğitim Düzeyleri ile Sıklıkla Katılınan Etkinlikler Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular

Katılımcıların sıklıkla katılan etkinlikleri eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA testi sonucu Tablo 3.12’de gösterilmiştir.

Tablo 3.12. Katılımcıların eğitim düzeyleri ile sıklıkla katılınan etkinlikler arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları

Sıklıkla katılınan etkinlikler					
Eğitim düzeyi	n	x	s.s.	F	P
İlkokul	34	4,6497	,64141	32,581	,000
Lisansüstü	50	2,1882	,88140		
Lise	78	3,4726	1,40579		
Ortaokul	25	4,1000	1,34142		
Üniversite	201	2,7632	1,19815		

Tablo 3.12’de görüldüğü üzere eğitim düzeyi ile sıklıkla katılınan etkinlikler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($F=32,581$; $p<0.05$). Araştırma kapsamında sıklıkla katılınan etkinlikler ile eğitim düzeyleri arasındaki anlamlılık farklılığın analiz sonucunda verilerin elde edilmesi hususunda katılımcıların eğitim seviyeleri (n) düzeyinden en yüksek oran üniversite (201), devamında lise (78), lisansüstü (50), ilkokul (34), ve en düşük değer ise ortaokul seviyesi (25) bireylerden oluşmaktadır. ($p<0.05$). Buradan yola çıkarak oy verirken dikkat edilen faktörler eğitim düzeylerine göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu farklılığın hangi eğitim düzeyi grubunda bulunan katılımcılardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Uygulanan Tukey testi sonucunda, ilkokul (x: 4,6497) ile lisansüstü (x: 2,1882), ilkokul (x: 4,6497) ile lise (x: 3,4726) ve ilkokul (x: 4,6497) ile üniversite (2,7632) aralarında ilkokul (x: 4,6497) lehinedir. Lisansüstü (x: 2,1882) ile lise (x: 3,4726) arasında lise (x: 3,4726) lehinedir.

Lisansüstü (x: 2,1882) ile ortaokul (x: 4,1000) arasında ortaokul (x: 4,1000) lehinedir. Lisansüstü (x: 2,1882) ile üniversite (2,7632) arasında üniversite (2,7632) lehinedir. İlkokul mezunu katılımcılar, siyasal etkinliklere diğer eğitim düzeyine sahip katılımcılardan daha çok ilgi gösterdikleri tespit edilmiştir. Eğitim düzeyi düşük bu katılımcılar etkinliklere katılmakta siyasal tercihini de ona göre belirlemeyi tercih etmektedirler.

3.6.6. Katılımcıların Gelir Düzeyleri İle Araştırma Değişkenleri Arasındaki Bulgular

Bu başlık altında araştırmaya katılan kişilerin gelir düzeyleri ile, siyasal yargıların değerlendirilmesine, siyasal toplumsallaşmaya, siyasi parti ya da adaya oy verirken dikkat ettiği hususların değerlendirilmesine ve siyasal etkinlik katılım düzeyi değerlendirilmesine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

3.6.6.1 Katılımcıların Gelir Düzeyleri ile Siyasal Yargıların Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular

Katılımcıların siyasal yargıları gelir düzeylerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA testi sonucu Tablo 3.17’de gösterilmiştir.

Tablo 83.13. Katılımcıların gelir düzeyleri ile siyasal yargıların değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları

Siyasal yargı					
Gelir düzeyi	n	x	s.s.	F	P
Gelir giderden az	293	3,6524	,65066	10,533	,000
Gelir giderden fazla	31	3,2473	,58313		
Gelir gidere eşit	64	3,3464	,56446		

Tablo 3.13’de görüldüğü üzere gelir düzeyi ile siyasal yargılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($F=10,533$); ($p<0.05$). Elde edilen veriler doğrultusunda gelir düzeyinin belirlenmesi hususunda en yüksek oran gelir giderden az (293), devamında gelir gidere eşit (64) ve en düşük seviye ile gelir giderden fazla (31) sonucunda ulaşılmıştır. Bu noktadan hareketle; oy verirken dikkat edilen faktörler gelir

düzeylerine göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu farklılığın hangi gelir düzeyi grubunda bulunan katılımcılardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Uygulanan Tukey testi sonucunda, gelir giderden az (x: 3,6524) ile gelir giderden fazla (x: 3,2473) arasında gelir giderden az (x: 3,6524) lehinedir. Gelir giderden az (x: 3,6524) ile gelir gidere eşit (x: 3,3464) arasında gelir giderden az (x: 3,6524) lehinedir. Geliri giderden az olan katılımcıların siyasal yargılara daha fazla ilgi gösterdikleri tespit edilmiştir. Katılımcılar içinde bulundukları durum itibariyle siyasal yargıları değerlendirme çabasına girişmişlerdir.

3.6.6.2. Katılımcıların Gelir Düzeyleri ile Siyasal Toplumsallaşma Dikkate Alma Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular

Katılımcıların siyasal toplumsallaşma dikkate almaları gelir düzeylerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA testi sonucu Tablo 3.18’de gösterilmiştir.

Tablo 3.14. Katılımcıların gelir düzeyleri ile siyasal toplumsallaşma dikkate alma değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları

Siyasal toplumsallaşma dikkate alma					
Gelir düzeyi	n	x	s.s.	F	P
Gelir giderden az	293	2,3732	1,23888	15,527	,000
Gelir giderden fazla	31	2,8280	,79496		
Gelir gidere eşit	64	3,2344	,87110		

Tablo 3.14’de görüldüğü üzere gelir düzeyi ile siyasal toplumsallaşma dikkate alma istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($F=15,527$); ($p<0.05$). Elde edilen veriler doğrultusunda gelir düzeyinin belirlenmesi hususunda en yüksek oran gelir giderden az (293), devamında gelir gidere eşit (64) ve en düşük seviye ile gelir giderden fazla (31) sonucunda ulaşılmıştır. Buradan yola çıkarak siyasal toplumsallaşma gelir düzeylerine göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu farklılığın hangi gelir düzeyi grubunda bulunan katılımcılardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Uygulanan Tukey testi sonucunda, gelir giderden az (x: 2,3732) ile geliri gidere eşit (x: 3,2344) arasında gelir giderden az (x: 2,3732) lehinedir. Geliri giderine eşit olan katılımcılar, siyasal toplumsallaşmayı daha çok dikkate almaktadırlar.

3.6.6.3. Katılımcıların Gelir Düzeyleri ile Oy Verirken Dikkat Ettikleri Faktörler Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular

Katılımcıların oy verirken dikkat ettikleri faktörler gelir düzeylerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA testi sonucu Tablo 3.19’da gösterilmiştir.

Tablo 3.15. Katılımcıların gelir düzeyleri ile oy verirken dikkat edilen faktörler değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları

Oy verirken dikkat edilen faktörler					
Gelir düzeyi	n	x	s.s.	F	P
Gelir giderden az	293	4,3070	,75755	13,776	,000
Gelir giderden fazla	31	3,8446	,68653		
Gelir gidere eşit	64	3,8537	,65503		

Tablo 3.15’de görüldüğü üzere gelir düzeyi ile oy verirken dikkat edilen faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. ($F=13,776$); ($p<0.05$). Elde edilen veriler doğrultusunda gelir düzeyinin belirlenmesi hususunda en yüksek oran gelir giderden az (293), devamında gelir gidere eşit (64) ve en düşük seviye ile gelir giderden fazla (31) sonucunda ulaşılmıştır. Buradan yola çıkarak oy verirken dikkat edilen faktörler gelir düzeylerine göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu farklılığın hangi gelir düzeyi grubunda bulunan katılımcılardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Uygulanan Tukey testi sonucunda, gelir giderden az ($x: 4,3070$) ile gelir giderden fazla ($x: 3,8446$) arasında gelir giderden az ($x: 4,3070$) lehinedir. Gelir giderden az ($x: 4,3070$) ile gelir gidere eşit ($x: 3,8537$) arasında gelir giderden az ($x: 4,3070$) lehinedir. Ekonomik durumu diğerlerinden daha düşük olan katılımcılar oy verirken daha dikkat edilecek faktörleri daha fazla benimsemektedirler. Kendi ekonomik durumunun farkında olan katılımcılar oy verirken diğer katılımcılara oranla daha fazla dikkat etmektedirler.

3.6.6.4 Katılımcıların Gelir Düzeyleri ile Sıklıkla Katılınan Etkinlikleri Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular

Katılımcıların sıklıkla katılınan etkinlikler gelir düzeylerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA testi sonucu Tablo 3.20’de gösterilmiştir.

Tablo 3.16. Katılımcıların gelir düzeyleri ile sıklıkla katıldıkları etkinlikleri değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları

Sıklıkla katılınan etkinlikler					
Gelir düzeyi	n	x	s.s.	F	P
Gelir giderden az	293	3,3284	1,39006	21,603	,000
Gelir giderden fazla	31	2,2522	,79329		
Gelir gidere eşit	64	2,3629	,98018		

Tablo 3.16’da görüldüğü üzere gelir düzeyi ile sıklıkla katılınan etkinlikler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($F=21,603$); ($p<0.05$). Elde edilen veriler doğrultusunda gelir düzeyinin belirlenmesi hususunda en yüksek oran gelir giderden az (293), devamında gelir gidere eşit (64) ve en düşük seviye ile gelir giderden fazla (31) sonucunda ulaşılmıştır. Bu sonuca göre; sıklıkla katılınan etkinlikler gelir düzeylerine göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu farklılığın hangi gelir düzeyi grubunda bulunan katılımcılardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Uygulanan Tukey testi sonucunda, gelir giderden az ($x: 3,3284$) ile gelir giderden fazla ($x: 2,2522$) arasında gelir giderden az ($x: 3,3284$) lehinedir. Gelir giderden az ($x: 3,3284$) ile gelir gidere eşit ($x: 2,3629$) arasında gelir giderden az ($x: 3,3284$) lehinedir. Geliri giderinden az katılımcılar, siyasal etkinliklere daha fazla zaman harcamaktadırlar.

3.6.7. Katılımcıların Yaşları İle Araştırma Değişkenleri Arasındaki Bulgular

Bu başlık altında araştırmaya katılan kişilerin yaşları ile, siyasal yargıların değerlendirilmesine, siyasal toplumsallaşmaya, siyasi parti ya da adaya oy verirken dikkat ettiği hususların değerlendirilmesine ve siyasal etkinlik katılım düzeyi değerlendirilmesine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

3.6.7.1 Katılımcıların Yaşları ile Siyasal Yargıların Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular

Katılımcıların siyasal yargılarının yaşlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA testi sonucu Tablo 3.17’de gösterilmiştir.

Tablo 3.17. Katılımcıların yaşları ile siyasal yargıların değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları

Siyasal Yargı					
Yaş	n	x	s.s.	F	P
17-20	118	3,9846	,73069	4,630	,003
21-23	156	3,9709	,72463		
24-26	90	3,7242	,66378		
27 ve üzeri	24	3,5871	,38193		

Gerçekleştirilen ANOVA testi çevresinde katılımcıların yaşları ile siyasal yargıları değerlendirmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($F=4,630$); ($p<0.05$). İlgili tabloya göre katılımcıların yaş seviyeleri en yüksek oranda 21-23 (156), devamında 17-20 (118), 24-26 (90) ve en düşük seviyede 27 ve üzeri (24) sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre; yaş ile siyasal yargılara katılım arasında belirli fark bulunmaktadır. Bu farklılığın hangi yaş grubunda bulunan katılımcılardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Uygulanan Tukey testi sonucunda, en yüksek oran 17-20 (118); ($x: 3,9846$), devamında 21-23 (156); ($x:3,9709$), 24-26 (90); ($x:3,7242$), en düşük seviye çerçevesinde 27 ve üzeri (24); ($x:3,5871$) sonucuna ulaşılmıştır. Yaşları küçüldükçe siyasal yargıları dikkate alma düzeyleri artmaktadır. Katılımcılar yaş itibarıyla daha genç olduklarından dolayı yargıları daha erken benimsemektedirler.

3.6.7.2. Katılımcıların Yaşları ile Siyasal Toplumsallaşma Dikkate Alma Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular

Katılımcıların siyasal toplumsallaşmayı Dikkate almaya yönelik davranışları ile yaşlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA analizi sonucu Tablo 3.18’de gösterilmiştir.

Tablo 3.18. Katılımcıların yaşları ile siyasal toplumsallaşma dikkate alma değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları

Siyasal toplumsallaşma dikkate alma					
Yaş	n	x	s.s.	F	P
17-20	118	2,2618	1,29849	4,150	,007
21-23	156	2,5869	1,28048		
24-26	90	2,8222	,91697		
27 ve üzeri	24	2,7315	,74421		

Katılımcıların yaş ile siyasal toplumsallaşma dikkate alma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucuna göre siyasal toplumsallaşmanın yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık ($p>0.05$) gösterdiği tespit edilmiştir. Bu farklılığın hangi yaş grubunda bulunan katılımcılardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Uygulanan Tukey testi sonucunda, 17-20 (118); (x: 2,2618), devamında 21-23 (156); (x: 2,5869), 24-26 (90); (x: 2,8222), 27 ve üzeri (24); (x: 2,7315) sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda 27 yaş ve üzeri katılımcıların siyasal toplumsallaşmayı dikkate alma düzeyleri daha yüksektir. Katılımcıların yaşları yükseldikçe, siyasal toplumsallaşmayı dikkate alma düzeyleri de artmaktadır. Katılımcılar yaş aldıkça toplumsal gelişmeleri dikkate almakta siyasal konuları derinlemesine irdelemekte ve siyasal toplumsallaşmaktadır.

3.6.7.3. Katılımcıların Yaşları ile Siyasi Parti ya da Adaya Oy Verirken Dikkat Ettiği Hususların Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular

Katılımcıların siyasi parti ya da adaya oy verirken dikkat ettiği davranışlarının yaşlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA testi sonucu Tablo 3.19’da gösterilmiştir.

Tablo 3.19. Katılımcıların yaşları ile siyasi parti ya da adaya oy verirken dikkat ettiği hususların değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları

Oy verirken dikkat edilen faktörler					
Yaş	n	x	s.s.	F	P
17-20	118	4,3690	,79097	14,988	,000
21-23	156	4,3094	,69252		
24-26	90	3,9672	,68360		
27 ve üzeri	24	3,4545	,69506		

Tablo 3.19’da görüldüğü üzere katılımcıların yaşları ile oy verirken dikkat edilen faktörler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Elde edilen bu sonuca göre siyasi parti ya da adaya oy verirken katılımcıların yaşlarına göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu farklılığın hangi yaş grubunda bulunan katılımcılardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Uygulanan Tukey testi sonucunda, ortalama farklar göz önünde bulundurulduğunda, farklılığın 17-20 yaş ve 24-26 yaş arasında, 17-20 yaş lehine olduğu tespit edilmiştir. Bu veriler doğrultusunda 24 yaş ve üzeri katılımcılar oy verirken dikkat edilen faktörlere daha az önem vermektedir. Katılımcıların yaşları büyüdükçe oy verirken ülkenin geleceğini tahsis ederken daha çok düşünmektedir. Tercihini de ona göre yapmaktadırlar.

3.6.7.4. Katılımcıların Yaşları ile Siyasal Etkinlik Katılım Düzeyi Değerlendirilmesi Arasındaki Farklılığa Yönelik Bulgular

Katılımcıların siyasal etkinlik katılım düzeylerinin yaşlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA testi sonucu Tablo 3.24’de gösterilmiştir.

Tablo 3.20. Katılımcıların yaşları ile siyasal etkinlik katılım düzeyi değerlendirilmesi arasındaki farklılığa yönelik ANOVA testi sonuçları

Sıklıkla katılınan etkinlikler					
Yaş	n	x	s.s.	F	P
17-20	118	3,5112	1,36731	13,676	,000
21-23	156	3,2010	1,40893		
24-26	90	2,5717	1,11378		
27 ve üzeri	24	2,1307	,65710		

Tablo 3.20'e bakıldığında katılımcıların yaşları ile siyasal etkinlik katılım düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Elde edilen bu sonuca göre sıklıkla katılınan etkinliklerin katılımcıların yaşlarına göre farklılık gösterdiği söylenebilir. Araştırma dahilinde elde edilen verilerin ANOVA testi çevresinde katılımcıların yaş seviyeleri en yüksek oranda 21-23 (156), devamında 17-20 (118), 24-26 (90) ve en düşük seviyede 27 ve üzeri (24) sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre; siyasal etkinlik katılım düzeyinin yaşa göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu farklılığın hangi yaş grubunda bulunan katılımcılardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Uygulanan Tukey testi sonucunda, 17-20 (118); (x: 3,5112) yaş grubundan kaynaklandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Katılımcıların yaşları düştükçe siyasal etkinliklere katılım düzeyleri artmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcılar arasında yaşları küçük olan katılımcılar siyasal etkinliklere daha fazla zaman harcamaktadır. Gerek enerjileri gerekse yaşları gereği ve boş zamanlarının olmasından dolayı siyasal etkinliklere daha fazla zaman harcamaktadırlar.

3.6.8. Katılımcıların Siyasi Düşüncelerinin Oluşumunda Siyasi Toplumsallaşma Araçlarını Dikkate Alma Durumuna Yönelik Bulgular

Katılımcıların siyasi düşüncelerinin oluşumunda siyasi toplumsallaşma araçlarını dikkate alma durumuna yönelik bulguları ortaya koymak amacıyla yapılan betimleyici analizler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 3.25'de verilmiştir.

Tablo 3.21. Katılımcıların siyasi düşüncelerinin oluşumunda siyasi toplumsallaşma araçlarını dikkate alma durumuna yönelik bulgular

		Hiç Dikkate Almam	Dikkate Almam	Fikrim Yok	Dikkate Alırım	Çok Dikkate Alırım	Toplam
Ailem	Sayı	137	37	44	114	56	388
	Yüzde	37	9,5	11,3	29,4	14,4	100,0
Akrabalarım	Sayı	185	66	66	39	32	388
	Yüzde	47,7	17,0	17,0	10,1	8,2	100,0
Okuldaki Hocalarım	Sayı	159	61	89	63	16	388
	Yüzde	41,0	15,7	22,9	16,2	4,1	100,0

Okuldaki Arkadaşlarım	Sayı	166	60	86	61	15	388
	Yüzde	42,8	15,5	22,2	15,7	3,9	100,0
İş Arkadaşlarım	Sayı	170	66	85	55	12	388
	Yüzde	43,8	17,0	21,9	14,2	3,1	100,0
Kahve/Çay Ocağı Arkadaşlarım	Sayı	182	68	91	34	13	388
	Yüzde	46,9	17,5	23,5	8,8	3,4	100,0
Okuduğum Kitaplar	Sayı	119	16	45	105	103	388
	Yüzde	30,7	4,1	11,6	27,1	26,5	100,0
Siyasi Parti Temsilcileri	Sayı	124	19	40	112	93	388
	Yüzde	32,0	4,9	10,3	28,9	24,0	100,0
Kitle İletişim Araçları	Sayı	123	16	39	110	100	388
	Yüzde	31,7	4,1	10,1	28,4	25,8	100,0

İlgili tabloya göre; katılımcıların siyasi düşüncelerinin oluşumunda, “hiç dikkate almadıkları” unsurlar değerlendirildiğinde, en çok akrabalarını 185(%47,7) ve kahve/çay ocağı 182 (%46,9) arkadaşlarını dikkate almadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların “dikkate almam” şeklinde verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde; en çok kahve/çay ocağı 68 (%17,5) ve iş arkadaşlarını 66 (%17) en az okudukları kitapları 16 (%4,1) ve kitle iletişim araçlarını 16 (%4,1) seçtikleri ortaya çıkarılmıştır. Fikrim yok seçeneğini en çok: kahve/çay ocağı 91 (%23,5) ile iş arkadaşlarım 85 (%21,9) seçeneklerinde işaretlenmişken, en az kitle iletişim araçları 39 (%10,1) ve siyasi parti temsilcileri 40 (%10,3) seçenekleri işaretlenmiştir. Katılımcıların “Dikkate alırım” seçeneklerinde en çok ailem 114 (%29,4) ve siyasi parti temsilcileri 112 (%28,9) maddelerini tercih etmişken, en az kahve/çay ocağı arkadaşlarım 34 (%8,8) ve akrabalarım 39 (%10,1) unsurlarının etkili olduğunu belirtmişlerdir. Son olarak “çok dikkate aldıkları unsurların ise; en çok okudukları kitaplar 103 (%26,5) ve kitle iletişim araçları 100 (%25,8) tercih edildiği tespit edilirken, en az: iş arkadaşları 12 (%3,1) ve kahve/çay ocağı 13 (%3,4) arkadaşlarını dikkate aldıklarını beyan etmişlerdir.

Özetle, katılımcıların siyasi düşüncelerinin oluşumunda siyasi toplumsallaşma araçlarını dikkate alma durumuna yönelik bulgularında, en önemli bilgi kaynaklarının, dikkate alma ve çok dikkate alma durumu değerlendirildiğinde, kitle iletişim araçlarının olduğu öne çıkmaktadır. Daha sonra bunu okuduğu kitaplar takip etmektedir. Topbaş (2009)’ın araştırmasında bu bulgular farklılaşmaktadır. Çünkü o verileri doğrultusunda araştırmaya katılanların siyasal düşüncelerinin oluşmasında okudukları kitapları almadığı ve kitle iletişim araçlarını dikkate almadığı sonucuna ulaşmıştır. Bunun farklılaşmasının

sebebini çağın farklılaşması olarak açıklamak mümkündür. Araştırmaların yapıldığı zaman dilimleri göz önünde bulundurulduğunda kitle iletişim araçlarındaki ilerleme bu farklılığı ortaya koyar niteliktedir.

4. TARTIŞMA

Z kuşağının siyasal konulara ilgisi, siyasal katılıma davranışlarının nasıl olduğunu açıklamayı amaçlayan bu araştırmada, aynı zamanda Z kuşağının siyasal konulara ilgisiyle siyasal katılım tercihi arasındaki bağı anlamak da hedeflenmektedir. Araştırma nicel araştırma yöntemi ile araştırılmış olup, araştırmanın amacını ortaya çıkarmak için oluşturulan anket formu, Z Kuşağı olarak tanımlanan 1995-2000 yılları arasında doğmuş Türkiye Cumhuriyeti'nin belirttiği 18 yaş oy kullanma yaşını doldurmuş bireylerden oluşmak kaydıyla toplam 388 kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

Kişilerin Siyasete ve siyasal olaylara olan ilgisi yaşlara ve daha alt gruplara göre farklılık gösterebilir (Turan, 1976, s.80). Hatta, her yaşın kendine özel katılım şekilleri olduğu da bilinmektedir. İlerleyen yaşla beraber siyasete olan ilginin artışı da kaçınılmazdır. Özellikle ilk gençlik döneminde kişide ortaya çıkan siyasal ilgi, siyasetin tartışılabilir olduğu ortamlara (arkadaş çevresi, siyasal partilerin gençlik kolları vb.) girilmesiyle daha somut hale gelmiştir (Erdoğan, 2019). Katılımcıların siyasete ve siyasal konulara olan ilgisine yönelik bulgular değerlendirildiğinde; katılımcıların siyasal görüşlerini etkileyen birçok faktör karşımıza çıkmaktadır. Kişinin tercih ve seçme yetkisinde, parti yapısı ve seçilecek kişinin yani siyasal aktörün etkili olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmamızda kullanılan ölçekler demografik değişkenlerle analiz edilerek değerlendirilmiştir.

Araştırmamız kapsamında aile kurumunun bireyin siyasala katılımındaki etkisi anket formunda yanıtlara göre değerlendirildiğinde; aile, kişinin siyasal olarak bilgi edindiği ilk kurumdur. Kişinin zaman içerisinde edindiği bilgiler, ilerleyen yaşamında siyasal katılımını doğrudan etkilediği için aile diğer unsurlar içinde önemli faktörlerden biri olarak görülmektedir (Dilber, 2020: s. 41). Aile kurumu, hem seçim hem de siyasal davranış eğilimlerinin temeline etkide bulunan bir faktör olarak sosyo politik bir önem taşımaktadır (Uysal, 1984: s. 116). Aile, bireylerin siyasal ve toplumsal bir model oluşturması açısından oldukça önemlidir. Çevresel faktörlerin etkililiğine göre ilerleyen yaşlarda ailenin bireyler üzerindeki etkisinde bir azalma olabildiği yapılan araştırmalar neticesinde ortaya çıkmaktadır (Akıncı, 2014: s. 307). Bu veriler doğrultusunda siyasal bilgi edinmesinin küçük yaşlarda başladığını söyleyebiliriz. Araştırma sonuçları, Topbaş (2009)'ın araştırması ile benzerlik göstermektedir. Elde edilen sonuç kapsamında aile bireylerin

siyasi görüşleri ev ortamındaki sohbetler siyasi eğilimler, çocukların tercihlerinde etkili olabileceği ve bu durumun siyasi tercih ve seçimlerde ailenin önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmasını sağlamaktadır. Siyaset ilk olarak ailede başlayarak, ileriki yıllarda da siyasi katılımına etki etmektedir. Bu bağlamda kişi seçimlerde oy kullanırken ailesiyle aynı partiye oy vermektedir. Aile içerisinde edindiği fikirleri ileriki yaşlarında da değerlendirerek savunduğu partinin iktidara gelmesi için siyasete ilgi duyduğunu belirtmektedir.

Teknolojinin gelişimi ve hızlı ilerleyişi toplumların kitle iletişim araçlarındaki farklılıklara önemli oranda etki sağlayabilmektedir. Gazete, radyo ve televizyon gibi çağımızın gerisinde kalmakta olan kitle iletişim araçlarının yerini cep telefonları, bilgisayar ve sosyal medya araçları almaktadır. Araştırmamıza katılan ve İnternet kuşağı, dijital kuşak olarak adlandırılan Z kuşağı gençleri sosyal medyayı aktif olarak kullanmaktadır. Siyasal yaşantısının şekillenmesinde de sosyal medya platformlarında bilgilenmektedirler (Bayhan, 2019). Z kuşağı için ikinci sosyalleşme alanı sosyal medya platformlarıdır. Bu durum paralelinde yöneltilen anket sorusu kapsamında bireylerin siyasi konular dâhilinde partilerin sosyal medya mecralarında uyguladıkları reklam ve tanıtımların kullanıcı bireylerin siyasi tercihlerinde önemli bir oranda etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Siyasi partiler ve siyasi aktörler de çağımızın gereklerine uyum sağlamak ve bu gençlere ulaşmak maksadıyla sosyal medya platformlarını aktif kullanarak reklam, tanıtım ve kampanyalarını bu mecralarda sergilemektedirler.

Siyasal iletişimin etkili olabilmesi için, gündelik iletişimden farklı olarak bazı özellikleri barındırması gerekmektedir. Bunlar kaynağın güvenilir olması, mesajın uzman kadro tarafından hazırlanması, hazırlanan mesajın ikna yeteneğinin olması, hedef kitlesinin belirlenmesi ve mesajın doğru kanal ile iletilmesidir. Siyasal iletişimde siyasi aktörler, kaynak veya gönderici konumundadırlar. Siyasal aktörler toplumun genelini etkilemek ve onları bir düşünce etrafında toplamak için resmi ve gayri resmi kanallardan siyasi iletişim faaliyetleri yaparlar. Siyasal aktörler, kimi zaman devletin başkanı olmak üzere, hükümet, meclis, siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları, baskı grupları, lobiler, sivil itaatsizlik grupları ve terör grupları olabilmektedir (Aziz, 2007: 73-191). Bu araştırmada; birey ve toplumların hızlı ve anlaşılır bilgiye ulaşma konusunda yaygın olarak kullanılan sosyal medya platformlarının etkili bir yapıya sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma paralelinde siyasi konuların bilgilendirme ve tanıtım süreçlerinin teknoloji kullanılarak

sosyal medya platformlarında yayımlanması ve kısa sürede geniş kitlelere ulaşılabilme potansiyeli birey ve toplumların düşünce ve tercih süreçlerinin şekillenmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Katılımcılar cinsiyet değişkenine göre analiz edildiğinde; cinsiyet siyasal katılımı etkileyen önemli unsurlardan birisidir diyebiliriz. Toplumlarda cinsiyetten kaynaklı bir rol farklılaşması bulunmaktadır. Bu farklılaşma siyasal katılıma etki etmektedir. Hukuksal olarak kadın erkek arasında bir fark bulunmadığı görülürken sosyolojik açıdan bakıldığında erkeklerin kadınlara göre siyasal katılım faaliyetlerine daha fazla olanak bulunduğu söylenebilmektedir (Dursun, 2013: s. 110). Bu bilgiler doğrultusunda, Z kuşağının cinsiyete göre siyasi yargılara katılımının farklılaştığı görülmektedir. Siyasal yargılara katılım bireyler arasında farklılık gösterebilmektedir. Bir başka deyişle siyasal katılım konusunda cinsiyet, fazla karşılaşılan bir konudur. Konu hakkında yapılan araştırma sonuçlarına göre kadınların erkeklere göre siyasal yargılara katılmalarının daha az olduğu ortaya konulmuştur (Fedayi, 2011; Eser ve Sarışahin, 2016). Cinsiyete yönelik gerçekleştirilen bu araştırmanın sonucu ile diğer yapılan araştırmaların sonuçları benzerlik göstermektedir.

Siyasal toplumsallaşma genel toplumsallaşma sürecinin bir parçasıdır. Siyasal toplumsallaşma bireylerin siyasal sisteme neden ve nasıl dahil olduğu sorusunun cevabıdır Aynı zamanda, bireylerin siyasal sistemi algılamasını ve bütünleşmesini anlatan bir süreçtir (Yolcu, 2017: s. 41; Akın, 2009: s. 153 159). Siyasal liderlerin üslubundan geleneklere kadar birçok faktör siyasal kültürü etkilemektedir. Siyasal kimlik siyasal partiler üzerinden şekillenmektedir. Siyasal kimlik siyasal tercihlere önemli etkisi bulunmaktadır. Kişinin siyasal görüşünü tanımlamaktadır (Doğan ve Batar, 2019: s. 931). Bu araştırma kapsamında elde edilen sonuçlara göre; Katılımcıların cinsiyetleri ne olursa olsun, siyasal toplumsallaşmaları dikkate alma düzeyleri benzerdir. Siyasal toplumsallaşma, bireylerin siyasal sistemi algılamasını ve bütünleşmesini anlatan bir süreçtir. Bu noktada siyasal toplumsallaşma cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.

Siyasal etkinlikler toplumun siyasal bağlarını ortaya koymaktadır. Ortak kimlik duygusunun oluşturulmasında etkili bir araç olarak bilinmektedir (Ekinci, 2016). Burada erkeklerin kadınlara göre siyasal etkinliklere katılım düzeyinin fazla olması, kadınların siyasetin içinde kolaylıkla yer alamıyor olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Siyasal değerlerin aktarılmasında başvuru en önemli araçlardan biri eğitimidir. Siyasal toplumsallaşmayı dikkate alan hem bilgi hem değer yapılarının aktarımı ile ilgili olduğundan, eğitim bu noktada önemli olmaktadır (Turan, 1986). Eğitim düzeyinin yüksek olduğu katılımcılara yönelik farklılık Altan (2011)'ın araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Eğitim düzeyinin artması siyasal toplumsallaşmayı dikkate alımı daha kolaylaştırıcı bir hale getiriyor olabilir. Eğitim düzeyi arttıkça kişi siyasete ve siyasi konulara daha fazla temkinli yaklaşmakta ve tercihini buna göre yapmaktadır. Topbaş (2009)'un sonuçlarıyla farklılaşmaktadır.

Ekonomik durum ve siyasal katılım içerisindeki ilişki, genel olarak ekonomik durumun artmasına bağlı şekilde siyasal katılım seviyesinin de artacağı yndedir. Sosyo-ekonomik seviye ile siyasal katılımı bazı durumlarda ters bir ilişki olmasına rağmen genellikle gelir artışıyla birlikte siyasal katılımında arttığı bilinmektedir (adır, 2011: 14). Ekonomik durumu yüksek gelirli olan kişilerin, eğitim seviyeleri yüksek olmasa da, siyasal anlamda, olduğundan daha etkin bir mevkide oldukları yaygın şekilde bilinmektedir (ukurayır, 2002: 74). Bu veriler doğrultusunda araştırmada; katılımcıların gelir seviyeleri artıkça, siyasal yargıların değerlendirilme düzeyinin azaldığı görülmektedir. Sosyo ekonomik düzeyi siyasal katılımına yön vermektedir. Kişiyi bulunduğu konuma göre şekillendirmektedir. Araştırmamızda katılımcıların gelir düzeyleri artıkça siyasal etkinliklere katılımları, siyasal yargıları, siyasal toplumsallaşmayı dikkate almaları da düşmektedir. Bu sonuç Topbaş (2009)'ın araştırma sonucuyla örtüşmektedir.

Yaş faktörü siyasal katılım açısından önemli bir detaydır. Siyasi aktörler ve partiler genç seçmenlerin oylarını almak için uğraşmaktadırlar. Bu araştırma kapsamında; katılımcılar gençlerden oluşmaktadır. Katılımcılar 18-27 yaş aralığındadırlar. 27 yaş ve üzeri katılımcıların siyasal toplumsallaşmayı dikkate alma düzeylerinin daha yüksek olduğ tespit edilmiştir. Siyasal toplumsallaşma bireylerin siyasal sisteme neden ve nasıl dahil olduğ sorusunun cevabı olduğundan (Akın, 2009), yaş almanın bununla ilgisi olduğunu söylemek mümkündür. Yaş ne kadar artarsa siyasal toplumlaşmayı dikkate alma düzeyi değişmektedir. Bu bulgu, Ergün (2019)'n 'gençlerin siyasal toplumsallaşmasını etkileyen faktörleri belirlemesine yönelik çalışması ile benzerlik göstermektedir. Ona göre de siyasal toplumsallaşma dikkate alma belli yaş aralığlarında farklılıklar göstermektedir.

Siyasal katılımı etkileyen siyasi-hukuki faktörleri Baykal ikiye ayrılmaktadır. Bunlar, bireyle ilgili siyasal faktörler ve çevreyle ilgili siyasal faktörlerdir. Birey ile ilgili faktörlerde siyasal parti, siyasal kişiler ve bir ideoloji bulunmaktadır. Kişiler oy verme davranışında bir partinin, bireyin veya ideolojinin etkisinde kalabilmektedirler. Çevre ile ilgili siyasal değişkenler ise bireyin içinde bulunduğu ve onu çevreleyen grupların varlığıdır. Bu tür gruplar çevredeki siyasal unsurların etkisini taşımakta aracı olurlar (Baykal, 1970: s. 119). Bu araştırmada katılımcıların yaşının, siyasi parti ya da adaya oy verirken farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu veriler doğrultusunda 24 yaş ve üzeri katılımcılar oy verirken dikkat edilen faktörlere daha az önem vermektedir. Topbaş (2009)'ın oy verirken dikkat edilen faktörlerin yaş arttıkça daha az önem verildiği araştırma bulgusu ile benzerlik göstermektedir.

Yaş ile siyasal katılım arasında belirli bir ilişki olduğu kaçınılmazdır. Bireyler belirli yaş aralıklarında siyasal olaylara daha fazla tepki göstermekte ve siyasal katılımı daha aktif görevler almaktadır. Siyasal katılımı önemli olan bireyin temsil ettiği kuşağın özellikleridir. Belirli yaş gruplarında ki bireylerin diğerlerine göre siyasal katılımı olan yoğun ilgileri ampirik çalışmalarla kanıtlamıştır. Gençler genel olarak siyasal eylemler için gereken enerji ve zamana sahip oldukları için yoğun eylem gerektiren siyasal katılım faaliyetlerine daha fazla katılım sağlamaktadırlar. Bunun nedenlerinin bazıları geçim yükümlülüklerinin olmaması ve çoğunluğun düzenli bir işinin olmamasında kaynaklanmaktadır. Orta yaşta insanların siyasal katılımının düşüşünde ki asıl sebepler artan sorumlulukları olarak görülmektedir (Dursun, 2013: s. 110). Ayrıca ilerleyen yaş ile birlikte oluşumunu tamamlayan siyasal düşünceler kişinin siyasal katılımı daha fazla ilgi duyacağını göstermektedir (Özdemir, 2019: s. 258). Bir diğer önemli etken ise siyasal katılmayı belirleyen siyasal etkinliklere katılma faktörü gelmektedir (Topbaş, 2009). Sıklıkla katılan siyasi etkinliklerin yaş grubuna göre farklılık göstermesi 17-20 yaş aralığında yüksektir. Etkinliklere daha fazla katılım gösterdikleri ya da ilgi gösterdikleri söylenebilir.

Özetle, katılımcıların siyasi düşüncelerinin oluşumunda siyasi toplumsallaşma araçlarını dikkate alma durumuna yönelik bulgularında, en önemli bilgi kaynaklarının, dikkate alma ve çok dikkate alma durumu değerlendirildiğinde, kitle iletişim araçlarının olduğu öne çıkmaktadır. Daha sonra bunu okuduğu kitaplar takip etmektedir. Topbaş (2009)'ın araştırmasında bu bulgular farklılaşmaktadır. Çünkü o verileri doğrultusunda

arařtırmaya katılanların siyasal dūřūncelerinin oluřmasında okudukları kitapları almadıęı ve kitle iletiřim araçlarını dikkate almadıęı sonucuna ulařmıřtır. Bunun farklılařmasının sebebini çaęın farklılařması olarak açıklamak mūmkūndūr. Arařtırmaların yapıldıęı zaman dilimleri gōz nūnde bulundurulduęunda kitle iletiřim araçlarındaki ilerleme bu farklıęı ortaya koyar niteliktedir.

5. SONUÇ

Küreselleşmeyle birlikte siyaset ve politika ile ilgili çalışmalar, değişen dünyada tercihlerin ne yönde evirildiğini araştırmaya yönelmiştir. Soğuk Savaş sonrası dönemde dünyanın tek kutuplu yapıyı benimsemesi ve Batı merkezli güç dengesinin oluşması, siyaset politikalarında büyük değişikliklere yol açarken, 1990'lı yılların sonuyla birlikte “milenyum”un beraberinde getirdiği yeni kuşağın tercihlerinin de siyasette önemli değişimlere tesir ettiği görülmüştür. Milenyum çağının genç kuşağı olan Z kuşağı, kendinden önceki kuşaktan farklı olarak bilgi çağında dünyaya gelmiştir ve bilgiye daha hızlı ve kolay şekilde erişim sağladığı için her alanda olduğu gibi, siyasette de daha özgür, dinamik ve özgün tercihlerini sergilemiştir. Z kuşağının siyasal hayata girmesiyle birlikte şekillenen siyaset gündemi ve bu kuşağın ilk kez oy kullanacak olması, onları hedef kitle haline getirmiştir. Değişen ve gelişen dünyada adeta zamanın ruhunu yansıtan Z kuşağının siyasal sistem içerisindeki etkisinin kaçınılmaz olduğu düşünüldüğünden, araştırma kapsamı bu yönde ele alınmaktadır. Araştırmanın kapsamını, Z kuşağının; siyasal yargıları, oy verme davranışları, siyasi etkinliklere katılımları, siyasal toplumsallaşma gibi konular çerçevesinde siyasal katılıma etkileri oluşturmaktadır. Bu araştırmanın Z kuşağının siyasal sisteme etkisinde sınırlı kalan boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Bu yüksek lisans tez çalışmasının temel problemi “Z kuşağının siyasal konulara ilgisi, siyasal katılıma davranışları nasıldır?” sorusunun yanıtlanması üzerine kurulmuştur. Bu soru, yapılan literatür araştırmalarına bağlı olarak, Z kuşağının siyasi konulara ilgisiyle siyasi katılım tercihi arasındaki bağı anlamayı hedeflemektedir.

Katılımcıların demografik verileri cinsiyet bazında incelendiğinde katılımcıların; 182 erkek, 193 kadın ve 13 diğer kişiden oluşmaktadır. Buna göre katılımcılardan erkekler ile kadınlar sayıları birbirlerine yakındır. Eğitim düzeyleri açısından ele alındığında ilkökul 34, lisansüstü 50, lise 78, ortaokul 25 ve üniversite 201 kişiden oluşmaktadır. Bu sonuca göre eğitim seviyelerinde katılımcıların büyük çoğunluğu üniversite mezunu olduğu anlaşılmaktadır.

Topbaş (2009), siyasal katılma faktörlerinin, seçmenler düzeyindeki bio-fizyolojik ve sosyo- ekonomik farklılıklara göre değişiklik gösterip göstermediğini incelemiş ve

çalışmamız da Z kuşağına mensup bireyler üzerinde detaylı bir çalışma olarak bu yönüyle konuları nedeniyle örtüşmektedir.

Katılımcıların aylık gelir düzeyine göre dağılımları incelendiğinde geliri giderinden az olan kişi sayısı 293, geliri giderinden fazla olan kişi sayısı 31 ve geliri giderine eşit olan kişi sayısı 64 şeklindedir. Buradan katılımcıların çoğunlukla gelir seviyeleri gider seviyelerinden az olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Son olarak yaş bakımından dağılımları incelendiğinde 17-20 yaş arası 118, 21-23 yaş arası 156, 24-26 yaş arası 90 ve son olarak 27 ve üzeri 24 kişiden oluşmaktadır.

Toplumsal hayatta vatandaşlar çeşitli hedefler doğrultusunda siyasetle ilgilenmektedir. Katılımcıların siyasete ilgi duyma nedenlerinin en çok (286 katılımcı) “desteklediğim partinin iktidara gelmesini istedikleri için” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Siyasete ilgi duyma nedenlerinde en az ise (14 katılımcı) “ülkede yaşanan sorunların çözümünde en etkili araç olarak siyaseti gören” katılımcılardır. Nasir ve arkadaşları (2021) de yaptıkları araştırmadaki bulgulara bakıldığında araştırmamızla benzerlik göstermektedir. Katılımcıların oy verme davranışında bulunduklarını lakin oy verdikleri partiye bir sonraki seçimde de tekrar oy vermeye istekli olduklarını tespit etmişlerdir. Bu bağlamda siyasete katılım sağlayan genç kuşak araştırmadan çocukluğunda ailede edindiği fikirleri devam ettirmektedir.

Z kuşağının siyasete ilgi duymaya başladığı zaman ise çoğunlukla “çocukluk yıllarında ailelerinden esinlendikleri zamandan” başladığı anlaşılmış olup, aynı zamanda katılımcıların büyük çoğunluğunun “aileleriyle aynı partiye oy verdikleri” ortaya çıkmıştır. Bu durumda katılımcıların siyasi partiye oy kullanmalarında ailelerinden etkilendikleri sonucuna varılmaktadır. Yapılan literatür taramasında (Bogacheva & Sivak, 2019)’a göre gençler özellikle geçmiş deneyimler ve çevre baskısından uzakta, kendi gözlemlerini harekete geçirerek siyasi düşüncelerini geliştireceklerdir. Bu doğrultuda araştırma sonuçlarının (Bogacheva & Sivak, 2019)’a göre farklılık gösterdiği söylenebilir. Ülkemizde aile kurumu kişinin ilk sosyalleşme deneyimi yaşadığı mekandır. İlk siyasal deneyimi de burada edinmektedir. Bundan dolayıdır ki katılımcılar çoğunlukla ailesiyle aynı partiye oy vermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre sosyal medyanın siyasal katılımı etkileyen bir kavram olduğu görülmüştür. Z kuşağı katılımcıların genellikle sosyal medyadan ve çevrelerinden etkilendikleri ve buna bağlı olarak siyasal katılım davranışı geliştirdikleri tespit edilmiştir (Hafizoğlu, 2021). Z kuşağının sıklıkla sosyal medya kullanıcısı olması nedeniyle siyasal içerikli haberleri “sosyal medyadan öğrendikleri” ve özellikle “sosyal medya araçlarını diğer haber araçlarından daha güvenilir buldukları” sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarının (Varlık & Erendağ Sümer, 2022) ve (Öztürk Küçük & Toklu, 2020) ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Katılımcılar araştırma sonuçlarına göre siyasi düşüncelerin oluşurken akrabalarını ve çok kahve/çay ocağı arkadaşlarını ve iş arkadaşlarını hiç dikkate almadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların siyasi düşüncelerinin oluşumunda en çok dikkate aldıkları unsurların; en çok okudukları kitaplar olduğunu, daha sonrasında ise ailelerinin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun Topbaş (2009)’un çalışması sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği söylenebilir. Buradan hareketle katılımcıların okudukları kitaplardan etkilendikleri ve siyasi içerikli kitapların siyasi görüş ve davranış üzerinde ne denli önemli olduğu da bir diğer araştırma konusudur.

Araştırmadaki önemli konulardan birisini de Z kuşağı seçmenin oy verme davranışlarının incelenmesidir. Seçmenler oy verirken birçok etmene önem vermektedir. Oy veren seçmenler için bazen lider, bazen parti ve vaatleri, bazen aday, bazen de kitle iletişim araçlarında yer alan ön bilgi ve tanıtımlar ön plana çıkmaktadır. Kimi seçmenler kitle iletişim araçlarından edindikleri görüşler ile oy verme davranışında bulunurken kimisi de çıkarları doğrultusunda bir tercihte bulunmaktadır. Oy verme tercihleri seçmenlerin eğitim düzeylerine, gelirlerine, cinsiyetlerine ve yaşlarına göre farklılık göstermektedir. Bu doğrultuda Topbaş (2009)’un bulduğu çıkarımlar ile çalışmanın sonuçları benzerdir. Pelenk Özel ve Ağca (2022)’nin araştırma sonuçlarına baktığımızda, Z kuşağı siyasal katılım biçimlerinden en çok seçimlerde oy kullanma, yaşadığı sorunla ilgili belediye gibi yasal mercilere dilekçe yazma, güncel siyasi konularla ilgili çevresiyle bilgi paylaşma, medyada yayınlanan siyasi içerikli programları izleme davranışları mevcuttur.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre:

Katılımcıların cinsiyet bazında ele alındığında erkek katılımcıların siyasal yargılarının kadınlara oranla farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buradan anlaşılabacağı üzere erkekler kadınlara oranla siyasal yargılara daha net bir şekilde varabilmektedir. Araştırma sonuçları (Alfaruqy, 2022)’ye göre farklılık göstermektedir. Siyasi parti ya da adaya oy verirken dikkat edilen hususlar ve siyasal etkinlik katılım düzeyinde ise erkeklerin kadınlara göre daha etkin olduğu görülmektedir. Erkek katılımcılar, kadın katılımcılara oranla daha siyasal yargılara ve siyasal etkinliklere katılma, oy kullanma gibi etkenlere daha rahat ulaşabilmektedir. Bu durum ülkemizde kadın erkek arasında toplumsal faktörlerin ortaya koyduğu negatif düşüncelerden kaynaklanmaktadır.

Katılımcıların cinsiyetleri ile siyasal toplumsallaşma kavramı arasında herhangi bir farklılık tespit edilmediğinden, katılımcıların ister kadın ister erkek olsun, bu kavramlara ilişkin görüşlerinin benzer şekilde olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonucun Topbaş (2009)’ın doktora teziyle benzer olduğu söylenebilir.

Katılımcıların eğitim düzeyleri temel alındığında; siyasal yargı, siyasal toplumsallaşma dikkate alımları, oy verirken dikkat edilen faktörler ve sıklıkla katılınan etkinliklerde bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların ilkökul mezunu olduklarında sahip oldukları düşünceler ile lisansüstü eğitim alan kişilerin görüşleri arasında farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Lisansüstü eğitim almış katılımcıların siyasal yargı, siyasal toplumsallaşma dikkate alımları, oy verirken dikkat edilen faktörler ve sıklıkla katılınan etkinliklerde ilkökul mezunlarına oranla daha bilgili oldukları düşünülmektedir. Eğitim düzeyi arttıkça bu konulara ilgi ve bilginin arttığı söylenebilir, bu durum (Robin vd., 2022) çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir.

Katılımcıların gelir düzeylerine göre elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, siyasal yargı, siyasal toplumsallaşma dikkate alma, oy verirken dikkat edilen faktörler ve sıklıkla katılınan etkinlikler gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. Bu farklılıklar en çok “geliri giderinden az” olan katılımcılar ile “geliri giderinden fazla” olan katılımcılar arasındadır. Bu durumu doğrular nitelikte Çolak (2021) yapmış olduğu araştırmaya göre gelir düzeyleri siyasal katılımı önemli bir etkendir. Araştırmada gelir düzeyi ve siyasal katılım arasında bir farklılık bulunmuştur. Elde edilen bulguya göre; katılımcıların gelir düzeyi arttıkça siyasal katılımları da artmaktadır. Ancak bazı istisnai

durumlar bulunmaktadır. Araştırmaya göre ortalama gelir düzeyine sahip bireylerin daha düşük gelir düzeyine sahip bireylere kıyasla siyasal katılıma daha fazla katıldığı ve ilgi gösterdiği görülmektedir.

Katılımcıların yaşlarına göre elde edilen bulgular incelendiğinde, siyasal yargı, oy verirken dikkat edilen faktörler ve sıklıkla katılınan etkinlikler gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. Siyasal toplumsallaşma dikkate alma konusunda anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Yapılan analizler sonucunda siyasal yargının katılımcıların yaşlarına göre farklılık gösterdiği söylenebilir ve bu durum (Alfaruqy, 2022)'nin çalışma sonuçlarıyla benzerdir. Katılımcıların yaşları ne olursa olsun siyasal toplumsallaşmaları dikkate alma düzeyleri benzerdir sonucuna ulaşılmıştır ve bu sonucun Topbaş (2009)'un çalışması ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Araştırmamızda bahsedilmesi gereken önemli bir diğer husus Z kuşağının siyasal katılım sürecinde en çok başvurduğu kaynak ve siyasal katılım şeklini etkileyen kaynak olacaktır. Bu konuda yapılan araştırmalar; Erdoğan (2019), Haryadi ve Rakhman (2019), Kozyreva (2019), Grishaeva ve Lebedeva (2020), Öztürk Küçük ve Toklu (2020), Varlık ve Erendag Sumer (2022) araştırmalarına göre Z kuşağı siyasal katılım davranışında özellikle sosyal medyayı ağırlıklı kullanmaktadır. Araştırmamızda da katılımcıların siyasi görüşünü oluştururken siyasi toplumsallaşma araçlarını dikkate almaktadırlar. Yine bu katılımcıların siyasal konularla ilgili bilgi almak için sosyal medyayı etkin şekilde kullanmaktadır. Bu durumda Z kuşağı için siyasal katılım sürecinde sosyal medyanın önem arz ettiği savunulabilmektedir.

Sonuç olarak; araştırmaya katılan Z kuşağı gençlerinin siyasete girerken demografik özelliklerine göre siyasal yargıları, siyasal toplumsallaşmayı dikkate almaları, oy verirken dikkat ettikleri faktörler ve katıldıkları etkinlikler farklılık gösterdiği anlaşılmıştır. Bu farklılıklar neticesinde Z kuşağı gençlerin siyasal karar verme hususlarının etkilendiği anlaşılmıştır. Z kuşağı gençlerinin siyasal katılıma etki ettikleri yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında tespit edilmiştir. Ailede başlayan siyasal katılım ileriki yıllarda başka faktörlerinde araya girmesiyle devam etmektedir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda yönelik verilebilecek öneriler şu şekildedir;

Siyasal parti başkanlarına yönelik öneriler;

- Kamuoyuna yönelik siyasal etik ve siyasal iletişim eğitim etkinlikleri yaygınlaştırılmalıdır.
- Gençleri bilgilendirmeye dayalı farklı eğitim etkinlikleri yapılabilir.
- Gençlere çeşitli teşkilatlanmalarla farklı görevler verilebilir.

Akademisyenlere yönelik öneriler;

- Bu çalışmada nicel yöntem tercih edilmiş olup veriler anket aracılığıyla toplanmıştır. Geleceğe yönelik Z kuşağı üzerinde nitel çalışmalar yapılması önerilebilir. Konuya yönelik bir görüşme formu ile daha derinlemesine bilgilere ulaşılabilir.
- Karma yöntem kullanılarak çalışmalar hazırlanabilir, karma bir veri seti ile analiz yapılabilir.
- Bu çalışmanın bulgu ve çıktıları, Z kuşağı bireylerinden toplanan verilerin analizinin sonucudur. Farklı illerde çalışmalar yapılması önerilebilir. Bu sayede il, bölge vb. aralarında karşılaştırma yapılabilir.
- Farklı kuşaklara mensup bireylerle çalışmalar yapılması daha genel ve karşılaştırmalı sonuçlara ulaşmak açısından mümkün olacaktır.

6. KAYNAKLAR

- Acar, F., & Uslu, H. F. (2016). *Siyaset Sosyolojisi- Temel Yaklaşımlar- Yeni Tartışmalar*. Dipnot Yayınlar.
- Adadu, Y. A. (2012). *Democracy In Democracy and Development in Africa* (Y. A. Adadu & A. S. Modibbo, Ed.). Political Science Department, Nasarawa State University.
- Altınöz, Alper. Z kuşağının siyaset algısı ve katılımı: Karesi ilçesi örneği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.
- Akın, M. H. (2009). Siyasal Toplumsallaşma Sürecinde Gençlik-Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22(1), 153-183.
- Akıncı, S. (2014). Siyasal Katılım Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 33-45.
- Alfaruqy, M. Z. (2022). Explaining the forms of generation Z's political engagement: A study on generation Z in Semarang, Indonesia. *Simulacra*, 5(2), 99-112.
- Alkan, T. (1979). *Siyasal Toplumsallaşma*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Altan, C. (2011). “Eğitim-Siyasal Eğilim İlişkisi: Mersin Örneği”. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 11 (1), ss. 313-329
- Altındış, S., & Ergin, A. (2018). Araştırma Evreni ve Örneklemi. İçinde *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (ss. 81-89). Eğitim Yayınevi.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2012). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı, 7. Baskı, Sakarya Kitabevi, Sakarya.
- Aristoteles. (2021). *Politika* (M. Tunçay, Çev.; 23.Baskı). Remzi Kitabevi.
- Asma, A., Elmas, A., & Seven, Ö. (2021). *Siyasal Toplumsallaşma ve Türkiye'nin Siyasal Toplumsallaşma Süreci*. İksad Yayıncılık.

- Aydın, A. (2019). Olumlu ve Olumsuz Manası ile Siyasal Katılım Türlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 2120-2138.
- Bayhan, V. (2017). Türkiye’de Gençlik: Sorunlar, Değerler, Değişimler. İçinde *Dünden Bugüne: Türkiye’nin toplumsal Yapısı* (6. bs, ss. 353-385). Dora.
- Bayhan, V. (2019). Kuşaklar Sosyolojisi ve Türkiye İçin Yeni Bir Kuşak Analizi. İçinde K. Alver (Ed.), *Sosyoloji Divanı: Kuşaklar Sosyolojisi* (ss. 29-45). Çizgi Kitabevi.
- Baykal, D. (1970). *Siyasal Katılma, Bir Davranış İncelemesi*. AÜSBF Yayını.
- Bergström, L. (2006). *Political Participation*. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:5903/FULLTEXT01.pdf>
- Beyaz, C. (2019). X Kuşağı: İki Darbe arasında 68 Kuşağı (1965-1979). İçinde B. Yılmaz (Ed.), *Türkiye’de Kuşakların Siyasal Dönüşümleri* (ss. 63-80). Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Bogacheva, N. V., & Sivak, E. V. (2019). Myths About Generation Z (Orijinal Rusça Başlık: Мифы о поколении Z). *National Research University Higher School of Economics*, 64(1), 1-64.
- Büyüköztürk Ş., Çokluk Ö. ve Köklü N., (2018), Sosyal Bilimler için İstatistik, Pegem Akademi Yayıncılık, 20. Baskı, Ankara ss. 82-84
- Can, A. (2022). Bilimsel Araştırma Süreçlerinde Nicel Veri Analizi. Pegem Akademi: Ankara.
- Cardinal, F., & Montigny, E. (2019). *La Révolution Z: Comment les jeunes transformeront le Québec*. Éditions La Presse.
- Chachava, R. (2007). *What is Politics?* <https://taxuna.files.wordpress.com/2015/11/what-is-politics.pdf>
- Coomes, M. D. (2004), “Understanding the Historical and Cultural Influences That Shape Generations”, *New Directions for Student Services*, (106), p.17-31

- Çağla, C. (2019). *Siyaset Bilimi* (3. bs). Bilge Kültür Sanat.
- Çalışkan, K. (2016). Siyasal Kültür: Yeni Yaklaşımlara Genel Bir Bakış. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 4(2), 23-46.
- Çam, E. (2000). *Siyaset Bilimine Giriş*. Der Yayınları.
- Çetin, H. (2003). *İnsan ve Siyaset: Siyasetin Psikolojik Temelleri*. Siyasal Kitabevi.
- Çukurçayır, M. A. (2006). *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi*. Çizgi Yayınevi.
- Çolak, M. (2021). Z Kuşağının Siyasal Katılım Düzeyleri ve Etki Eden Faktörler Üzerine Bir İnceleme. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli.
- Dalton, R. J. (2007). *The Good Citizen: How the Young Are Reshaping American Politics*. D.C. CQ Press.
- Dalton, R. J. (2018). *Political Realignment: Economics, Culture, and Electoral Change*. , Oxford University Press.
- Deth, J. W. V. (2016). What Is Political Participation? İçinde *Oxford Research Encyclopedia of Politics*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.68>
- Dinler, E. (2019). Çok Partili Dönemden Darbelere: Kuşaklar ve Siyasal Dönüşüm Bağlamında Türkiye’de Bebek Patlaması Kuşağı. İçinde B. Yılmaz (Ed.), *Türkiye’de Kuşaların Siyasal Dönüşümleri* (ss. 47-62). Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Divanoğlu, S. U. (2017). Kuşak Farklılıkların Politik Pazarlama ve Siyasal İletişim Açısından Değerlendirilmesi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(31), 265278.
- Duman, M. Z. (2019). *Kuşak Çatışması & X ve Z Kuşağı Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma* (1. bs). Nobel Yayınları. <https://www.kitapyurdu.com/kitap/kusak-catismasi-amp-x-ve-z-kusagi-uzerine-sosyolojik-bir-calisma/521254.html>
- Dursun, D. (2004). *Siyaset Bilimi*. Beta Yayınları.

- Dursunoğlu, İ., & Kömür, G. (2018). Siyasal Toplumsallaşma Sürecinde Kitle İletişim Araçları: Geleneksel Medyadan Sosyal Medyaya. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 7(71), 405-418.
- Ekşi, N. (2017), “Yeni Ürün Geliştirme Sürecinde X-Y-Z Kuşaklarının Satın Alma Tercihlerindeki Farklılıkların ve İlişkilerin İncelenmesi: Cep Telefonu Üzerine Uygulama”, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdoğan, M. (2019). *X-Y-Z Kuşakları ve Siyasal Katılımında Rol Oynayan Faktörler* [Yüksek Lisans Tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdoğan, N. (2017). *Sancılı Dil, Hadım Edilen Kendilik ve Aşınan Karakter: Beyaz Yakalı İşsizliğine Dayalı Notlar* (Tanıl Bora, A. Bora, N. Erdoğan, & İ. Üstün, Ed.; 6. bs). İletişim Yayınları 75-116.
- Ergün, A. (2019). Gençlerin Siyasal Toplumsallaşmasını Etkileyen Faktörler: Cumhuriyet Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Erikli, S. (2019). 1980 Sonrası Gençlik: Y Kuşağının Siyaset ile İlişkisi. İçinde *Türkiye’de Kuşakların Siyasal dönüşümleri*, (ss. 81-96). Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Eser, H. B., ve Sarışahin, P. (2016). Cinsiyet-Siyasal Katılım İlişkisi: SdÜ Örnek Olayı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(15), 38-58.
- Fedayi, C. (2011). *Siyaset bilimi*. Kadim Yayınları.
- Fuchs, C. (2008). *Internet and Society Social Theory in the Information Age*. Routledge.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2017). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Grishaeva, S. A., & Lebedeva, A. A. (2020). *Prospects For The Development Of Digital Forms Of Political Participation Of Generation Z In Modern Russia (Orişinal Rusça Başlık: Перспективы развития цифровых форм политического участия*

- поколения Z в современной России). <https://cyberleninka.ru/article/n/perspektivy-razvitiya-tsifrovyyh-form-politicheskogo-uchastiya-pokoleniya-z-v-sovremennoy-rossii>
- Hafizoğlu, Y. (2021). Z Kuşağı Seçmen Davranışları. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 4(2), 141-164.
- Halder, D. P., & Campbell-Phillips, S. (2020). A Review on Political Participation. *Asian Journal of Education and Social Studies*, 7(2), 1-15.
- Harris, K. (2018). *Elections Chief Says Lowering Voting Age to 16 Is an Idea 'Worth Considering'*.
- Haryadi, & Rakhman, Moh. A. (2019). Political Participation Of Generation Z Group Of Beginners And The Use Of Social Media In Jambi Province. *PROCEEDING INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES Faculty of Social Sciences and Political Sciences, Universitas Muhammadiyah Jakarta The 2nd International Conference on Social Science 2019*, pp.155-163.
- Heywood, A. (2018). *Siyaset* (F. Bakırcı, Çev.). BB101 Yayınevi.
- Holderberg, P. (2021). *Generation And Political Participation In Post-Democracy (Orijinal Almanca Başlık: Generation und politische Beteiligung in der Postdemokratie)* [Doctorate Thesis]. Hildesheim University.
- IGNOU. (2018). *Political Culture*. <https://egyankosh.ac.in/bitstream/123456789/77244/3/Unit-1.pdf>
- Karahasan, F. (2019). *Açılın Gençler Geliyor* (3. bs). CEO Plus.
- Kapani, M. (2020). *Politika Bilimin Giriş*. Serbest akademi: Ankara
- Kırık, A. M., & Köyüstü, S. (2018). Z Kuşağı Konusunda Yapılmış Tezlerin İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 1497-1518.

- Kozyreva, L. D. (2019). *Generation Z In Politics: Politological Forecast (Orijinal Rusça Başlık: Поколение Z в политике: Политологический прогноз)*.
<https://cyberleninka.ru/article/n/pokolenie-z-v-politike-politologicheskij-prognoz>
- Kömürcü, M. (2016). Göç ve Kentleşme: Gecekonudan Kentsel Dönüşüme. İçinde *Türkiye’de Toplumsal Değişim* (3. bs, s. 89123). Nobel Yayınları.
- Köseoğlu, Y. (2020). Siyasal toplumsallaşma sürecinde sosyal medya. *Turkish Studies - Social*, 15(7), 201-213.
- Lüküslü, D. (2020). *Türkiye’de “Gençlik Miti”: 1980 Sonrası Türkiye Gençliği* (5. bs). İletişim Yayınları.
- Lüküslü, D., & Yücel, H. (2013). 2000’li Yılları Gençlik Üzerinden Okumak. İçinde D. Lüküslü & H. Yücel (Ed.), *Gençlik Halleri: 2000’li Yıllar Türkiye’sinde Genç Olmak* (ss. 9-24). Efil.
- Manheim, K. (2018). *Bilgi Sosyolojisi* (M. Yalçinkaya, Çev.; 1. bs). Pinhan Yayıncılık.
- Mannheim, K. (1952). The Problem of Generations. İçinde P. Kecskemeti (Ed.), *Essays On The Sociology of Knowledge* (ss. 276-322). RKP.
- Marshall, G. (2014). *Sosyoloji Sözlüğü* (O. Akınhay & D. Kömürcü, Çev.; 2. bs). Bilim ve Sanat Yayınları.
- McCrindle, M., & Wolfinger, E. (2014). *The ABC of XYZ: Understanding The Global Generations*. University of New South Wales Press Ltd.
file:///C:/Users/MM/Desktop/WOLF%C4%B0NGER%20The_ABC_of_XYZ_Mark_McCrindle_PDF_pdf.pdf
- Modebadze, V. (2010). The Term Politics Reconsidered in the Light of Recent Theoretical Developments. *IBSU Scientific Journal*, 1(4), 39-44.
- Nacak, İ. (2019). Kuşak Sosyolojisi: Kavramsal ve Metodolojik Temeller. İçinde K. Alver (Ed.), *Sosyoloji Divanı: Kuşaklar Sosyolojisi* (ss. 9-27). Çizgi Kitabevi.

- Nasir, S., Şahin, O., Kır, M., & Erdem, E. (2021). *Yükseköğrenim Gören Z Kuşağı Seçmenlerin Siyasi Kimlik Temelli Profil Analizi*.
https://www.researchgate.net/publication/356665724_Yuksekogrenim_Goren_Z_Kusagi_Secmenlerin_Siyasi_Kimlik_Temelli_Profil_Analizi
- Nemčok, M., & Wass, H. (2021). Generations and Political Engagement. *Oxford Research Encyclopaedia of Politics*.
- Nicel, N., Akarsu, B., & Akarsu, B. (2019). Bilimsel Araştırma Tasarımı.
- Nurmi, H. (2010). Voting Theory. *Public Choice Research Centre at University of Turku*, 101-123.
- Oblinger, D. G., & Oblinger, J. L. (2005). *Educating the Net Generation*. Educause e-book. <https://www.educause.edu/ir/library/PDF/pub7101.PDF>
- Onar Çambay, S. (2015). *Bir Toplumsallaşma Aracı Olarak Yeni Medya: Kuramsal Bir Değerlendirme*. 5(2), 237-247.
- Orum, A. M. (2000). *Introduction to Political Sociology*. Prentice Hall.
- Özer, H. (2011). *12 Eylül 1980 Darbesi'nin Türk Romanına Yansıması* [Doktora]. İstanbul Üniversitesi.
- Öztekin, A. (2013). *Siyaset Bilimine Giriş*. Siyasal Kitabevi.
- Öztürk Küçük, H., & Toklu, İ. T. (2020). Seçimlerde Oy Verme Davranışını Ne Etkiler?-Z Kuşağı Üzerine Bir Araştırma. *Business and Management Studies: An International Journal*, 8(5), 4546-4574.
- Pelenk Özel, A., & Ağca, A. T. (2022). Siyasal Katılım: Y ve Z Kuşakları Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *5th INTERNATIONAL EUROPEAN CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENTIFIC RESEARCH*, 397-414.
- Pradeep, K. (2011). *Political Science*. University Of Cahcut.

- Prior, M. (2018). *Hooked: How politics captures people's interest*. Cambridge University Press.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster.
- Rathore, L. S. (1983). Political Sociology: Its Meaning, Evolution and Scope. *The Indian Journal of Political Science*, 47(1), 119-140.
- Rinaudo, B. (2023). *The New Teacher of Ideas: A Study on Social Media, Political Influencers, and Generation Z* [Honor Theses]. University of Mississippi.
- Robin, P., Alvin, S., & Hasugian, T. (2022). Gen-Z Perspective on Politics: High Interest, Uninformed, and Urging Political Education. *Jurnal Ilmu Sosial dan Ilmu Politik (JISIP)*, 11(3), 183-189.
- Rottman, P., Bressan, S., & Brockmeier, S. (2020). *Neue Erwartungen: Generation Z und der Einstellungswandel zur Außenpolitik*. https://gppi.net/media/Rotmann_Bressan_Brockmeier_2020_Neue-Erwartungen_GenZ.pdf
- Sarıbay, A. Y. (2000). *Global Bakışla Politik Sosyoloji*. Alfa Yayınları.
- Sarıççek, A. (2018). *Toplumsal Değişim Ve Kuşaklar Arası İlişkiler (Kayseri Örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Singh, A. (2018). *Political Culture*. Patliputra University. https://www.ppup.ac.in/e-Content/_edetails.php?id=4186
- Sitembölükbaşı, Ş. (1997). Siyasal Kültürün Kavramsallaştırılmasında Karşılaşılan Bazı Güçlükler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 249-266.

- Stillman, D., & Stillman, J. (2019). *İşte Z Kuşağı: Genç Kuşak İş Yerini Nasıl Dönüştürüyor?* (F. Erduran & D. P. Kayıhan, Çev.; 2. bs). İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları.
- Stratejico. (2020). *Z Kuşağı & Siyaset*.
https://stratejico.com/_upload/pdf/Z_Kusagi_ve_Siyaset.pdf
- Şahin, O. M. (2019). *Modern Siyasal Sistemlerin Sınıflandırılması ve Çağdaş Otoriter Sistemlerin Bu Sınıflandırmadaki Yeri* [Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Tabachnick, B.G., Fidell, L.S. (2013). Using multivariate statistics (6th Ed.). Allyn & Bacon.
- TDK. (2022). Türkçe Sözlük. İçinde TDK. TDK Yayınları.
- TEAM (Toplumsal Etki Araştırmaları Merkezi. (2021). *Gençlerin Siyaset Algıları, Siyasetten Beklentileri*. İstanbul: Toplumsal Etki Araştırmaları Merkezi.
- Topbaş, H. (2009). *David Easton'un Siyasal Sistem Teorisi Bağlamında Türkiye'de Siyasal İletişim ve Siyasal Katılma (Erzurum Seçmeni Üzerine Bir Araştırma)* [Doktora]. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tuna, Y. B. (2013). İnternet Kuşağı ve Siyasi Aktivizm: Genç Siviller “yaş”lanıyor. İçinde *Gençlik Halleri: 2000'li Yıllar Türkiye'sinde Genç Olmak* (ss. 270-290). Efil Yayınevi.
- Turan, İ.; Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış, İstanbul, Der Yayınları 3. Basım, 1986.
- Turner, A. (2015). *Generation Z: Technology and Social Interest*. 71(2), 103-113.
- Türkkahraman, M. (2000). *Türkiye'de Siyasal Sosyalleşme ve Siyasal Sembolizm*. Birey Yayınları.
- Twenge, J. M. (2013). *Ben Nesli* (E. Öztürk, Çev.; 7. bs). Kaknüs.
- Twenge, J. M. (2018). *İ-Nesli* (E. Öztürk, Çev.; 1. bs). Kaknüs.

- Uludağ Güler, G. (2019). Kuşaklar İnternetle Ruh Buluyor! Z Kuşağının Olaylara Siyasi Bakışı. İçinde B. Yılmaz (Ed.), *Türkiye’de Kuşakların Siyasal Dönüşümleri* (ss. 97-120). Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Uysal, B. (1984). *Siyasal Katılma ve Katılma Davranışı Üzerinde Ailenin Etkisi*. TODAE Yayınları.
- Varlık, F., & Erendağ Sümer, F. (2022). Sosyal Medyanın Siyasal Katılım Davranışına Etkisi: X, Y Ve Z Kuşakları Üzerine Bir İnceleme. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 10(2), 984-1018.
- Wass, H. (2005). *Generations and Socialization into Political Participation*. 1-30.
- Yayla, A. (2002). *Siyaset Teorisine Giriş*. Liberte Yayınları.
- Yeşilorman, M. (2006). Siyasal Sosyalleşme Sürecinde Sosyo-Ekonomik Faktörlerin Rolü. *Bilig*, 1(36), 1-46.
- Yıldırım, E. (2019). Cumhuriyet Çocukları: Kuşaklar ve Siyasal Dönüşüm Bağlamında Türkiye’de Sessiz Kuşak (1925-1945). İçinde B. Yılmaz (Ed.), *Türkiye’de Kuşakların Siyasal Dönüşümleri* (ss. 17-46). Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Yılmaz, B. (2019). Kuşak Kavramı ve Sınıflandırmaları Üzerine Bir Değerlendirme. İçinde B. Yılmaz (Ed.), *Türkiye’de Kuşakların Siyasal Dönüşümleri* (ss. 1-16). Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Yılmaz, L. (2003). *Siyasal Kültür-Kriz Etkileşimi Çerçevesinde Türk Siyasal Kültürünün Kriz Alanları* [Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Yolcu, T. (2019). Türkiye’de Siyasal Kültür ve Siyasal Liderlik Anlayışının Temelleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(1), 93-106.

Yolcu, N. (2017). Siyasal Katılım Düzeyi Ve Siyasal Toplumsallaşma Araçlarına Yönelik Güven Ölçümü: Kocaeli İli Üzerine Ampirik Bir Çalışma. Erciyes İletişim Dergisi, 5(1), ss. 40-58.

7. EKLER

1.Cinsiyetiniz:

1. Erkek 2. Kadın 3. Diğer

2. Eğitim Düzeyiniz

1. İlkokul
2. Ortaokul
3. Lise
4. Üniversite
5. Lisansüstü

3. Aylık Geliriniz Nedir?

1. Gelir giderden az
2. Gelir gidere eşit
3. Gelir giderden fazla

4. Kaç yaşındasınız?

1. 17-20
2. 21-23
3. 24-26
4. 27 ve üzeri

5. Yaşadığınız Şehir?

6. Neden siyasete ve siyasi konulara ilgi duyuyorsunuz?

1. Ülkede yaşanan sorunların çözüme kavuşmasında etkili araç olduğu için
2. Kendi şahsi menfaatlerimi korumak için
3. Toplum içinde fikirlerimi savunmak ve tecrit edilmemek için
4. Desteklediğim partinin iktidara gelmesi için

7.Siyasete ilk ne zaman ilgi duymaya başladınız?

1. Çocukluk yıllarımda ailemden esinlendim
- 2 Okula başlamam etkili oldu (lise yılları)
3. Üniversiteye başladığımda
4. Çalışmaya başladığımda
5. Diğer.....

8. Son seçimde ailenizle aynı partiye mi verdiniz?

1. Evet
2. Hayır
3. Fikrim yok

9. Siyasal konularla ve kampanyalarla ilgili bilgi ve mesajlara hangi kaynaklar aracılığıyla ulaşırsınız?

1. Sosyal medya aracılığıyla
2. Görsel ve Yazılı medyadan

3. Aile bireylerinden
4. Arkadaş çevremden, akranlarımdan,
5. Diğer.....

10. Siyasal konularla ilgili bilgi almak için hangi kaynaklar size daha güvenilir gelmektedir?

1. Sosyal medya
2. Görsel ve Yazılı medya
3. Aile bireylerinden aldığım bilgiler
4. Arkadaş çevrem ve akranlarım
5. Diğer.....

11. Aşağıdakilerden hangisi siyasi eğiliminizi tanımlayabilmektedir?

1. Apolitik
2. Kemalist/Atatürkçü
3. Milliyetçi
4. İslamcı
5. Sosyal Demokrat
6. solcu
7. Muhafazakar

8. Hiçbiri

	AŞAĞIDAKİ SİYASİ YARGILARA KATILMA DÜZEYİNİZİ BELİRLEYİNİZ. 1. Kesinlikle 2. Katılmıyorum 3. Fikrim Yok 4. Katılıyorum 5. Kesinlikle Katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Siyaset Ülke Sorunlarına Çözüm Getirebilecek Tek Yoldur	1	2	3	4	5
2	Siyasi Parti/Adayların Seçim Döneminde Yaptıkları Siyasal Kampanyalar Oyumu Belirlemede Etkili Değildir	1	2	3	4	5
3	Siyasetçiler kendi çıkarlarından başka bir şey düşünmezler.	1	2	3	4	5
4	Siyaset uzmanlık gerektirdiği için herkes siyaset yapamaz.	1	2	3	4	5
5	Siyasal Sisteme Katılma Temel Hak Ve Görevlerindendir. Ülkesine Hizmet Etmek İsteyen Bütün Vatandaşlar Siyasal Sisteme Katılmalıdır.	1	2	3	4	5
6	Demokrasinin Temel Kuramlarının (Eşitlik-Özgürlük-Hak) İşletilememesi Siyasal Katılma Önündeki En Büyük Engeldir	1	2	3	4	5
7	Siyasetle ilgilenen vatandaşların çoğu kendi menfaatlerinin peşindedir.	1	2	3	4	5
8	Vatandaşların bildiri/dilekçe yazma, miting yapma, protesto yürüyüşüne katılması gibi	1	2	3	4	5

	davranışlar siyasetçilerin karar/uygulamalarını etkilemektedir.					
9	Vatandaşların Siyasal Konulardaki Bilgisi Yetersizliğinden Dolayı Siyasal Katılma Davranışında Bulunan Bireyler Bilinçsizce Siyasal Katılımda Bulunmaktadırlar.	1	2	3	4	5
10	Her türlü siyasi görüşün savunulma / örgütlenme hakkı olmalıdır	1	2	3	4	5
11	Siyasetçiler vatandaşların beklentilerini \ ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak olduğu için seçmenler siyasete ilgisiz hale gelmektedir.	1	2	3	4	5

Siyasi Düşüncelerinizi Oluştururken Aşağıda Siyasi Toplumsallaşma Araçlarını (kişi, kurum) ne derece dikkate alırsınız?		Hiç Dikkate Almam	Dikkate Almam	Fikrim Yok (Nötr)	Dikkate Alırım	Çok Dikkate Alırım
1	Ailem	1	2	3	4	5
2	Akrabalarım	1	2	3	4	5
3	Okuldaki hocalarım	1	2	3	4	5
4	Okul arkadaşlarım	1	2	3	4	5
5	İş arkadaşlarım	1	2	3	4	5
6	Kahve / Çay ocağı arkadaşlarım	1	2	3	4	5
7	Okuduğum kitaplar	1	2	3	4	5
8	Siyasi Parti temsilcileri	1	2	3	4	5
9	Kitle İletişim Araçları (gazete, dergi, tv)	1	2	3	4	5

1.Hiç Dikkate Almam

2.Dikkate Almam

3.Fikrim yok (Nötr)

4.Dikkate Alırım

5.Çok Dikkate Alırım

Bir siyasi parti veya adaya oy verirken aşağıdaki faktörler sizin için ne derece önemlidir? 1.HiçÖnemliDeğil 2.ÖnemliDeğil 3.FikrimYok(Nötr) 4.Önemli 5. Çok Önemli		Hiç Önemli Değil	Önemli Değil	Fikrim Yok (Nötr)	Önemli	Çok Önemli
1	Partinin vaat ettiği hizmetler	1	2	3	4	5
2	Partinin ideolojisi	1	2	3	4	5
3	Partinin dine yaklaşımı	1	2	3	4	5
4	Partinin yakın çevresine çıkar sağlaması	1	2	3	4	5
5	Partinin yolsuzluklara duyarlılığı	1	2	3	4	5
6	Partinin daha önceki icraatları	1	2	3	4	5
7	Partinin yürüttüğü siyasal kampanyalar	1	2	3	4	5
8	Partinin seçimi kazanma ihtimali	1	2	3	4	5
9	Partiye bağımlılığım	1	2	3	4	5
10	Partinin bana ve aileme sağladığı çıkart	1	2	3	4	5
11	Ekonomik menfaatim	1	2	3	4	5
12	Gazete yayınlarından edindiğim izlenim	1	2	3	4	5
13	Dağıtılan ilan ve büroşürler	1	2	3	4	5
14	Televizyon yayınlarından edindiğim	1	2	3	4	5

	izlenim					
15	Radyo yayınlarından edindiğim izlenim	1	2	3	4	5
16	Kamuoyu araştırma sonuçları	1	2	3	4	5
17	Adayın seçmenle kurduğu ilişkinin samimiyeti	1	2	3	4	5
18	Adayın miting/gezilerinden edindiğim izlenim	1	2	3	4	5
19	Adayın dürüst bir kişiliğe sahip olması	1	2	3	4	5
20	Adayın iş bitiricilik ve girişkenlik yeteneği	1	2	3	4	5
21	Adayın mesleği	1	2	3	4	5
22	Adayın eğitimi	1	2	3	4	5
Aşağıdaki siyasal katılma etkinliklerinden hangilerini, hangi sıklıkla katıldığınızı belirtiniz 1.Hiçbir Zaman 2.Çok Seyrek 3.Ara Sıra 4.Genellikle 5. Her zaman						
		Hiçbir Zaman	Çok Seyrek	Ara Sıra	Genellikle	Her Zaman
1	Genel seçimlerde oy kullanma	1	2	3	4	5
2	Yerel seçimlerde oy kullanma	1	2	3	4	5
3	Bir siyasi partiye üye olma	1	2	3	4	5
4	Propaganda amaçlı bildiri,gazete,dergi vb.dağıtma,afiş yapıştırma	1	2	3	4	5
5	Bir protesto gösterisine katılarak hükümeti protesto etmek	1	2	3	4	5
6	Bir siyasi partinin veya adayın seçim kampanyasında yer alma	1	2	3	4	5
7	Televizyonda yer alan siyasal içerikli programları seyretme	1	2	3	4	5
8	Kamusal konularda şikayetleri/beğenileri bildirmek için devlet yetkililerini ziyaret eden bir grup içinde bulunma	1	2	3	4	5
9	Siyasi konularda bilgi sahibi olarak bilgileri çevreme aktarma	1	2	3	4	5
10	Gazetede yer alan siyasal haberler yada köşe yazılarıyla ilgili olarak mektup, faks, internet aracılığı ile kişisel düşünceleri aktarma	1	2	3	4	5
11	Beğenilen bir uygulama için devlet yetkililerine takdir mektubu yazma	1	2	3	4	5
12	Siyasetle ilgili bir sivil toplum kuruluşuna üye olma	1	2	3	4	5
13	Siyasal mitinglere katılma	1	2	3	4	5

14	Desteklediğim siyasi parti/adaya diğer seçmenlerin oy vermelerini sağlamak için ikna etme	1	2	3	4	5
15	Bir siyasi partide görev alma	1	2	3	4	5
16	Herhangi bir toplumsal konuda bilgi istemek amacı ile yetkililere dilekçe ile başvurma	1	2	3	4	5
17	Siyasi konuları diğer vatandaşlar ile tartışma	1	2	3	4	5
18	Basında güncel siyaset ile ilgili çıkan haberleri izleme	1	2	3	4	5
19	İnternet sitelerindeki güncel siyaset anketlerinde görüş belirtme	1	2	3	4	5
20	Bir parti/ aday rozeti/amblem taşıma /arabaya asma	1	2	3	4	5
21	Siyasal içerikli panel , sempozyum, konferanslara dinleyici olarak katılma	1	2	3	4	5
22	İmza kampanyasına imza erme	1	2	3	4	5